

≡ ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ ≡

ΔΙΜΗΝΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ ○ ○ ○ ○ ○

ΑΘΗΝΑΙ 1925, ΕΤΟΣ Β'. ΑΡ. 1-2 (ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ)

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ :

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ, Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ, Τ. ΑΓΡΑ, Τ. ΜΠΑΡΛΑ, Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ, ΟΜ. ΜΠΕΚΕ,
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ, ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, ΙΣ. ΑΡΙ, ΚΛ. ΜΑΡΚΙΝΑ, Μ. ΠΕΤΡΙΔΗ, Ν. ΣΑΝΤΟ-
ΡΙΝΑΙΟΥ, ΜΑΡ. ΒΑΪΑΝΟΥ, Μ. ΒΑΛΣΑ, Α. R. D'YVERMONT (ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ Τ. ΑΓΡΑ) Τ.
ΜΠΑΡΛΑ, ΑΛ. ΘΡΥΛΟΥ. - ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ : CH. BAUDELAIRE, ΕΥ-
ΣΤΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ, Ε. VERHAREN, R. BROOK, Α. SIKELIANOS, L. BYRON, J.
UNLAND F. DOSTOIEWSKY. - ΓΡΑΜΜΑΤΑ : Τ. ΜΑΛΑΝΟΥ, Α. ΘΡΥΛΟΥ, Φ.
ΓΙΟΥΥΛΛΗ, Τ. ΜΠΑΡΛΑ, Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ, Π. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ :

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ, ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ, ΙΩΑΝ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ, Τ. ΜΠΑΡΛΑΣ, Τ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ, ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗΣ, ARY-RENE D'YVERMONT, Π. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ :

(Έξουσιοδοτημένοι για την είσπραξι συνδρομών):
 ΓΑΛΛΙΑ: (Είς ὄλην τὴν Γαλλίαν, ἐπαρχίας καὶ γενικῶς τὸ ἔξωτερον) ὁ κ. Agy-René d'Yvermont.
 ΑἴΓΥΠΤΟΣ: Περιοδικὸ «Γράμματα» Στέφ. Πάργας.
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ: «Νέα Ζωή» Ἄθ. Μαρσέλλος.
 ΑΝΔΡΟΣ: Στέλιος Πετιμεζάνης.—ΑΣΣΑΝΑΓΑ (Καλαμῶν): Γ. Παπαγιανόπουλος.—ΑΜΑΛΙΑΣ (καὶ εἰς ὄλην γενικῶς τὴν Ἡλείαν): Ἄντ. Στρακόπουλος.
 ΓΛΟΓΟΒΑ (Γορτυνίας) Δημήτριος Παϊκούλας.—ΚΡΥΟΝΕΡΙ: Πάνος Πυλαρινός.—ΚΟΡΙΝΘΟΣ: Π. Παππανδρέου.—ΛΕΜΕΣΣΟΣ (Κύπρου): Κλεῖτος Ριαλῆς (βιβλιοπώλης).—ΛΕΥΚΩΣΙΑ (Κύπρου): Μαρία Ἰωάννου.—ΜΥΤΙΛΗΝΗ: Βασ. Παπαστυλιανού.—ΝΗΣΙ (Καλαμῶν): Ντίνος Ἀγγελόπουλος.—ΝΑΥΠΛΙΟ: Π. Δημόπουλος.—OGDEN UTAH (Ἀμερικῆς): Harry Fotopoulos.—SAN FRANCISCO (Καλιφορνίας): Sofia Myridaki.—ΧΙΟΣ: Σταμ. Μπιρλῆς (βιβλιοπώλης).—ΧΑΝΙΑ (Κρήτης): Πολ. Καλδῆς (περιοδικὸ «Ἀνγερινός»).

[ΣΗΜ.—Σὲ λίγες μέρες ἀναχωρεῖ διὰ Πελοπόννησον ὁ κ. Πάνος Φωτόπουλος τῆς συντροφίας τῆς «Νέας Τέχνης» πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν καὶ τοποθέτησιν νέων ἀντιπροσώπων σὲ καινούργιες πόλεις].

ΣΑΣ ΣΥΣΤΗΝΟΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ :

FRANCE: «La Revue Nouvelle» μηνιαία λογοτεχνικὴ ἐπιθεώρησις τῆς σοβαρῆς κινήσεως τῶν Γραμμάτων (Rue Dufrenoy 2,—182 bis, Avenue Victor Hugo—Paris XVIe), «Libre» μηνιαῖο κριτικὸ (Louis Roussel, Faculté des Lettres, Montpellier—Hérault—), «La Nouvelle Revue Française» μηνιαία λογοτεχνικὴ καὶ κριτικὴ ἐπιθεώρησις (3, rue de Grenelle (VIe) Paris).

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :

Ἑλλάδος Ἐτησίῳ Δρ. 30 Ἑξαμηνίῳ Δρ. 20
 Αἰγύπτου-Ἀγγλίας > Σελλ. 6 > Σελλ. 4
 Γαλλίας καὶ λοιπῶν μερῶν > Φρ. χρ. 30 > Φρ. χρ. 20

Δαφνημίσεις: Ἡ σελίς Δρ. 300. — Τὸ ἡμῶν 180
 καὶ τὸ 1/4 δραχ. 100.

ΑΘΗΝΩΝ: «Φιλολογικὴ Ζωή» δεκαπενθήμερη φιλολογικὴ ἐφημερίδα (Νικίου 6), «Διανόησις» μηνιαία διανοητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐπιθεώρησις (Γαμβέτα 14α), «Νέα Σκέψις» ἐπαναστατικὸ μηνιαῖο (Χαρ. Τρικούπη 89), «Φιλολογικὰ Τετράδια» μηνιαῖο φιλολογικὸ (Στοὰ Φέξη 73), «Ἑλλην. Ἐπιθεώρησις» μηνιαῖο λογοτεχνικὸ (Μενάνδρου 83), «Πινακοθήκη» δὴμινο λογοτεχνικὸ (Χαρ. Τρικούπη 22), «Μπουζέτο» ἑβδομαδιαῖο φιλολογικὸ (Λέκα 7).—ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ: «Νέα Ζωή» τρίμηνη σοβαρὰ λογοτεχνικὴ ἐκδοσις (B. P. 2130), «Ἀργὸν» τετράμηνο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ (Σταμπούλ 13), «Φάρος» μηνιαῖο ἐγκυκλοπαιδικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ (Sidi Mitwalli 30), «Maalésh» ἑβδομαδιαῖο γελιογραφικὸ (9 Rue Cherif Pacha).—ΚΕΡΚΥΡΑΣ: «Κερκυραϊκὴ Ἀνθολογία» δὴμινο λογοτεχνικὸ.—ΚΥΠΡΟΥ: «Ἀὐγὴ» μηνιαία λογοτεχνικὴ (B. P. 73, Λεμησός). ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ: «Λεσβιακὴς Σελίδες» μηνιαία νεανικὴ ἐκδοσις.—ΣΥΡΟΥ: «Τηλεγραφ. Ἐπιθεώρησις» μηνιαῖο ὄργανο τῆς Ἐταιρείας Eastern-Spartans.—ΦΛόγα» μηνιαία ἀντιπροσωπευτικὴ ἐκδοσις.—ΧΑΝΙΩΝ: «Ἀνγερινός» μηνιαῖο λογοτεχνικὸ (ὁδὸς Δημοτικῶν Κήπων).

Ἀγγέλλεται νὰ κυκλοφορήσῃ:

ΗΡΑΚΛΕΪΟΥ (Κρήτης): «Νεοελληνικὸ Διήγημα» μηνιαῖο περιοδικὸ μὲ ἐκλεκτὴν συνεργασίαν διηγηματογράφων. Διευθυνταί: Γιάννης Μουρέλλος, Βελ. Φρέρης.

—Τὸν ἐρχόμενον μῆνα κυκλοφοροῦν σὲ πολυτελεῖ ἐκδοσις μεταφρασμένα σὲ στίχους τρία τραγῳδία τοῦ Πόε, τὸ «Κοράκι», οἱ «Καμπάνες» καὶ ἡ «Ὀδύλλου» μεταφρασμένα σὲ στίχους ἀπὸ τὸν κ. Μ. Παπανικολάου, μὲ εἰκόνας ἐκτὸς κειμένου τοῦ κ. Κλ. Κλώνη καὶ μὲ πρόλογο τοῦ κ. Ναπολέοντος Λαπαθιώτη.

ΤΟ ΣΟΒΑΡΩΤΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΕΙΝΕ Η

“REVUE NOUVELLE”

ἐκδίδεται στίς 15 ἐκάστου μηνὸς καὶ περιέχει συνεργασίαν τῶν καλλιτέρων λογίων.—Διευθυντής: YIOTIS MANUEL LELIS Rue Dufrenoy 2,—182 bis, Avenue Victor Hugo—PARIS XVIe.

ΕΓΓΡΑΦΤΕ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ :

“MAALESH”
 ΕΙΝΕ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : K. E. MARANGO

9, Rue Chérif Pacha, St. David's Building

ALEXANDRIE - EGYPT

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ
 ΕΤΟΣ Β. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1925

ΤΕΜΕΘΟΣ, ΑΝΤΙΟΧΕΥΣ 400 Μ. Χ.

Στίχοι τοῦ νέου Τεμέθου τοῦ ἐρωτοπαθοῦς. Μὲ τίτλον «Ὁ Ἐμονίδης» — τοῦ Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς ὁ προσφιλεῖς ἑταῖρος: ἕνας περικαλλῆς νέος ἐκ Σαμοσάτων. Μὰ ἂν ἔγιναν οἱ στίχοι θερμοί, συγκινημένοι εἶναι ποῦ ὁ Ἐμονίδης (ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἐποχὴ τὸ ἑκατὸν τριάντα ἑπτὰ τῆς βασιλείας Ἑλληνῶν! — ἴσως καὶ λίγο πρὶν) σὲ τὸ ποίημα ἐτέθη ὡς ὄνομα ψιλόν· εὐάρμοστον ἔν τούτοις. Μιὰ ἀγάπη τοῦ Τεμέθου τὸ ποίημα ἐκφράζει, ὠραία καὶ ἀξία αὐτοῦ. Ἐμεῖς οἱ μνημένοι οἱ φίλοι του οἱ στενοί· ἔμεῖς οἱ μνημένοι γνωρίζουμε γὰρ ποῦνα ἐγράφησαν οἱ στίχοι. Οἱ ἀνίδεοι Ἀντιοχεῖς διαβάζουν, Ἐμονίδην.

20-1-25

Κ Π Καβάφης

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ὡρα ἀκλουθάμε τὴ γριά, ποῦ χαμοσέρνει
 τὸ μακρουλό της φόρεμα τ' ἀπλόχωρο, σὲ
 κα' εἶναι ὅμοια, ἢ πικραμένη της, καθὼς
 σὰ Μοῖρα μελαγχολικὰ, σὰ Μοῖρα τοῦ χειμῶνα.

Κοράκι μαῦρο, χαμηλά, τοὺς γύρους του χαράζει
 κα' ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της χαμοπετὰ καὶ
 γιὰ ἐννοιωσε τὴ χειμωνιά καὶ τὸν καιρὸ ποῦ
 κάνουν νὰ κλαῖνε οἱ καλάμιες κα' ὁ φράχτης
 Πιά, μόνο ἕνα μουκάνημα στίς στάνες, ὀλοένα,
 ποῦ μασσουλίζουν καὶ φουσοῦν, μπρὸς σὲ
 κοπάδια τὰ σγουρόμαλλα καὶ τὰ ξανθὰ τὰ
 Πιά, μόνο ἢ ἀξίνα τὰ ξερὰ τὰ φύλλα συμμα-

μ' ἕναν κουφὸ καὶ σύντομον ἀχό, ποῦ μᾶς πλη-
 χάμω, στῶν ἄρρωστων δεντρῶν ὀλόγουρα τὰ
 μ' ἕναν κουφὸ καὶ σύντομον ἀχό, ποῦ μᾶς πλη-
 χάμω, στῶν ἄρρωστων δεντρῶν ὀλόγουρα τὰ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

Καλαμοτὴ καλαμοτὴ πέρνωντας, μπαίναμε
 Μέσα στὰ χρυσοπράσινα νερὰ, γλαρὸ φεγγάρι
 Τὸ δίχτυ του ἔριχτε ἀνοιχτὰ, τὸ φαναράκι,
 Για γούστο τῶχ με ἀναμένο σὲ κοντάρι.

Πελάδα ἐδῶ, πελάδα ἐκεῖ, τὰ βότσαλα ἢ ἀνε-
 Πά στὰ ρηχὰ τὸ ξέσερνε καὶ τὸ κυλοῦσε πά-
 Νὰ βγοῦμε σὲ ρωτοῦσα ἐδῶ, γελῶντας μῶλε-
 Κι' ὁ στεριανὸς μᾶς ἔσερνε πρὸς τὸ κανάλι.

Καί, νά, ἀνοιγμένο τὸ πανί, μὲς' σὲ σπηλάδες
 Οἱ πόθοι μᾶς τραβούσανε μακροῦ καὶ τὰ ὄνει-
 Στὰ μάτια σου σπιθίζανε τοῦ φεγγαριοῦ ἢ
 Κι' ἡ ἀφρισμένη θάλασσα στὰ ὀλογουρά μας...

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΙΖΟΛΔΗ

Fratelli, a un tempo stesso, Amore
 Ingenero la sorte: [e morte
 Cose guaggiù sibelle
 Altre il mondo non ha, non ha
 [Cestelle. Leopardi.

Χλωμὸ παιδί, λαμπαισιτὸν ἀγόρι
 Ξεχειλιστὸ ἀπ' τῆς ἠδονῆς τὴ γλύκα
 Κι' ἀπ' τῶν καὶμῶν τὴ φλόγα, ὅποιος ἀγορίκα
 Τὴν ἄμοιαστη λαλιά σου, ὅποιος ἐθώρει

Τὸ θεϊκὸ, χλωμὸ, γλυκὸ σου θῶρι
 Ξανθόστεφον, ἀξέχαστα τοῦ ἐνίκα
 Τὸ νοῦ ἢ γητεία σου ἢ ὀλόπικρη, κα' ἢ γλύκα
 Τῶν βαθουλῶν ματιῶν ... Ὡραῖον ἀγόρι

Ὅμοια τὸ νοῦ μου καίει, μου καίει τὰ χεῖλη
 Κάποιο φίλι θλιμμένο— κάποιο δέλι
 Χινόπωρον σὲ σκῆνωμα τοῦ ἐλάτου,

Π' ὄλους, πιὸτὸ διπλόκρουνης μιᾶς βρούσης,
 Τοὺς γλυκυσμούς μου ἐκέρασε τῆς ζήσης
 Κι' ὄλη τὴν πίκρη ἀντάμα τοῦ θανάτου.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ *

ΚΕΡΙΑ

Τοῦ μέλλοντος ἡ μέρες στέκοντ' ἔμπροστά μας
σάν μιὰ σειρὰ κεράκια ἀναμένα—
χρυσά, ζεϊτά, καὶ ζωηρὰ κεράκια.

Ἡ περασμένες μέρες πίσω μένουν,
μιὰ θλιβερὴ σειρὰ κερῶν σβυσμένων
τὰ πῶ κοντὰ βγάζουν καπνὸν ἀκόμη,
κρύα κερὰ, λωμένα, καὶ κυρτά.

Δὲν θέλω νὰ τὰ βλέπω· μὲ λυπεῖ ἡ μορφή των
καὶ μὲ λυπεῖ τὸ πρῶτο φῶς των νὰ θυμοῦμαι.
Ἐμπρὸς κυττάζω τ' ἀναμένα μου κερὰ.

Δὲν θέλω νὰ γυρίσω νὰ μὴ διῶ καὶ φρίξω
τὶ γρήγορα ποῦ ἡ σκοτεινὴ γραμμὴ μακραίνει,
τὶ γρήγορα ποῦ τὰ σβυστὰ κερὰ πληθαίνουν.

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ

Στοῦ καφενείου τοῦ βοερού τὸ μέσα μέρος
σκυμένος στὸ τραπέζι κάθετ' ἕνας γέρος·
μὲ μιὰν ἐφημερίδα ἔμπρὸς του, χωρὶς συντροφιά.

Καὶ μὲς στῶν ἄθλιων γηραιῶν τῶν καταφρόνια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τὰ χρόνια
ποῦ εἶχε καὶ δύναμι, καὶ λόγο, κ' ἔμορφιά.

Ξέρει ποῦ γέραςε πολὺ· τὸ νοιώθει, τὸ κυττάζει.
Κ' ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ποῦ ἦταν νέος μοιάζει
σάν χθές. Τὶ διάστημα μικρὸ, τὶ διάστημα μικρὸ.

Καὶ συλλογιέται ἡ Φρόνησις πῶς τὸν ἐγέλα
καὶ πῶς τὴν ἐμπιστεύονταν πάντα—τὶ τρέλλα!—
τὴν ψεύτρα ποῦ ἔλεγε· «Αὔριο. Ἔχεις πολὺ καιρὸ.»

Θυμᾶται ὀρμὲς ποῦ βάσταγε· καὶ πόση
χαρὰ θυσίαζε. Τὴν ἀμυαλή του γῶσι
καθ' εὐκαιρία χαμένη τῶρα τὴν ἐμπαίζει.

..... Μὰ ἀπ' τὸ πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται
ὁ γέρος ἐξάλισθηκε. Κι' ἀποκοιμᾶται
στοῦ καφενείου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣ

—Τὶ περιμένουμε στὴν ἀγορὰ συναθροισμένοι;

Εἶναι οἱ βάρβαροι νὰ φθάσουν σήμερα.

—Γιατὶ μέσα στὴν Σύγκλητο μιὰ τέτοια ἀπραξία;
Τὶ κάθοντ' οἱ Συγκλητικοὶ καὶ δὲν νομοθετοῦνε;
Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα.
Τὶ νόμον; πᾶ θὰ κάμουν οἱ Συγκλητικοί;
Οἱ βάρβαροι σάν ἔλθουν θὰ νομοθετήσουν.

* Στὴ θέσι αὐτὴ θὰ δημοσιευθῆ ὄλο τὸ ἀξιόλογο ἔργο
τοῦ Ποιητοῦ, σὲ συνέχειες, γὰ νὰ κατορθωθῆ ν' ἀποκτηθῆ
ἀπὸ τοὺς φίλους του καὶ θαυμαστὲς του ποῦ μᾶς ζη-
τοῦν νὰ τοὺς τὸ προμηθεύσομε.

—Γιατὶ ὁ αὐτοκράτωρ μας ἔτσι προῦ σηκώθη,
καὶ κάθετα στῆς πόλεως τὴν πῶ μεγάλη πύλη
στὸν θρόνο ἐπάνω, ἐπίσημος, φορῶντας τὴν
[χορῶνα;

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα.
Κι' ὁ αὐτοκράτωρ περιμένει νὰ δεχθῆ
τὸν ἀρχηγό τους. Μάλιστα ἐτοίμασε
γιὰ νὰ τὸν δώσει μιὰ περγαμινή. Ἐκεῖ
τὸν ἔγραψε τίλους πολλοὺς κ' ὀνόματα.

—Γιατὶ οἱ δύο μας ὑπατοὶ κ' οἱ πραιότεροι ἐβγήκαν
σήμερα μὲ τὲς κόκκινες, τὲς κεντημένες τόγες·
γιατὶ βραχιόλια φόρεσαν μὲ τόσους ἀμεθύστους,
καὶ δαχτυλίδια μὲ λαμπρὰ γυαλιστερὰ σμαράγδια·
γιατὶ νὰ πιάσουν σήμερα πολὺτίμα μπαστούνια,
μ' ἀσήμια καὶ μαλάματα ἔκτακτα σκαλιγμένα;

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα·
καὶ τέτοια πράγματα θυμῶνουν τοὺς βαρβάρους.

—Γιατὶ κ' οἱ ἄξιοι ῥήτορες δὲν ἔρχονται σάν πάντα
νὰ βγάλουνε τοὺς λόγους τους, νὰ ποῦνε τὰ δικὰ
[τους;

Γιατὶ οἱ βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα·
κι αὐτοὶ βαρουοῦντ' εὐφράδειες καὶ δημηγορίες.

—Γιατὶ ν' ἀρχίσει μονομιᾶς αὐτὴ ἡ ἀνησυχία
κ' ἡ σύγχυσις. (Τὰ πρόσωπα τὶ σοβαρὰ τοῦ ἐγίναν).
Γιατὶ ἀδειάζουν γρήγορα οἱ δρόμοι κ' ἡ πλατέες,
κι ὄλοι γυροῦν στὰ σπίτια τους πολὺ συλλογισμέ-
[νοι;

Γιατὶ ἐνύχτωσε κ' οἱ βάρβαροι δὲν ἦλθαν.
Καὶ μερικοὶ ἔφθασαν ἀπ' τὰ σύνορα,
καὶ εἶπαν πῶς βάρβαροι πᾶ δὲν ὑπάρχουν.

Καὶ τώρα τὶ θὰ γένομε χωρὶς βαρβάρους.
Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν μιὰ κάποια λύσις.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

«Ὅσπερ οὐ βασιλεύς, ἀλλ' ὑποκριτής,
μεταμφιέννυται γλαυῶδα φαιάν ἀντὶ
τῆς τραγικῆς ἐκείνης, καὶ διαλαθὼν
ὑπεχώρησεν».

Πλούταρχος, βίος Δημητρίου.

Σάν τὸν παραιτήσαν οἱ Μακεδόνες
κι ἀπέδειξαν πῶς προτιμοῦν τὸν Πύρρο,
ὁ βασιλεὺς Δημήτριος (μεγάλην
εἶχε ψυχὴ) καθόλου—ἔτσι εἶπαν—
δὲν φέροθηκε σάν βασιλεύς. Ἐπῆγε
κ' ἔβγαλε τὰ χρυσὰ φροῆματά του,
καὶ τὰ ποδήματά του πέταξε
τὰ ὀλοπόρφυρα. Μὲ ροῦχ' ἀπλὰ
ντύθηκε γρήγορα καὶ ξέφυγε.
Κάμνοντας ὅμοια σάν ἡθοποῖος
ποῦ ὅταν ἡ παράστασις τελειώσῃ
ἀλλάζει φορεσιά κ' ἀπέρχεται.

Ο "ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ",

(ἄΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Ἀλύγιστο καὶ πένθιμο σάν ἄλυτη κατάρα
καὶ στεῖρο—κι' εἰμ' ἐγὼ τὸ κυπαρίσσι.
Φτεροκοπᾶν οἱ κόρακες, μαῦροι παλμοί, κ' ὁ πόνος
πῆρε στρουγγόηχες τὶς κλαγγές· νὰ βογγήσῃ.

Μὲς στὴ χρυσὴ τῶν οὐρανῶν χαρὰ στηλών' ὀλόρθη
τὴ συλλογὴ τοῦ πρόσκαιρου, στὴν ὄψη μου, βαρεῖα.
Μονάχα σ' ἀγκαλιάσματα σπαραχτικὰ μαντεύω
τὴ ζῆση, μὲ τὴ δράκαινα τὴν ἀνεμοκαίρια.

Ἄνεμικὲς κ' οἱ ἀγάπες μου, καὶ ζεῖτε καστελιάνες
στοῦ μελανοῦ μου ὀρίζοντα τὰ κάστρα.
Κι' ὅταν χυμᾶτε, πάντα ἐγὼ, γαλήνιος κατεβάζω
μὲς στὰ δαομένα σας μαλλιά τῶν οὐρανῶν μου τ' ἄσ-
[τρα.

Ὅταν χυμᾶτε—ὅταν χυμᾶ καὶ γέρον' ἡ κάθε μιὰ
πρὸς μιὰ κυρίαρχη γραμμὴ τὴ μαύρη ἀλυγισιά μου,
νοιώθω τὰ ὀνειράτα σκοποὺς κ' ἡ σκέψη μου τραβᾶ
πρὸς ὀρισμένα μύκητα τὴν ξυπνοφαντασιά μου.

Μὰ ὅταν χυμᾶτε ὄλες μαζί, βουτάω στὴν πῶ βαθειά
τὴν ἀρμονία—τὴν ἄρρυθμη—καὶ οἰγαδεύω ὁ πλάνος.
Ὅνειρα, ἰδέες καὶ λογισμοί, μιὰ φλόγα—καὶ σκιροῦν
σὰ φροῦντες αἱματόχρωμες στὸ ἱπποτικό μου κράνος.

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΣΤΟ ΦΤΩΧΟ Γ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Πῶς!

Ἐσὺ τὸ χαῖδιο τοῦ σπητιοῦ καὶ ὁ λατρεμμένος γυῖος
ποῦ ψήλωνες καὶ τράνευες σὰ νιὸ κυπαρισσάκι,
καμάρι τοῦ πατέρα σου, τῆς μάνας θησαυρός,
ἔσὺ μιᾶς Μοῖρας ἄπονης νὰ γίνης παιγνιδάκι!

Ὅχι! δὲν τὸ χωράει ἡ νοῦς! Ἐκείνη μὲ στοργὴ
σὲ μύρανε μὲ χίλια δυὸ χαρίσματα καὶ δῶρα,
σὲ πρόσσεχε, σὲ δούλευε μὲ τέτοια ὑποταγή,
καὶ ξάφνου πέφτει ἀπάνω σου σὰ κεραυνὸς καὶ μπό-
[ρα!

Μὴν τῶκανε στὰ ψέμματα; μὴν πίστεψε κ' αὐτὴ
πῶς ἦταν δυνατότερη κ' ἀπὸ τὸ χάρ' ἀκόμη;
Πῶς ἔφτανε λόγια γλυκὰ νὰ σοῦλεγε στ' αὐτὴ
γιὰ νάρθη τὸ χαμόγελο στὸ κρῦο σου τὸ στόμα;
Ὅχι, δὲν τὸ χωράει ὁ νοῦς ἡ Μοῖρα σου ἡ καλὴ
νὰ θέλῃσ' ἔτσι ἄκαρδα κ' ἀνάιτια τὸ χαμό σου,
αὐτὴ ποῦ σὲ νανοῦριζε μὲ μιὰ φωνὴ ἀπαλὴ
κ' ἀγρόπναγε σὰ δευτέρα μαννοῦλα στὸ πλευρὸ σου.

Γ' ΩΡΑΙΟ ΠΑΙΓΝΙΔΑΚΙ...

Τ' ὄραιο παιγνιδάκι τὴ χαρὰ,
τ' ἀπόχτησα κ' ἐγὼ κάποια φορὰ.

Ἦμουνε τότε ἕνα τρελλὸ παιδί
μ' ἀξέγνοιαστη καὶ λεύτερη ψυχὴ.

Στὰ βλογημένα κείνα χρόνια ἴγώ,
χορευόντας περνοῦσα τὸν καιρὸ.

Εἶχα γιὰ μουζικάντες τὰ πουλιὰ
ποῦ στήνανε στὸν κῆπο μας φωλιά,

καὶ γιὰ συχορευτάδες τὰ δεντρὰ
τ' ἀγέρι, τὴ βροχὴ, καὶ τὰ λαμπρὰ
τ' ἀστέρια ἀπὸ ψηλά! ὦ! ἡ γιορτὴ
ἀγέρινη καὶ πάναγνη ἡ ζωὴ!

Μὰ διάβαινε γοργὰ καὶ ξαφνικὰ
μοῦ τῶμαθεν ἡ ἴδια μου καρδιά
ἔτι δὲν ἦμουν πᾶ τρελλὸ παιδί
μ' ἀξέγνοιαστη καὶ λεύτερη ψυχὴ.

Καρφῶνω τὴ ματιὰ μου κ' ἀπορῶ
τὸν ἄπειρο θωρόντας οὐρανὸ.

Μέσ' στῶ δεντρῶνε τώρα τὴ βοή
μαντεύω μιὰ κουβέντα μυστικὴ.

Νοιώθω πῶς ὄλα γύρω μου πονοῦν
καὶ μίχονται νυχτόμερα νὰ ποῦν
τὸν πόνο τους μὲ ἦχους, μὲ κραυγές,
ἕνα σωρὸ ἀπέλπιδες ψυχές..

Θέλω νὰ μίθω, ψάχνω καὶ ζητῶ
νὰ λύσω τὸ μεγάλο μυστικὸ.

Κι' ὅπως σὰ μεγαλώσει τὸ παιδί
ἀρνιέται τὰ παιγνίδια μὲ ντροπὴ,
κ' ἐγὼ, μὲ καταφρόνια περισσὴ
τ' ἀρνήθηκα ἀπὸ τότε μου σκληρὰ,

τὸ τσάκισα τὸ πέταξα μακριὰ,
τ' ὄραιο μου παιγνίδι, τὴ Χαρὰ!

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ

Μιὰ κουκουβάγια κάθισε στὸ μοναστήρι.
Σπαδιά, ποῦ σκίζει τὸ σκοτάδι, εἶν' ἡ φωνὴ της.
Κι' ἀφίνοντας μ' ἀνατριχίλα τὸ ψαλτήρι,
σάν ἦσκιος βγαίνει στὴν ταράτσα ὁ ἐρημίτης,
γιὰ νὰ συρθεῖ πρὸς τὸ πετρένιο τῆς πεζοῦλι,
νὰ πιεῖ τὴ θλίψη ποῦ κερνᾶ τὸ νυχτοποῦλι.

Νύχτα βαθιὰ ἀστροδόλωτη. Τὰ κυπαρίσσια,
ποῦ λὲς κάτι ψηλότερο τὰ ἔχει μαγέψει,
τὸ μοναστήρι ξεπερνοῦνε κ' ὀλοῖσια
πλατύνουνε πρὸς τὰ οὐράνια κάθε σκέψη,
ποῦ γιὰ νὸ φτάσει ὡς ἐκεῖ πάνω ἐκείνη ἀκέρια,
τὴν τραγουδοῦν ἀπ' τοὺς γκρεμνοὺς τὰ κρονόερα.
Καλόγερε, τὸν πόνο σου τάχα ποῖος ξαίρει;
Τῆς σκῆτης σου στενὰ τὸν ἔχουν πίξει οἱ τοῖχοι.
Κιτρινίσες τὴν ὄψη σου σάν θειαφοκέρι,
διαβάζοντας ἀπὸ τὸν ὄρθρο τὸ χωτήρι.
Πλατύτερη ζωὴ, καλόγερε· κ' ἡ πλάση
ἄς γίνῃ μιὰ βαθιὰ ἀγκαλιὰ νὰ σ' ἀγκαλιάσει.

Τὸ χαμογέλιο σὸν στὴ χώρα ἐκεῖ ἂν ἐχάθη,
τῶν λουλουδιῶν ἂν σὲ ξεγέλασε τὸ γένος

κι' αν κάποτε άγγιξε τους πόθους σου τ'αγκάθι
κι' έχει απομείνει ο λογισμός σου ματωμένος,
ξανά τρανός με τὰ φτερά του τὰ μεγάλα
σε μιὰ χαρά ας χυθεί στην άστραπη καβάλλα.

Τυλίχτηκες στο ράσο σου σαν σε πλεμάρια
λές κι' είναι σάβανο δλοσκοτεινού θανάτου.
Θολό τὸ δάκρυ σου κυλάει από τὰ μάτια
και πάει νὰ σβήσει στα νερά, που εἶν' ἐκεῖ κάτω.
Κυλοῦν ἀκόμα και τὰ ξέπλεκα μαλλιά σου
στα πληγωμένα από τις πέτρες γόνατά σου.

Παρθένων μάτια ξεπετοῦν από τ'ατέρια.
κι' αν στο κελί σου, που καντήλα έχεις κρεμάσει,
τῶν θεῶν μαρτύρων τὰ χλωμά βλογοῦνε χέρια,
γελά τὸ ἀπέραντο τοῦ κόσμου εἰκονοστάσι.
Περισσότερο μοσκοβολοῦν οἱ ἀνθοὶ τρυγῶ
κι' από τοῦ μοσκολίβανου τὸ θεῖο τὸ μύρο.

Κλείσε ταῦτιά σου, ὅταν θρηνεῖ τὸ νυχτοπούλι,
ταχιά πριν γείρεις στο ραβδί σου από τὸν πόνο
κι' ἀποζητᾷς νὰ πίνεις ἥλιο στο πέζουλι.
Βγάλε ἀπ' τὸ νοῦ τὴν κόλαση μιὰν ὥρα μόνο
και γύρνα στῶν ὄνειρων τῆς ζωῆς τὰ μάγια.
Νά, πέταξε ἀπ' τὸ σήμαντρο κι' ἡ κουκουβιά.

Μὰ φλογισμένο, ἀπ' τοῦ βουνοῦ μιὰ κόψη πίσω
βιγλίζοντας, προβάλλει τώρα τὸ φεγγάρι.
Φεύγει ὁ καλόγερος τὸ φῶς, που εἶναι περίσσο.
Μιὰ, ὄψη ἀλλόκοτη τὸ ῥάσο του ἔχει πάρει.
Και φεύγοντας, —ὦ ἀχνές ἀχίδες, που γελάτε—
τὸν ἴδιον ἦσκιό του κοιτάζει και φοβάται.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

(ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ)

Ἡ πολιτεία ὑγρή, θαμπή, βουβή—
(θυμάμαι κάποια νύχτα μακρυνή...)

Μές στη βροχή τὰ ἠλεκτροικά πῶς τρεμοσβύνουν...
(ᾧ οἱ ἀναμνήσεις που δὲ μᾶς ἀφίνουν...)

Και πῶς τὰ δέντρα γέρονν σιωπηλά...
(ἔτσι εἶτανε και κείνη τὴ νυχτιά...)

Βροχή μονότονη, σαν κουρασμένη
(Σ' ἔνωθα δίπλα μου, συλλογισμένη...)

ᾧ τὸ Φθινόπωρο κι' ἡ Ἄτονια...
(και πῶς ἐπίστευα στην εὐτυχία...)

—Μαῦρες σκιές παντοῦ τριγύρω εἶν' ἀπλωμένες—
(κι' ὦ οἱ ἀναμνήσεις μου οἱ φτωχές, οἱ δακρυσμέ-
νες...)

(ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ)

(ᾧ τοῦ χειμῶνα οἱ νύχτες, τὶ βαρυνές
ποῦνε για τις ἐρημικὲς ψυχές...)

— — — Ὁ χειμωνιάτικος ὁ ἥλιος θὰ γλιστροῦσε
μέσα ἀπὸ τις κουρτίνες τοῦ παραθυριοῦ,

και θ'ἀπαιζε με τὰ θαμπὰ λουλοῦδια
τοῦ χαλιοῦ...)

Κοντὰ στο τζάκι θὰ εἶμωνα σκυμένος,
ἀνακατόνωτας ἀργὰ τὰ ξύλα στη φωτιά,
κι' ἀπὸ τὴν εὐτυχία και τὴ θαλπωρὴ θὰ ἔμωνα
συλλογισμένος.

Θὰ σ' ἔνωθα κοντὰ μου καθισμένη
και με τὰ μάτια πλανερὰ νὰ συλλογιέσαι
πόσο γλυκὰ ἡ ἀγάπη μας στη θαλπωρὴ
τοῦ ἥλιου και στη φλόγα τοῦ τζακιῦ
μένει ἀπλωμένη... — — —

(ᾧ τοῦ χειμῶνα οἱ νύχτες, τὶ βαρυνές
ποῦνε για τις ἐρημικὲς ψυχές...)

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

ΘΥΣΙΑ

Στὰ σκοτεινὰ λαγκάδια τὰ παρθένα,
που οἱ λύκοι τὰ πατοῦν και τὰ ζαρκάδια,
θὰ σύρω τὰ ὄνειρά μου τὰ θλιμμένα
κάποια χλωμά τοῦ φθινοπώρου βράδυ.

Στὰ ἐρημικὰ και πένθιμα λιμάνια,
που ἡ καταχνιές ἀπόμειναν κι' οἱ γλάροι
θὰ σύρω τὴν περήφανή μου δροφάνεια
μιὰ μέρα παγωμένη τοῦ Γενάρη.

Στὰ σιωπηλά κι' ἀπέραντα σαλόνια
που τὴν παλιὰ ἀρχοντιά πικροθυμῶνται
θὰ σύρω τὴ βουβή μου καταφρόνια
μιὰ νύχτα που ὅλα γύρω θὰ κοιμῶνται

Και μιὰν ἀγῆ που τ' ἄστρα θὰ πεθαίνουν
θυσί' ἀκριβή, θὰ πάω νὰ τὰ προσφέρω
τὰ δάκρυα τὰ στερνὰ που μ' ἀπομένουν
στον τάφο που μονάχα ἐγὼ τὸν ξέρω.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΜΑΡΚΙΝΑΣ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ἡ σκέψη μου συχνὰ πηδαίει σε κάτι,
που χρύσωνε τὰ παιδικίσια χρόνια.
ᾧ! νὰ μποροῦσε μιὰ στιγμή τὸ μάτι
νὰ δῆ ξανά τὰ περασμένα χελιδνία.

Πρὸς ὅλα τότες κύλαε μιὰ λαμπούσα,
παρμένη λές ἀπὸ φαῖδρά μυστήρια,
που στάλαζε μιὰ τέρψη κυματοῦσα
σε φρένες και καρδιές με παιχνιδάκια μύρια.

Και ρόδιζε ἡ Αὐγὴ σ' ἀπόσκια δάση,
ὅπου ἄσμα ἀγάπης τὰ κοτσούφια ἀφίνουν,
κι' ὁ Φοῖβος πρόβαλλε νὰ καταγγάσῃ
τὰ περασμένα, που χαρὲς και χάρες χύνουν.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,"

Εἶναι δυὸ ῥόδα στην ξανθὴ Ἄττικὴ που λαχταρῶ
ὦ κλώνε μου, ὦ ἀγάπη μου. . που μοῦ τὰ πλάθεις·
μόσκο ἀπ' τὰ ξένα ἢ φλόγα μου, σου στέλνω τὸν ἀ-
[γαπανθὸ
και πῶς νὰ στο μνησῶ, νὰν τὸ μάθεις.

Τὴ μιὰ φιλάω τὸν κασιανὸ τὴν ἄλλη τὸν ξανθὸ
—ὦ ἀγάπες μου πῶς σᾶς ποθῶ και πῶς λιγῶνω·
Ἔχει φορὲς που νεῖρωμαι και δὲν μπορῶ νὰ εἰπῶ
τὰ ῥόδα ὁ κλώνος τὸ κρατᾷ ἢ τὰ ῥόδα τὸν κλώνο.

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

"ΝΥΧΤΕΣ ΟΡΓΙΩΝ,"
ΚΟΛΑΣΜΕΝΕΣ ΥΠΑΡΞΕΙΣ — III.

«Γίνετε ἀνήθικοι, για νὰ κα-
ταλάβετε βαρεῖά τὴ Ζωή»

Clara Lemar

Τὴν ἠδονὴ που ἐφώλιασε μέσα στη Σάρκα σου
θάρθῶ ἕνα βραδυνο νὰ σου τὴν σβύσω. — — —

Σὰ μιὰ σκιά, ἀόριστη, χιμαιρική
που νοσταλγεῖ τοῦ ὄλεθρου τὴν κραπαλή

θὰ μοιάζῃ ἢ ὄψι μου κείνο τὸ βραδυνο.

Τὸ πρόσωπο θ' ἀλοῖψω μ' ἄγρια μῦρα
κι' τὴ χλαμύδα μου θὰ βιάσω πορφυρή.

(—...κι' ἦσαν τὸ ὄνειρο μου· ἢ νόησις μου
συχνά, —συχνότατα—σε ἐπισκέπτονταν
γιατὶ τὰ μάγα τοῦ κορμιοῦ σου μῦρα
που ἔφερεν ὁ ἀγέρας ξέπνοα
κάποιες ὑγρὲς, ἐράσιμες νύχτες
σε ὄρες μεταμεσονύχτιες θαμπές
τοὺς πόθους, μου ξυπνοῦσαν τοὺς σβυσμένους...)

Θᾶσουν ἔσὸ τὸ φεγγοβόλημα τῆς Σκέψης μου,
ἔσὸ τῆς φαντασίας μου ἢ Ροδίλη,
ἔσὸ τῆς ἀσελγείας μου τὸ νόημα
ἔσὸ τοῦ βίου μου ἢ ἀκολασία...

Χωρὶς ἐσὲ νὰ ζήσω μου εἶναι ἀδύνατο.

Θᾶσουν ἔσὸ τῆς πλάνης μου ἢ ἀλήθεια
τοῦ σκοτεινοῦ μου δρόμου τοῦ ἀπέραντου
ὁ σταθερός, ὁ ἤρεμος, ὁ Φάρος.

Κι' ὅμως ἢ θλίψις μου ἔμεινε ἀνείπωτη...

Γιατὶ, γιατί, ΓΙΑΤΙ νὰ σε γνωρίσω ;...;

— — — ? — — — IV

Δέσμες ἢ λάμπεις ἔσαν ἀπ' τὸ Σῶμα σου
τὸ Ὑπέροθε, τὸ Ὑπερούσιο τὸ Ὁραῖο:

Και σύρεις στο χιμαιρικό σου πέρασμα
ἀβρὲς ψυχές, κορμωστασιές ἐράσιμες

και σύρεις πόθους νεκρωμένους που ἀναζοῦν
κι' ἀνάφρεις φλόγες πόθων, πιά σβυσμένων.

(...—ἢ Πόρωσις θάρθεῖ ἕνα Δειλινὸ
συνεσταλμένη στην ἀρχὴ με μιὰ δειλία
νὰ κρούσῃ τὴν κλειστή—για πάντα—θύρα σου
Και θὰ σ' ἀφίση μέσα στην Ἄνια. Πτώμα,
νεκρὸ, ἀπέλιδο, ἀνίκανο για θάψιμο...
θᾶναι ἀργά...)

Προσπάθησε
νὰ κρύψῃς κᾶπ ἀπ' τὴ μαγνητικὴ σου νιότη
για τὴ μεγάλη Νύχτα τοῦ χειμῶνα σου
τοῦ μαύρου σου θρηνητικοῦ χειμῶνα
που ἔτσι χωρὶς ἐνδοιασμοὺς θὰ τὸν δεχτῆς...

(Κλάμματα, δὲν θὰ σε κρατήσουν στη σκηνή.
Γυναίκες πράξεις—αν κι' εἶναι γνωστὲς σου—
δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἐπιδράσουν· τίποτε
δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σε κάμῃ νὰ νικήσῃς
τ' ἀγώνισμα—τὴν τελευταία σου προσπάθεια—
που θὰ σε ῥίξῃ πιά στα παρασκήνια — — —).

Κι' ἔτσι οἱ θεατὲς ἀτάραχοι
θὰ γύρουν θὰ ζητήσουν τὴν ὀδόνῃ
και με ποδοκροτήματα ἐνοχλητικά
μόνοι θὰ καταρρίψουν τὴν ἀδλαία...

(Κι' ἔτσι τὸ ΔΡΑΜΑ—ἀνεπιτυχές—τελείωσε
Ἐσὺ, ἐσὺ ἦσονα τὸ ΘΥΜΑ, ὁ χαμένος...)

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ DORIAN GRAIY - V

Τὴ σκέψι σου ῥυτίδωσε ἢ ἀνάμνησις
ἐνὸς καιροῦ που πέρασε κι' ἐχάθη.

Αὐτὴν εἶχες τὴν κόμην, ὠραιότατος
ὀρθῶνουςον τὴν ὄψι τοῦ καθρέφτη
ὠραῖος, ιδεώδης μες τὴν λάμπι σου.

Μές στα τριαντάφυλλα τὰ ῥόδα τοῦ κορμιοῦ σου
στὶς ῥόδινες ἀνταύγειες τῆς σάρκας σου που ὑπέρεμε
στο σκίρτημα τῆς ἡλικίας σου τῆς πρώτης
πλανιῶνταν ἐνὸς Dorian τὰ ὄργια.

Δὲ θὰ περιμένεις ἀλήθεια τὴν ταπεινώσι
ἀλλ' οὔτε και τὸ πέσιμο τῶν χρόνων
οὔτε ρυτίδες θᾶπρεπε νὰ φαντῖσῃς
τὴν ὄψι σου τὴ χλοερὴ τὴν πανωραία.

Ἄλλ' ἔρχεται ταχύς ὁ χρόνος κι' ἀδυσώπητος
μᾶς ἀφαιρεῖ τις συγκινήσεις κι' ἀναμνήσεις
—ρυτίδες—ἀποθέτει για μονόγραμμα.

[Και σὺ φαντάζουσαν ἕνα Βασίλη Χόλγουορδ
ἕνα πορτραῖτο νὰ σου κάμῃ που νὰ σου θυμίζῃ
τὴ γόησσα σατανική σου καλλονή.

Μ' ἀλλοίμονο καμμιά φορὰ τὰ ἔργα τῆς Τέχνης
ἀκολουθοῦν ἀργὰ ἢ γοργὰ—ἀδιάφορο—
τὰς μεταπτώσεις μιᾶς ψυχῆς ἀμαρτημένης].
Και τότε πιά τὸ κάλλος σβύνεται
και μένει μιὰ ψυχὴ, νὰ παραπαῖ
και νὰ θυμίζῃ τὸ πορτραῖτο: Dorian Graiy.

Ὁ ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΤΑΝΟΣ

Ἀκόμα καλὰ καλὰ δὲν εἶχε φέξῃ κοσμοπλημμύρα ὅμως στὴν κεντρικὴ ἀρτηρία τῆς πρωτεύουσας, ἀραδειασμένη στὰ πεζοδρόμια ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη ὡς τὴ ἀντίπερα τῆς ἔξοχης μεγαλούπολης.

Ὁ δρόμος καθ'αυτὸ σαρωμένος ἀπὸ τοὺς ἀστυνόμους ποῦ μὲ τὴ συνειθισμένη τους εὐγένεια κλωτσόδιωχαν ὅποιον τολμοῦσε νὰ περάσῃ στὸ ἀντικρυνὸ πεζοδρόμιο. Ὁ συνωστισμὸς στὸ βάθος τῶν πεζοδρομίων κἀτὶ τὸ ἀπερίγραφτο. Κόλλημένοι καὶ ἀνακατωμένοι σὰ σαρδέλλες στὴν ἄκρη, ὅλοι αὐτοὶ οἱ καταδικασμένοι στὴ νυχτερινὴ ὀρθοστασία μὲς τὸ κρύο καὶ στὴ ψυχάλα, μὲ τὰ πόδια στὶς λάσπες, ἀκουμποῦσαν τὶς κουρασμένες τους πλάτες στὰ γόνατα ἄλλων ποῦ πίσω τους ἀνεβασμένοι σὲνα μάνκο γιὰ σὲ σκαμνάκια περιμέναν κι' αὐτοί.

Τὰ μαγκόπαιδα σκαρφαλωμένα στὰ φανάρια καὶ στὰ δέντρα περιμέναν ἐπίσης ἀνταλλάζοντας ἓνα σωρὸ βροσιᾶς καὶ βρομολοχίης.

Σιγὰ σιγὰ χάραξε καὶ ξημέρωσ' ἐπὶ τέλους. Ἄμα ἔφεξε ὅλος διόλου κι' ἀνοῖξαν μπαλκόνια καὶ παράθυρα, ἀρχίσαν κι' αὐτὰ νὰ μυρμηγκιάζουν ἀπὸ πληθος. Τότε μὲ κληξί του ἔβλεπε κανένας ἀναρίθμητα πολύχρωμα κουρέλια μουσκεμένα καὶ μισοξεθωριασμένα στὴν ἄκρη ἐνὸς κονταριουῦνὰ κρέμονται σχεδὸν ἀπὸ κάθε παράθυρο. Ἀπὸ μακρὰ ἐμοιάζαν σὰν ἀπαγχονισμένοι ξεπίτηδες ἀφισμένοι στὸ δρόμο γιὰ παραδειγματισμὸ τοῦ λαοῦ.

Κάτω λοιπὸν ἀπὸ ὅλη αὐτὴν τὴν κουρελαρία στραμωχοτοὶ στὰ πεζοδρόμια, στὰ μπαλκόνια καὶ στὰ παράθυρα περιμέναν οἱ ἀγαθοὶ πρωτενουσιάνοι.

Τί περιμέναν ἐπιτέλους;

Τί περιμέναν! Ρωτᾶτε καὶ ὄλας! Ἄμὲ ξεχνᾶτε πῶς αὐτὴ τὴ μέρα ὁ λαὸς ὁ νικητὴς θὰ δῆ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσά του νὰ παρελάσῃ ὁ στρατὸς του ποῦ κατετρόπωσε τὸν ἐχθρὸ; Ἡ κυβέρνησις στὴν πατρικὴ τῆς μέριμνα γιὰ τὸν καλοκάγαθο λαὸ τῆς θεώρησε καλὸ νὰ τοῦ προσφέρῃ αὐτὸ τὸ μεγαλεπήβολο θέαμα! Στὸ κέντρο, ἐκεῖ ποῦ πρὶν βρισκόταν τὰ ἀνάκτορα, ἔστησαν τὴν ἐξέδραν τῶν ἐπισήμων σὲ μιὰν ἀπέραντη πλατεία. Πρόκειται στὶς ἐντεκάμισο νὰ περὶσση ἀπὸ κεῖ ὁ πρωτεργάτης τῆς νίκης σέρνοντας τὰ τρατωμένα κωθώνια του καὶ μισὴ ὥρα πρὶν ἄρχισαν νὰ τοποθετοῦνται ὅλα τὰ μέλη τῆς σβαστῆς κυβέρνησις μὲ τὶς ἀρχὲς τοῦ τόπου καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ξένων πρεσβειῶν.

Ὁ κόσμος σὲ κείνα τὰ μέρη ἦταν πειὸ τυχερός. Ἡ ἀλήθεια εἶναι καὶ πῶς περιμένε ἀπὸ τὴν παραμονὴ τὸ βράδυ. Ξέχωρα ἀπὸ τὸ στρατὸ του εἶχε σὰν ὀρεχτικὸ τὴ θέα τῆς ἀφίξης τῶν ἐπισήμων του. Τί μοναδικὴ τύχη! Ἐνας ἓνας οἱ ἐπίσημοι ἤρθαν προηγού-

μενοι ἀπὸ ἀστυνομικοὺς καὶ ἐπιτελάρχας ποῦ τοὺς ἀπέδιδαν τὰς «τιμὰς». Ὁ κοσμάκης σὰν ἀποβλακωμένες χῆνες, τέντωνε τὸ λαιμὸ του νὰ δῆ τὴν ἄκρη τοῦ ρούχου τοῦ πρωθυπουργοῦ, τὸ μισὸ μανίκι τοῦ κυβερνήτη γιὰ τὸ ρᾶσο τοῦ πρωθυεράρχη. Λίγοι λίγοι θροναίστηκαν ὅλοι «ἐν στολῇ» Ὑπουργοί, ἀρχιπαπάδες, δεσποτάδες, βουλευτάδες, πρεσβευτάδες, Μασκαράδες λογιῆς κοπῆς. Νόμιζες πῶς ἦταν διαγωνισμὸς ἀποκηάτικος καὶ ἀνέβηκαν ὅλοι τους στὴν ἐξέδρα γιὰ νὰ γίνουν κοινὸ θέαμα καὶ νὰ διεκδικήσουν τὰ πρωτεία τῆς μασκαρωσύνης. Ὅλοι τους ὅμως τὰ εἶχαν ex aequo.

Ἐνῶ ἐθαύμαζα ὅλες αὐτὲς τῆς ἐκλαμπρότητες δὲ στοχάστηκα πῶς πέρασε ἡ ὥρα καὶ μιὰ ὀχλαγωγὴ τράβηξε τὴν προσοχή μου ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου θὰ ἐρχόταν ἡ νικητρία παρέλασι. Οἱ χτυπιάδες, πειὸ βάνουσοι, ἔβαζαν τάξι μὲ περισσότερες βροσιᾶς καὶ κλωτσιᾶς.

Πρὶν δοῦμε τίποτε ἀκούσαμε κάτω ἐμβατήρια. Ξέρετε τί θὰ πῆ στρατιωτικὴ μουσικὴ; ὅτι τὸ αἰσχιστο καὶ γελοῖο ἀπὸ μουσικὴ ἔποψη. Ὅσοι ἔχουν στάλα μουσικοῦ αἰσθήματος μὲ καταλαβαίνουν. Μουσικὴ λοιπὸν στὴν ἀρχή, ἐπειδὴ ἡ κοροϊδία γίνεται μεγαλοπρεπέστερες ὅταν συμβᾶλλῃ καὶ ἡ Τέχνη. Τίγκια, νταβούλια, τσίτερρα καὶ πίφερα κατάσκιζαν ταυτιά μας. Νὰ ὅμως ποῦ στὴν καμπὴ τῆς λεωφόρου ξεπροβάλλει ἡ φονικὴ παρέλασι. Μία μικρὴ σπεῖρα γαλονάτων δολοφόνων ἀνοίγε τὸ δρόμο καὶ ἀκολουθοῦσε ἡ μουσικὴ γιὰ νὰ γίνῃ τέλειο τὸ μασκαραλῆκι.

Σὲ κάποια ἀπόστασι καμμιὰ δεκαριά σταυρωτῆδες μὲ μοῦτρα κακούργικα, καβάλλα, διάβαιναν κορδωμένοι μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι στοὺς γοφούς καὶ μοῖραζαν χαιρετισμοὺς στὸ ποίμνιο ποῦ βέλαξε ζητωκραυγές. Ἦταν οἱ μεγάλοι ὀργανωτὲς τοῦ μακελλεῖο ποῦ βάφτισαν νίκη, αὐτοὶ ποῦ ἔσπρωξαν στὸ θάνατο τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἄντρες, ἐκείνων ποῦ στὴ βλακεία τους μαζεύτηκαν ὄρες πρὶν στὴν παγωνιά γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν ποῦ τοὺς βούτηξαν στὸ πένθος. Κομματάκι πιὸ πίσω ὁ ἀρχιδολοφόνος, ὁ στρατάρχης. Αὐτὸς ἦταν ποῦ μὲ τὸ αἷμα τῶν ἄλλων δημιούργησε προσωπικὴ του δόξα, αὐτὸς ποῦ διατείνεται πῶς μὲ τὴν ζωὴ τῶν ἄλλων «ἔσωσε τὴν πατρίδα», αὐτὸς ποῦ αὔριο μὲ τῆς χήρας καὶ τοῦ ὀρφανοῦ τὴ βούζα θὰ πάρῃ ἀπ' τὴν κυβέρνησιν ἐπιδόματα καὶ τιμὲς βαρύντιμες.

Ὁ χίγας ὁ λαὸς ὅσο καὶ μεγαλείτερος ἦταν ὁ φονηᾶς ποῦ περνοῦσε τόσο καὶ περισσότερο ἔσπαζε στὸν ἐνθουσιασμὸ. Θαύμαζε στὴ βλακεία του ὅλους τοὺς μασκαρωμένους χαινούτηδες, ὅλους τοὺς σπαθᾶτους μεγκλαράδες, ποῦ ὠδηγοῦσαν καθένας μὲ τὸ σπαθὶ γυμνωμένο καβάλλα, τοὺς σκλάβους τους.

Οἱ καυμένοι οἱ στρατιῶτες, τὰ θύματα ὅλης αὐτῆς τῆς ἀδιάντροπης ψευτιάς ἦταν ἡ ζωντανὴ ἀντίθεσι

τῶν ἀχρεῶν ποῦ τοὺς πέταξαν στὰ ἡλύσια τῆς τιμῆς (!) καὶ τῆς δόξας (!) Ὅσο λάμπαν στὶς στολές τους οἱ ὀργανωτὲς τοῦ καθιερωμένου φόνου τόσο οἱ ἀκούσιοι φονηάδες ἦταν ἔλεινοί κι' ἀξιοδίκρυτοι στὰ ράκη τους. Τοὺς ταπεινοὺς ὅμως τοὺς εἶχεν πείσῃ ἀπ' τὸ σκολεῖο πῶς ἔκαμαν τὸ καθῆκον τους καὶ πῶς ἄμα πέθναν ἡ μνήμη τους θὰ ἦταν αἰώνια. Ἀκολουθοῦσαν λοιπὸν σὰν πρόβατα ὅλα τὰ σκίβιλα ποῦ ἀποβλάκωσε ἡ θρησκεία, ἡ σχολικὴ ἀνατροφή καὶ ἡ πανένοχη κυβέρνησις. Πανένοχη γιὰ αὐτὴ λέγοντας πῶς θὰ διαφεντέγῃ τὸν πολιτισμὸ τοῦς ἔστειλε ὅλους ἀγγαρεία στὰ σημερνὰ αἶσιχη ποῦ λέγονται στρατῶνες καὶ ποῦ ξεπερνοῦν τὶς ἀνηθικότητες τῆς ἀρχαίας δουλείας.

Σὲ λίγο ἡ μουσικὴ κακοφωνία ὠργιάζε ἀκόμη παραπάνω. Ἡ στρατιωτικὴ κοροϊδία ἔφταε στὸ κατακόρυφόν της. Μιὰ καινούργια συμμορία ψηλογαϊδάρων μὲ γαλόνια καὶ παράσημα συνώδευε τυμπανηκροῦστες καὶ σαλιγκητῆς ποῦ σήκωναν σωστὸ πανδαιμόνιο. Ἦταν ἡ πομπὴ (πομπὴ πραγματικῶς) τῆς πατσαβούρας τῆς δόξας, τῆς μεγάλης πατσαβούρας τῆς δόξας ἀνεβασμένης σὲνα κορδονᾶτο κοντάρι, τρύπιας καὶ κουρελιασμένης. Βλέπετε, κι' αὐτὸ τὸ κουρέλι ἦταν ἦρωσ' ἐπῆγε στὸν πόλεμο, ὑπέστη στερήσεις, ὑπόφερε, ἔκλαψε, σὰν ἄνθρωπος. Ἴσως νὰ κακόπαθε καὶ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Γιὰτί νὰ μὴν τὸ πιστέψουμε ἀφοῦ τὸ κοπάνιζε ἡ κυβέρνησις ἐπίσημα ἀπὸ τὰ χίλια ἀπύλωτα στόματα τῶν ἀρχιψευταριῶν δημοσιογράφων τῆς; Νὰ τῆς κάνουμε τέτοια προσβολή, τὴν καυμένη τὴ σημαία ποῦ ὑποστήριξε κάτω ἀπὸ τὶς ἀκόλαστες ψευτιᾶς τοῦ ἠρωτισμοῦ τοῦ καθῆκοντος καὶ τῆς δόξας, τὰ οικονομικὰ συμφέροντα, τὶς μυστικὲς συνθήκες καὶ ὅλες τὶς τραπεζικὲς ἀνηθικότητες; πῶς ἔπειτα νὰ μὴν παρασυσκοῦμε ἀπὸ τὸ γενικὸ ἀλαλαγμὸ τοῦ πλήθους ποῦ ξεφώνιζε καὶ ξεκούφαινε τοὺς ἦρωας ποῦ ἔκλειναν τὴν παρέλασι τῆς πατσαβούρας; Ἴσως μὲ ψυχικὴ ὀδύνη νὰ κακομοίριαζε κανεὶς τὴν πλάνη τοῦ πανίσχυρου λιοῦ ποῦ ἔμεινε παρ' ὅλους τοὺς αἰῶνες ποῦ πέρασαν, παρ' ὅλα τὰ παραδείγματα τῆς ἱστορίας τρομερὸς εἰδωλολάτρη. Ἴσως μιὰ ἀναγοῦλα νὰ μᾶς ἔκαμε νὰ γυρνοῦσαμε τὸ πρόσωπο ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἦρωες καὶ τὴν πατσαβούρα, παρ' ὅλην τὴν ἀκαταμάχητην ἐπιθυμία νὰ φτύσῃ κανεὶς κατὰ στηθα (ἐννοῶ τὰ παράσημα) ὅλη αὐτὴ τὴν ὑποκρισίαν τὴν κολοσοσιὰ ὑποκρισίαν τῆς νόμιμης σφαγῆς.

Ἀνταμείφθηκα ὅμως μὲ τὸ παραπάνω ἄμα ἔφτασε ἡ πατσαβούρα στὸν κύκλον τῶν ἐπισήμων. Αὐτοὶ οὔτε γιὰ φτύσιμο δὲν ἦταν τόσο γελοῖοι φαίνονταν. Σταμάτησε ἡ πομπὴ. Κατέβηκε ὁ ἀρχιδολοφόνος ἀπὸ τὴ φοριᾶδα του καὶ ὁ κυβερνήτης ἀπὸ τὴν ἐξέδρα. Ξεσπάθωσε ὁ λεγάμενος καὶ ὁ ταρτοῦφος κυβερνήτης σκούπισε τὰ χεῖλια του μὲ τὴν πατσαβού-

ρα. Οἱ δύο μπαγάσδες ἀλληλοφιλήθησαν κατόπιν, ἐνῶ γύρω τους οἱ μεγκλαράδες ξεσπάθωναν μαρμαρωμένοι. Ἡ κοροϊδία τοῦ λαοῦ εἶχε φτάσῃ στὸ ἄκρο ἄωτο τῆς τελειότητός της.

Ἄ ολούθησαν τὰ συνειθισμένα. Ἐπίσημη δεξίωσις, λόγοι καὶ τὰ λοιπά. Ὁ τύπος τότε θὰ παρελάμβανε τὸ κοινὸ τότε ἀρχίζε ὁ ρόλος του. Θὰ τὸ παραμπούκωνε μὲ ψευτιᾶς, μὲ εἰκόνες καὶ θὰ προετοίμαζε γιὰ καινούργιο μακελλεῖο. Πῆρε μάλιστα τὰ μέτρα του ἔβαλε δυὸ τρεῖς ξεκουτιάρηδες ἀκαδημαϊκοὺς νὰ διασαλπίζουν πῶς μόνον μὲ τάρματα ἀνοίγει ὁ δρόμος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλες παρόμοιες ἀνοσιαισείες. Οἱ ρασοφόροι ἐτοίμαζαν τὶς ἀναπόφευκτες δολοφονίες. Μ' ἄλλα λόγια ὁ λαὸς τὰ εἶχε ὅλα καὶ τίποτε δὲν μοροῦσε νὰπατήσῃ, ἰδίως ἀφοῦ εἶχε καὶ μιὰν ἀτελειωτὴ στήλη «τιμῆς» σὲ κάθε χωριὸ ὅπου ἀναγοῦνται τὰ θύματα τῆς ὀργανωμένης κρατικῆς στρατιωτικῆς καὶ θρησκευτικῆς δολοφονίας.

Ξέχασα ὅμως νὰ σᾶς πῶ τὸ κυριώτερο. Πῶς αὐτὰ γίνονται στὴ Μόσχα στὴν πρωτεύουσα τῶν μπολσεβίκων. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σπουδαῖο σημάδι γιὰτί θὰ καταλάβατε τί μεγάλο δίκαιο ἔχουν ἡ ἠθικώτατες κυβερνήσεις μας καὶ οἱ ἀγλαοὶ στρατάρχες μας νὰ τοὺς πολεμοῦν μὲ κάθε τρόπο!

Ἦμουν τόσο ἐνθουσιασμένος ποῦ στὰ δικά μας τὰ πολιτισμένα μέρη ποῦ δὲ γνώρισαν πόλεμο οἱ στρατοὶ εἶναι τόσο ἀρνάκια, τόσο φιλόφρονες, οἱ ἀξιωματικοὶ πρότυπα προαίτητος, ἡ κυβερνήσεις τόσο ἀνιδιοτελεῖς, τόσο δίκαιες ποῦ θέλησα κι' ἐγὼ στὸν πατριωτικὸ μου ὀργασμὸ νὰ σφιξῶ κανενὸς στρατιωτικὸ τὸ χέρι. Δὲν εἶχα τέτοια εὐτυχία, μὰ στὴν ἀνάγκην κἀτὶ νὰ κάμω μὲ τὸ ταμένο μου χέρι χἀιδεψα ἀσυνείδητα τὴ μύτη ἐνὸς μουλαριοῦ ποῦ μασσοκοποῦσε ἄχυρα στὸ γύρισμα ἐνὸς δρόμου. Δὲν ξέρω ἂν ἐκείνη τὴ στιγμὴ σκέφθηκα τὸ λαὸ ἢ τοὺς δημίους του.

(Παρίσι 23. Β'. 1925)

Μ. ΒΑΛΕΞΙ

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΑΛΛ. ΔΙΑΝΟΗΣΕΩΣ

Χωρὶς καθόλου νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ λάβω θέσιν ποντίφηκος τῶν γραμμάτων καὶ νὰ βαθμολογήσω ἀπὸ καθέδρας τὴν λογοτεχνικὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἔθνους, δὲν ἐπέστρεψα ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἔπέρασε μιὰν ὀλόκληρον ζωὴν, χωρὶς νὰ ἔχω δοκιμάσει καὶ ἐκτιμήσει τὸ κάλλος τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας, ἡ ὁποία μὲ ἔθρεψεν ἐντελῶς ἰδιαίτερον.

Συμπαιθέστατα παρακληθεῖς ἀπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ τούτου νὰ παράσχω τὴν προσωπικὴν μου κρίσιν διὰ τὴν διανοητικὴν κίνησιν ἐν Γαλλίᾳ διαβεβαιῶν ἑντόνως, παρ' ὅλα τὰ ἀτοπήματα, τὰ ὁποία διέφυγαν ἀπὸ ὀμιλητᾶς καὶ κριτικοῦς τῆς πε-

ριστάσεως, ότι η μεταπολεμική λογοτεχνία παρουσιάζει μίαν τάσιν καθαρά αναγεννητικήν, όπου ο ιδεαλισμός συχνότατα συγχωνεύεται με τον πραγματισμόν. Τὰ ανέκφραστα μαρτύρια, τὰ πραγματοποιηθέντα μέσα εις τὰς μᾶλλον τραγικὰς πραγματικότητας, ἡ φρικώδης ἀποχαλίνωσις τοῦ μίσους καὶ τῶν ἐνστίκτων, τὰ ὁποῖα κατεπόνησαν τοὺς ἀνθρώπους, ἀφύπνισαν συγχρόνως μέσα εις τὴν ψυχὴν τῶν τὴν ἐπιβλητικὴν ἀνάγκην μιᾶς παρηγορίας, τὴν ὁποίαν εὗρηκαν εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἰδέαν.

Πλησίον εἰς τὰ φοβερά μαθήματα τοῦ πολέμου, ἀναπόφευκτα, παρατίθεται τὸ ἠθικὸν πόρισμα εἰς τὴν πλήρη ἀκραιότητά του καὶ εἰς τὴν ἀναλλοίωτον σοφίαν του, σύμφωνα με τὸν νόμον τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἰσορροπίας, ὁ ὁποῖος δεσπόζει τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν κόσμων.

Ὅθεν, καθὼς ὁ πολιτισμὸς ἐφαίνεται νὰ σκιάζεται κάτω ἀπὸ ἓν κῆμα βαρβαρότητος, ἡ λογοτεχνία μᾶς προσέφερε τὰ σπανιότερα καὶ ὑπεροχώτερα ἄνθη τῆς. Ἡ δοκιμὴ, ἡ ὁποία ἔγινε ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἀπὸ τὸν φίλον μου Ρολλάνδον Δορζιέλ μετὰ τὸ μυθιστορημὰ του «Ὁ Σανιδένιος Σταυρός», (τοῦ ἐπρομήθευσε τὸ ἀντίτιμον μιᾶς εὐτυχισμένης ζωῆς), ἐπιβραβεύει τὴν ἀποψίν μου, καθὼς ἐξ ἄλλου καὶ τὸ «Ἄγιο Μαγκλόρ» καὶ τὸ «Ἐύπνημα τῶν Νεκρῶν», ἡθογραφικὰ μυθιστορήματα μεγάλης ἠθικῆς σημασίας, ὅπου τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα, ὅσο εὐρίσκονται ἀκόμη μέσα εἰς τὸ χάος τῆς ἀγωνίας, ἀναλύονται μετὰ δύναμιν.

Ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸν γνησιώτερον φιλάνθρωπισμόν εἶναι τὰ ἔργα τοῦ κ. Ἐρρίκου Μπαρμπὺς «Ἡ Κόλασις» καὶ τὰ δύο τοῦ Φλοριάν Παρμαντιέ, ἡ «Λαίλαψ» καὶ τὸ «Φῶς τοῦ Τυφλοῦ». Δὲν θὰ ἠμποροῦσα νὰ προσπεράσω ἐν σιγῇ τὰ μυθιστορήματα ἡ «Ἀτλαντίς» καὶ ἡ «Πυργοδέσποινα τοῦ Λιβάνου» τοῦ κ. Πέτρου Μπενσά, τὸ «Ἀστέρι τοῦ Ἰωσήφ» τοῦ μεγάλου Παύλου Μπρυλά, τὸ «Κόκκινο Δεφτέρι» τοῦ Ἰωάννου Σέρρ.

Ἀπὸ τὸ αὐτὸ ὄλικόν ἔγιναν τὰ ἔργα τοῦ νεαροῦ καὶ ὀρμητικοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ρενέ Μπιαλέσβ. Ὁ νεαρὸς maître κρίνει πράγματι ὅτι ἡ ψυχολογία δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ παρέχῃ τὴν ἐξακριβωμένην λύσιν τῶν ψυχικῶν προβλημάτων, καὶ ὅτι διατηρῇ τὸν χαρακτήρα του ἀκόμη καὶ ὅταν συνδυάζεται καὶ μετὰ ἑτερογενῆ στοιχεῖα.

Παραλλήλως πρὸς τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ μυθιστορηματός, τὸ ἐπαρχιακὸν μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησαν οἱ ἀδελφοὶ Μάριος Ἀρὺ Λεμπλόν, ἐξελίχθη μετὰ ἐπιτυχίαν, ἀπὸ τὸ τελευταῖον ἔτος, ἀπὸ πληθῶς νεαρῶν συγγραφέων, — ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι οἱ ἰδρυταὶ τοῦ εἴδους εἶναι οἱ ἀδελφοὶ Λεμπλόν.

Μυθιστοριογράφος τῆς νέας ψυχοανατομολογίας τῆς σχολῆς, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλεται εἰς τὴν προσοχίν, εἶ-

ναι ὁ κ. Γάστων Πικάρ, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἡδονῶν τοῦ Μῶβ» καὶ τῆς «Στεροῆς Ἀγάπης τῆς Λουίζας Παυράν». Εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον, μετὰ μίαν ἀκριβῆ συνειδησιν τῶν nuances καὶ μετὰ μίαν συναρπαστικὴν ψυχολογίαν, ἐξελίσσει μίαν ἐναγώνιον ἐρωτικὴν περιπέτειαν. Ἡ δύναμις τῆς ἀφηγήσεως εἶναι τόσον σφοδρά, ὥστε ἀπομένει κανεὶς μετὰ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ ἔζησε εἰς τὴν πραγματικότητα.

Εἰς τὸ προσφάτως ἐμφανισθὲν μυθιστόρημα, ἡ «Ἐρωτόπαθῆ Ἑταίρα», ὁ κ. Ι. Ροσσὺ ὁ νεώτερος πιστοποιεῖται ὡς μυθιστοριογράφος ἀνωτέρου πητικῆ διαμετρήματος. Τὸ ἔργον τοῦτο, χαρακτηριστικῶς ἰσχυρὰ πραγματικῶν, ἔχει, μολταυτα, πολυάριθμα σημεῖα ἐπαφῆς πρὸς τὰς ὑπερέτερας κατευθύνσεις τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ συγγραφεὺς μᾶς παρουσιάζει τὴν γοητευτικὴν πραγματικὴν τῆς χλιδῆς εἰς τὰς ἀπείρους λεπτομερείας τῆς, τῶν γραμμῶν, τῶν ὑφασμάτων, τῶν ἀνθέων καὶ τῶν γυναικῶν. Μιὰ μικρὴ χορεύτρια ἐβραία, Σμαράγδα Ἀβράμοβιτς τὴν ζωντανεύει μέχρι τῆς ὑψηλότερας τῆς ἐκφράσεως, μετὰ τὴν ἀνατολίτικὴν ψυχὴν τῆς, θρεμμένην μετὰ ὄνειρα, θρύλους καὶ δεισιδαιμονίας. Αὐτὸ τὸ θέμα δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀναλῆθῃ, παρὰ μόνον ἀπὸ ἓν maître, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νὰ δώσῃ ἐν ἀναγλύφῳ πράγματα παρ' οὐδενὸς ἀγνοούμενα, — διότι ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐν πρᾶγμα πολὺ δυσκόλως γινόμενον ἀπόδεκτον. Ἡ ἀλήθεια παραμένει λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπὴς μέσα εἰς αὐτὸ τὸ πλαίσιον, ὅπου κάθε προσωπικότης κάθε λεπτομέρεια πιστοποιεῖ μίαν ἀναμφισβήτητον ἀξίαν. Τὸ ἔργον αὐτό, — ἔργον ἑνὸς maître —, ὁ κ. Ροσσὺ ὁ νεώτερος τὸ ἀναβιβάζει μέχρι τῶν κορυφῶν, ὅπου διέλαμψαν ὁ Ἀνατόλ Φράνς καὶ ἄλλοι. Ὁ Maître αὐτὸς τῆς γαλλικῆς γλώσσης εἶναι ἀντάξιός διὰ πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμὰς καὶ μίαν σπουδῆ μετὰ ἐμβάθυνσιν θ' ἀποτελέσει τὸ ἀντικείμενον μιᾶς τῶν προσεχῶν μου συνεργασιῶν. Τὸ ψυχοπραγματικὸν μυθιστόρημα, τὸ ὁποῖον διεδέχθη τὸ πραγματικὸν μυθιστόρημα, εὗρεν ὅπαδους εἰς ὅλας τὰς λογοτεχνίας, σημειώνομεν τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἐπαξίως καὶ μετὰ δυνάμειος παρήχθη μετὰ τὸ γόνιμον ἔργον τοῦ μυθιστοριογράφου Λουιζίνου Μαροκόκκο, ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ μετὰ σεβασμὸν τὰ ἔργα τῶν Μπαλζάκ, Ζολᾶ, Φλωμπέρ, Βέργκα, Καπουάνα, καὶ κατορθώνει νὰ ὀχρηάσῃ ὁ φωτοστέφανος τοῦ Ντ' Ἀννούτσιου καὶ ἄλλων. Τὸ μυθιστορημὰ του «Οἱ Σφαγῆς», καθὼς καὶ τὸ τελευταῖον του βιβλίον «Ἡ Ὠμμορφή Ἐβραία», εἶναι ἡ προφανὴς ἀπόδειξις περὶ τούτου. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ὁ Ἰταλὸς αὐτὸς συγγραφεὺς, ὁ ὁποῖος διαμένει εἰς τὴν Σικελίαν, νὰ τύχῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς ἰδίας ἐνθουσιώδους ἐπιτυχίας, τὴν ὁποίαν συνήτησεν εἰς τὴν Γαλίαν, ὅπου ὀλόκληρη ἡ φιλολογικὴ παραγωγὴ του ἐξετιμήθη θαυμάσια, ἀπὸ ὅλων τοὺς γνησίους φιλολόγους.

Α. ΠΑΡΕΝΗΣ d' Yvermont.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΝΤΕ ΚΙΟΥΡΕΛ: «Ἡ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗ Γῆ», — ΛΟΥΪΤΖΙ ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ: «ΕΤΕΙ ΕΙΝΕ, ΑΝ ΕΤΕΙ ΝΟΜΙΖΕΤΕ».

I.— Ὁ Φρανσουά ντε Κιουρέλ θεωρεῖται σήμερα ὡς ὁ μεγαλύτερος τῶν συγχρόνων δραματογράφων. Εἰς τὰ δράματά του κατορθώνει νὰ δημιουργῇ μίαν πάλλουσαν ἀτμόσφαιραν, φρίσσουσαν ἀπὸ τὸ ρῖγος τῆς ἀμφιβολίας καὶ φλογισμένην ἀπὸ τὸν πυρετὸν τῆς γνώσεως, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν βογγᾶ ὅλη ἡ ἀγωνία τῆς σύγχρονης συνειδήσεως.

Ὁ Κιουρέλ εἶναι σκεπτικιστὴς, ἀλλ' ἓνας σκεπτικιστὴς ποῦ ἔχει συνειδησιν τῆς ἀδυναμίας τῆς λογικῆς, ποῦ βαρύνει ἐπάνω τῆς ἡ κατὰρα τοῦ Ἰεχωβά πρὸς τὴν θάλασσαν (μέχρι τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ' ὑπερβῆση καὶ ἐν ἑαυτῇ συντριβήσεται σου τὰ κύματα), ποῦ συναισθάνεται τὸ μάταιον τῆς προσπαθείας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας, ποῦ ἀγωνίζονται νὰ κτίσουν μετὰ τὴν λογικὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην «ἓνα πύργον ποῦ θὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς οὐρανούς... τοὺς ἔρημους παραδείσους!»

Τὰ δράματά του εἶναι δράματα ἰδεῶν, πενιχρὰ ἀπὸ αἰσθημα, ἀλλὰ κατορθώνει νὰ μᾶς μεταγγίξῃ ἐνίοτε τὴν βία καὶ ἀκαταμάχητην ἐξένη ἀναφροκίαν, ποῦ μᾶς δίνει εἰς τὰ καλλίτερα δράματα, ἡ ἐξόρμησις καὶ ἡ σύγκρουσις τῶν παθῶν. Εἶναι δράματα διανοητικὰ καὶ ἐξεζητημένα, μετὰ ἐνίοτε ἀπὸ τραγικὴν οὐσίαν, ἀλλὰ γυμνὰ ἀπὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον. Γιατὶ ἡ τέχνη, καὶ πρὸ πάντων τὸ δράμα, εἶναι ἡ ἀπρόσιτη ἐπικράτεια ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ σκεπτικιστὴς καὶ ὁ διαλεκτικὸς εἶναι διὰ παντὸς ἐξορισμένοι. Αἱ ἰδέαι του ἐγγίζουσιν συχνὰ τὴν αἰγλήν καὶ τὸ τρικύμισμα τῶν παθῶν, ἀλλὰ πάντοτε ἡ ξηρότης τῆς λογικῆς τῶν φιλοσοφικῶν διαλόγων ἐξασθενίζει τὴν δράσιν καὶ ἐκμηδενίζει τὸ δραματικὸν ἀποτελεσμα.

Ἡ «ἀπάνθρωπη γῆ» εἶναι ἴσως τὸ μόνον ζωντανὸν ἔργον του. Εἶναι ἓνα ἔργον μαχητικὸν ποῦ ἀνεπήδησεν μέσα ἀπὸ τὴν φλογερὴν πνοὴν τοῦ πολέμου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ πατριωτικὸν δράμα δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἐξωτερικὸν περίβλημα, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσονται μετὰ πρωτοτυπίαν καὶ δύναμιν τὰ αἰώνια θέματα τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ ὁ πόλεμος καὶ ὁ ἔρως εἶναι δύο ἔννοιαι ἀλληλένδετες... τὸ ἴδιον πνεῦμα τῆς κατακτιήσεως, τὰ ἴδια στρατηγικὰ σχέδια, γυμνὰ ἀπὸ κάθε ἀνασκοπὴν, αἱ ἴδιαι παγίδες». «Ἀγαπῶ, θὰ πῆ εὐχόμεναι κόλασιν, θάνατον, καὶ αἰώνια βασανιστήρια εἰς τοὺς ὀχληροὺς ποῦ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸ λατρευτὸν ἀντικείμενον τίς ὀρμὲς καὶ τὰ χάδια.» Ἐτσι, ἡ Ἀλαλά τοῦ Πολέμου, ποῦ τὸ ἐνέπνευσεν, τὸ ἐμψυχώνει ἀδιάπτωτα ἀπ' ἀρχῆς μέχρις τέλους μετὰ τὴν ὑπόκωφον συνφδίαν τῆς καὶ τὸ πάθος ποῦ τὸ διαπνέει ἀδιάπτωτα εἶναι

στιγμαὶ ὅπου φθάνει ἕως τὰ ἀκρότατα ὄρια τοῦ παθητικοῦ.

Ἡ δευτέρα πράξις, ὅπου τὴν δραματικὴν περιπέτειαν τὴν διαδέχεται ἓνα ἔντονον ἐνδύμυχον δράμα εἶναι ἀπὸ τὰς ὠραιότερας ποῦ ἔγραψεν ὁ Κιουρέλ. Ἡ πρώτη δὲν εἶναι σχεδὸν παρὰ μία ἐκθεσις, τῆς ὁποίας αἱ λεπτομέρειαι δὲν εἶναι πάντοτε ἀληθοφανεῖς, ἀλλ' ἡ ὁποία τελειώνει μετὰ τὴν δραματικὴν ἀτμόσφαιραν συμπτυκωμένην ἀπὸ προμηνύματα καὶ ἀπὸ νέφη. Εἰς τὴν τρίτην πράξιν, ὅπου κορυφώνεται τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον, ξαναρχίζει ἡ δράσις, ἡ οργαία ἐξέλιξις τῶν γεγονότων, καὶ ἡ παθητικὴ λύσις εἰς τὴν ὁποίαν καταλήγει ἀποσπᾶ μὴ συγκλονιστικὴν συγκίνησιν. Ἀλλ' ἡ δευτέρα πράξις, ποῦ μᾶλλον καταναλίσκεται παρὰ προχωρεῖ, φέρνει εἰς τὸ φῶς ἀλληλοσυγκρουόμενα τὰ βιαιότερα τῶν ἐνστίκτων, καὶ μᾶς κρατεῖ μετέωρον τὴν ἀναπνοὴν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος.

Εἰς ἓνα σπῆτι ἐξοχικὸν ἀπόρων ἀστῶν, πίσω ἀπὸ τὰς γερμανικὰς γραμμὰς, εἴκοσι λεπτὰ μακρὰ ἀπὸ τὸ Στράσμπουργ, χωρὶς τῆς Λωρραίνης, μένουσιν διὸ γοητῆς, ἡ Κα Παριζὸ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς. Καταφθάνει ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς συνοδεύων μὴ νεαρὰν κυρίαν, ποῦ ταξιδεύει ἰνκόγνιτο. Θὰ μάθουμε ἀργότερα πῶς εἶναι ἀνεψιὰ τοῦ αὐτοκράτορος· ἀνοῖσε καὶ ἦλθε κρυφὰ νὰ συναντήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς, διοικητὴν τοῦ συντάγματος ποῦ καταυλίζεται στὰ περὶχωρα. Θὰ περάσῃ τὴν νύκτα εἰς τὸ σπῆτι τῆς Κα Παριζό. Τῆς ἐτοιμάζουν τὴν κάμαρα. Μένουσα μόνη, διασκεδάζει ξεφυλλίζουσα ἓνα ἄλμπουμ. Τὸ ὠραῖο παλληκᾶρι ποῦ φηγουράει εἰς τὴν πρώτην σελίδα εἶναι ἀσφαλῶς ὁ γυῖος τῆς Κα Παριζό. Πράγματι, ἡ Κα Παριζό, ἔχει ἓνα ποῦ ἔγινε Γάλλος, ποῦ εἶναι δικηγόρος καὶ διανοούμενος, ποῦ διαδίδει μετὰ διαλέξεις τοὺς φιλολογικὸς θαυμασμοὺς του.

Ἡ πριγκίπισσα μετ' ὀλίγον ἀνεβαίνει εἰς τὴν κάμαρά τῆς καὶ εἰς τὴν σκηνὴν ποῦ ἀπομένει κενή, ἀνοίγει τὸ παράθυρον πρὸς τὸν κήπον, καὶ ἓνας νέος, μετὰ περιβολὴν χωρικοῦ, πηδᾷ μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν. Εἶναι ὁ υἱὸς τῆς Κα Παριζό, ὁ ἄνθρωπος τῶν γραμμῶν, ποῦ ὁ πόλεμος τὸν μετέβαλεν παραδόξως εἰς τραχὺν καὶ παρὰτολμον πολεμιστὴν. Τὸν κατέβασε τὸ πρῶτ' ἓνα γαλλικὸν ἀεροπλάνον, γὰρ νὰ ἐκτελέσῃ μὴ σπουδαίαν ἀποστολήν. Ἐνας χωρικός ποῦ ἐκαλλέουσε τὸ χωράφι του τὸν εἶδε νὰ ἀποβιβάζεται τὸν ἐσκότωσε καὶ ἐπῆρε τὰ ρούχια του.

Ὁ Παριζὸ ἐξηγεῖ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν εἰς τὴν μητέρα του καὶ τρέμει μήπως ἡ πριγκίπισσα κατέβῃ. Συσσωρεῖ τὰς ἀπερισκεψίας τὴν μίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην. Πῶς, ἀφοῦ ἐπληροφορήθη τὴν παρουσίαν τῆς γερμανίδος πριγκίπισσας εἰς τὸ σπῆτι, δὲν ἐξαφανίζεται ὅπως ἦλθε; Ἀλλ' ὁ Κιουρέλ ἠθέλε νὰ τὸν πιάσουν ἐπ' αὐτοφῶρον. Ἐτσι καὶ ἔγινε. Ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ ἡ πριγκίπισσα ἐμφανί-

ζεται αθροῦτως, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποῦ ἡ μητρικὴ στοργὴ τοῦ ἔχει ἀπορροφήσει ἐξ ὀλοκλήρου. Εἰς μάτην παρουσιάζεται με ψεύτικον ὄνομα, δείχνει ἕνα πλαστὸν βιβλιόριον, τὸν ἀναγνωρίζουν ἀμέσως. Ἴδου ποῦ ἔπρεπε νὰ φθάσωμεν—ἀδιάφορον πῶς.

Ἔτσι, εἰς τὸ ἐρημικὸν αὐτὸ σπίτι, τὸ χωμένον μέσα εἰς τὰ δάση, ποῦ στὸ κατώφλι του παραμονεῖ ὁ θάνατος, ὑπάρχει ἕνας γάλλος κατάσκοπος καὶ μιὰ γερμανίδα πριγκίπισσα. Ἔως αὔριο δὲν θὰ ἔλθῃ κανεὶς, Ἄλλ' αὔριο θὰ ἔλθουν νὰ τὴν πάρουν. Ἄν πῆ ἡ πριγκίπισσα μιὰν λέξιν, ὁ κατάσκοπος εἶναι νεκρὸς, κ' ἂν ξεφύγῃ, ἀντ' αὐτοῦ θὰ τουφεκισθῇ ἡ μητέρα του τὸν θάνατον αὐτὸν, ἡ γρηὰ Λωρρανή, μιὰ γυναῖκα δυνατὴ καὶ ἀπλή, τὸν δέχεται ἀγογγύστως γιὰ νὰ σώσῃ τὸν γυιὸν της, καὶ ἐκεῖνος δέχεται ἐπίσης, γιὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν ἀποστολὴν του, νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὰ χέρια τῶν δημίων του. Ἐνοοῦνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ συγχρόνως ἐνοοῦνται ἀπὸ τὸ κοινόν. Τί πρέπει νὰ γίνῃ; Δὲν ἀπομένει παρὰ μία καὶ μόνῃ διέξοδος. Νὰ σκοτώσῃ τὴν πριγκίπισσα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Μετὰ τὸ δειπνόν, ἀνεβαίνει στὴν κάμαρά της. Ἡ πριγκίπισσα τὸν δέχεται με ἀγέρωχην εὐγένειαν καὶ ἐνδόμυχον τρόπον. Ἡξέουρον ὁ ἕνας τὰς προθέσεις τοῦ ἄλλου. Καθένας ὀφείλει νὰ παγιδεύσῃ καὶ νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ ἄλλου—ἢ νὰ χαθῇ. Ἀπλώνουν καθένας τὰ θανάσιμα ξόβεργα, ἀλλὰ παγιδεύονται εἰς τὴν παγίδα ποῦ στήνουν. Ἡ μυστηριώδης ἐρωτικὴ ἔλξις ποῦ κυβερνᾷ τοὺς κόσμους καὶ τίς ψυχὰς, ἀγνοεῖ τὰ πλαίσια ποῦ ἐπιβάλλει ἡ κοινωνία καὶ περιφρονεῖ τὰ σύνορα ποῦ χαράξαμε. Ἔτσι ἡ σκιὰ τοῦ ἔρωτος κυματίζει μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν, συντροφευμένη ὑπὸ τὸ φάσμα τοῦ θανάτου. Τὰ δύο αὐτὰ ἔνστικτα τοῦ ἰμέρου καὶ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, συγκεντροῦνται παρὰ ὁδοῦ εἰς ἕνα ἀξεδιάλυτον σύμπλεγμα.

Ὁ ἔσχατος κίνδυνος, ἡ ἀπεγνωσμένη πάλη, ἡ ἀπειλὴ καὶ ἡ ὑποψία, ὅλα αὐτὰ, ξυπνοῦν μέσα εἰς τὴν μοναξιὰν καὶ τὸ σκότος τῆς τραγικῆς αὐτῆς νύκτας, τὸν βιαϊότερον πόθον. Ἡ ἀνάγκη νὰ νικήσῃ γίνεται εἰς τὸν καθένα ἡ ἐπιθυμία νὰ σφίξῃ. Ἀναμεταξύ τους, ἡ ἐχθρότης τῶν πατρίδων ἀνάπτει ἕνα παλαιότερον πόλεμον, τὸ ἀρχέγονον μῖσος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναγεννᾶται ἀενάως ἡ ἀνθρωπότης.

Αἱ δύο ὑπάρξεις ἀγνοοῦν ἴσως τὰ σκοτεινὰ αὐτὰ συναισθήματα ποῦ μυκῶνται καὶ ἀναταράσσονται μέσα τους. Ἀπλῶς, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν. Νὰ ξεφύγουν ὁ ἕνας ἀπὸ τὴν νύκτα τοῦ ἄλλου. Ὅλη αὐτὴ ἡ συνδιάλεξις δὲν εἶναι παρὰ μία ὑπουλή μονομαχία, κάτω ἀπὸ ἕνα ἀερα ἀναγκαστικῆς φιλοφροσύνης, ὅπου τὰ λόγια διασταυροῦνται καὶ συγκρούονται σὰν σπαθιά, ὅπου ὁ καθένας προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ τὸ ἔδαφος καὶ νὰ βάλῃ εἰς τὸ χέρι τὸν ἄλλον, ὅπου βαθμηδὸν ὑποφώσκει ἡ ἰδέα τοῦ ἔρωτος, ὅπου ἡ ἀδυναμία τῆς γυναικὸς εἶναι ἀκόμη ἡ δυναμὴς της.

Μία μονομαχία διακεκομμένη ἀπὸ ἐπεισόδια, ἀπὸ ὑποχωρήσεις, ἀπὸ παλινδρομήσεις, γιὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ τέλος εἰς ἕνα φιλὸ φλογερὸν, καὶ βαρὺ ἀπὸ μῖσος, ἀπὸ φόβον, ἀπὸ ἀλλοφροσύνην. Θὰ μάθουμε εἰς τὴν τρίτην πράξιν, ὅτι ἐπέρασαν τὴν νύκτα, παραμοιεύων καθένας μέσα ἀπὸ τὰ χίδια, τὸν ὕπνον τοῦ ἄλλου, γιὰ νὰ πάρῃ τὸ περιστροφον ποῦ ὁ Παριζὸ εἶχε κρύψει κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλον.

Ἡ τρίτη πράξις, ποῦ ἐκτυλίσσεται τὴν ἐπομένην τὸ πρωτὶ, μᾶς παρουσιάζει κατ' ἀρχὰς τοὺς ἀντιπάλους φαινομενικῶς γαληνευμένους. Ὁ ἄνδρας νικημένος ἀπὸ τὴν νύκτα, ἔχει ἀπαρηθῆ τὴν ἀπόφασίν του νὰ τὴν σκοτώσῃ. Ἡ ἀδυναμία του εἶναι νὰ ἀγνοῖ ὅτι τὸ θῆλυ ποτὲ δὲν δαμάζεται ἐντελῶς. Πράγματι, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ἡ πριγκίπισσα τὸν προδίδει εἰς ἕνα στρατιώτην. Ἄλλ' ὁ στρατιώτης αὐτὸς εἶναι ἀκριβῶς ὁ συνένοχος τοῦ Παριζοῦ. Θὰ εὐρεθῇ λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ξαπλώσῃ νεκρὴν, τὴν γυναῖκα ποῦ ἐκράτησε στὴν ἀγκαλιά του; Ἡ ΚΑ παρίσταται ἀγανακτισμένη καὶ πλήρης ἀπὸ ἄφωνες μομφές, εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ δράμα, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν σκηνήν. Ἀκούεται ἕνας κρότος, συνοδευόμενος ἀπὸ γυναικίαν κραυγὴν. Εἶναι ἡ μητέρα ποῦ ἐξετέλεσεν ὅτι ἐφοβεῖτο πῶς ὁ γυιὸς της θὰ ἐδίσταζε νὰ κάμῃ. Τώρα δὲν ἔχει παρὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ γιὰ πάντα καὶ νὰ περιμείνῃ νὰ ἔλθουν οἱ Γερμανοί, ποῦ θὰ ἀνακαλύψουν τὸ ἔγκλημα· ὁ Παριζὸ φεύγει. Καὶ αὐτὴ, κάθεται, βγάζει τὸ κομπολόγι της, φιλεῖ τὸν σταυρὸν, καὶ ἐνῶ ἡ αὐλαία πίπτει ἀρχίζει νὰ ἀπαγγέλλῃ τὴν προσευχὴν της...

II. — Εἰς τὴν βῆσιν ὅλου τοῦ θεάτρου τοῦ Πιραντέλλο—ἐκεῖνο ποῦ ἀποτελεῖ τὴν θεμελιώδη πρωτοτυπίαν του—εἶναι ἡ θεωρία τοῦ κατόπτρου. Ἀντὶ νὰ περιορισθῇ, ὅπως οἱ ἄλλοι, οἱ ποῖν ἀπὸ αὐτὸν δραματοῦργοί, νὰ ἐμφανίσῃ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν, πάθη καὶ αἰσθήματα τυφλά, ἐρχόμενα εἰς σύγκρουσιν ἀναμεταξύ των, προσθέτει ὁ Πιραντέλλο ἕνα κάτοπτρον, καὶ ὑποχρεώνει τοὺς τυφλοὺς αὐτοὺς ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια καὶ νὰ κντταχθοῦν. Γι' αὐτὸ ἦταν ἀπαραίτητο, γιὰ νὰ κατανοηθῇ τὸ θεῖον τοῦ Πιραντέλλο νὰ πρωτοπαιχθῇ ἡ κωμῶδία αὐτὴ «Ἔτσι εἶναι, ἂν ἔτσι νομίζετε», ἡ πρώτη τὴν ὁποῖαν ἔγραψε καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν ἕνας ὀρθολογιστὴς ὁ Λαουντίζι, χρησιμεύων ὡς κάτοπτρον, ὑποχρεώνει τοὺς ἄλλους, ποῦ κνηγοῦνε τυφλὰ νὰ λύσουν ἕνα ἄλυτον πρόβλημα, νὰ δοῦν καὶ νὰ ἐννοήσουν τὴν τυφλότητά τους. Ὁ τύπος αὐτός, εἰς τὰ μεταγενέστερα ἔργα του, γίνεται τὸ κέντρον τοῦ Πιραντελλικοῦ δράματος, ὁ κατ' ἐξοχὴν Πιραντελλικὸς τύπος. Ὅλα τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Πιραντέλλο εἶναι δραματοποιήσεις φιλοσοφικῶν ἰδεῶν. Καὶ ἡ ἰδέα τὴν ὁποῖαν δραματοποιεῖ εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ἡ ἰδέα τοῦ Πρωταγόρα: «πάντων μέτρον ἄνθρωπος» ὅτι

δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια, ἀλλὰ μόνον σχετικὴ καὶ ὑποκειμενικὴ ὅτι κάθε ἄτομον ἀποτελεῖ ἕνα κόσμον ξεχωριστὸν, ξένον, ἀγεφύρωτον, ἀνεπικοινωνήτον πρὸς τοὺς ἄλλους κόσμους, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα κριτήριον σταθερὸν καὶ ἀλόγιστον, κανένα σημεῖον ὑψηλῆς καὶ ἀποκλειστικῆς ἐποπτείας ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ θεώμεθα καὶ νὰ κρίνωμεν ὅλους ἐν γένει τοὺς ἄλλους. Ἐπομένως ὅ,τι φαίνεται σὲ καθέναν εἶναι καὶ ὑπάρχει ὅπως τοῦ φαίνεται. Μιὰ ἐπαρχιακὴ πόλις τῆς Ἰταλίας εἶνε κυριολεκτικῶς ἄνω-κάτω. Ἡ περιέργεια ὅλων στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου Πόντζα, νεοαφιχθέντος νομαρχιακοῦ ὑπαλλήλου, τῆς σύζυγος του καὶ τῆς πενθερᾶς του, ποῦ διάγουν μιὰ μυστηριώδη ζωὴν. Αἱ σχέσεις των ἐμφανίζονται ἐκ πρώτης ὄψεως αἰνιγματώδεις καὶ ἀκατανόητοι. Κατοικοῦν χωριστά. Ὁ γαμβρὸς ἐπισκέπτεται τὴν πενθερὰν, ἀλλὰ μητέρα καὶ κόρη, ἀποφεύγουν νὰ βλέπονται καὶ ἀρκοῦνται νὰ ἀλληλογραφοῦν ἀναμεταξύ τους. Ἡ πενθερὰ δι' ἄσχυρῆς ὅτι ὁ γαμβρὸς της εἶναι τρελλός, ὅτι νομίζει πῶς ἡ τωρινὴ σύζυγός του εἶνε μιὰ δευτέρα σύζυγος ποῦ τὴν ἐπῆρε ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης, θυγατρὸς τῆς κυρίας Φρόλλα, καὶ αὐτὴ ἀπὸ οἴκτον προσποιεῖται ὅτι τὸν πιστεύει. Ὁ γαμβρὸς ἐξ ἀντιθέτου διατείνεται ὅτι ἡ τρελλὴ εἶναι ἡ πενθερὰ, ἡ ὁποῖα πιστεύει ὅτι ἡ δευτέρα σύζυγός του εἶναι ἀκόμη ζωντανή, καὶ ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ γαλουχῇ εἰς τὴν δυστυχημένην τρελλήν τὴν αὐταπάτην αὐτὴν ποῦ τὴν διατηρεῖ εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ οἱ δύο ὁμιλοῦν μετὰ πλήρη λογικότητα καὶ φαί-

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Δὲν εἶναι τώρα στιγμὴ νὰ σὰς ἀναπτύξω πλατύτερα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀλεξανδρινῆς ποίησης· ἀλλοστε τὰ φαντάζομαι γνωστά. Ὁ ἀθηναϊκὸς πολιτισμὸς εἶχε φθαρεῖ. Ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς συγκεντροῦνταν πιά στίς μεγάλες πόλεις, στήν Πέργαμον, στήν Ἀντιόχεια, στήν Ἀλεξάνδρεια, συγκεντροῦνταν, μελετιοῦνταν, σχολιάζονταν περισσότερο παρὰ ὅτι ἐπλαθε ἔργα. Οἱ ἄνθρωποι κουρασμένοι, χωρὶς δραστηριότητα, δημιουργικὴ ὀρυξία, σπούδσαν τὰ περασμένα, ἔχιζαν βιβλιοθηκῆς, ἐκοῦσαν ἀπάνω στὰ βιβλία. Οἱ ποιητὲς εἶναι ἐγκεφαλικοί, διανοητικοί, ἐπιστημονικοί, σοφοί, ἀτομικιστὲς esthètes, λόγιοι. Καλλιεργοῦν τὸ ἐπίγραμμα, τὸ ἐλεπτικὸν, χωρὶς χυμὸς καὶ ἐμπνευσι, ἀποτελέσματα μελέτης, μικρὸ ποίημα τὸ λογοπαίγνιον. Ἀπομακρύνθηκα καὶ ψυχικὰ καὶ μετὰ τὴν γλώσσαν μου, ἀπὸ τὸ λαὸν, ἀπὸ τὸ τρικύμα τῆς ζωῆς. Γράφον γὰρ τοὺς λόγους καὶ ἡ οὐσία τῆς ποίησός τους ἀγνοεῖ τοὺς πόθους, τὰ ἐνδιαφέροντα, τὰ ὄρυξία τῶν πλάτων, ἀγνοεῖ τὴν ζωὴν. Εἶναι μιὰ

νοντα πεπεισμένοι περὶ τῆς ἀληθείας ἐκείνων ποῦ λέγουν. Καὶ αἱ δύο ἐξηγήσεις φαίνονται ἐξ ἴσου δικαιολογούμεναι ἀπὸ τὰ πράγματα. Ὁ χορὸς τῶν περιέργων, διστάζων, ἀμφισβητῶν, ἀβέβαιος, φλέγεται ἀπὸ τὸν πυρετὸν τοῦ αἰνίγματος.

Προκαλοῦν τὴν ἀντιπαράστασιν τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς πενθερᾶς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τίποτε δὲν διαφωτίζει. Προσποιοῦνται καὶ οἱ δύο ὅτι εὐλαβοῦνται καθένας τὴν τρέλλαν τοῦ ἄλλου. Καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνει κανεὶς ποῖος ἐκ τῶν δύο προσποιεῖται καὶ ποῖος εἶναι ὁ πράγματι τρελλός.

Προκαλοῦν τὴν προσωπικὴν ἐπέμβασιν τοῦ νομάρχου. Τίποτε ἀκόμη. Τὸ μυστήριον ὀλοένα γίνεται πυκνότερον. Τέλος, ἡ αἰνιγματικὴ σύζυγος ἐμφανίζεται. Ἡ κυρία Πόντζα προχωρεῖ ἐνώπιον τοῦ χοροῦ τῶν περιέργων, πενθηφοροῦσα καὶ σκεπασμένη κάτω ἀπὸ πέπλους. Ἐ! τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ ἀλήθεια θὰ φανερωθῇ... Ἀλλὰ αὐτὴ, προσποιεῖται τῆς ἀμφιβολίας, δὲν ἀνασηκῶνει τὸν πέπλον της, δὲν ἀποκαλύπτει τὸ πρόσωπό της. Ποία εἶναι; Μέσα εἰς τὴν γενικὴν ἀγωνίαν ἀρθρώνει τὰ συβιλλικὰ καὶ συγκλονιστικὰ αὐτὰ λόγια: «Εἶμαι, ναί, ἡ κόρη τῆς κυρίας Φρόλλα καὶ ἡ δευτέρα σύζυγος τοῦ κυρίου Πόντζα· καὶ γὰρ μένα καμμιὰ εἶμαι ὅτι με νομίζουν». Καὶ φεύγει εὐθυτενῆς, ἀλύγιστη, ἀδιαπέραστη. Ὁ χορὸς τῶν περιέργων παγώνει, καὶ ἐνῶ ἡ αὐλαία βυθίζεται εἰς τὰ σκότη, ὁ Λαουντίζι ξεσπᾷ εἰς ἕνα γέλοιο σατανικόν: «Ἄ! ἄ! ἄ! αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια».

ΤΑΚΗΣ ΜΠΕΡΡΑΣ

ἐποχὴ σοφίας ἀλλὰ καὶ παρακμῆς. Ἡ φιλοσοφία ἐκφράζει ὅλη αὐτὴ τὴ βαρὴ κόπωση, τὴν ἀναζητήση τῆς ἀπολύτρωσης μέσα στὸ ἐπίπλαστο. Βέβαια κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν λόγια πίεση ὁ λαὸς ξένος σ' αὐτὴν ἀρχίζει πιά χωριστὰ νὰ ἐκφράζει τὸν ἑαυτὸ του, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς παρακμῆς ἐκδηλώνεται κ' ἕνα ρεῦμα ζωτικόν, πρωτοφανερώνεται ὁ ρωμαντισμὸς, ἡ ἀγάπη τῆς Φύσης, καὶ τὰ δύο αὐτὰ ρεύματα, τὸ λόγιον καὶ τὸ λαϊκόν, περνοῦν στὸ Βυζάντιον, ἐξελλίσσονται χωριστὰ πάντα, φθάνουν ἴσαμε σήμερον, χωρὶς νὰ ἔχει ἐπιτύχει δυστυχῶς ἀκόμα, ἕνεκα τῆς μακριᾶς σκλαβιάς ποῦ ἐμπόδισε τὴν Ἀναγέννηση, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἔντεχνης δημοτικῆς λογοτεχνίας, τὸ λαϊκὸν ρεῦμα, ἂν καὶ εἶναι τὸ μόνον ζωντανόν, τὸ μόνον δημιουργικόν, νὰ ὑπερνικήσῃ ὀλοτελῶς τὴν λόγια παράδοσιν. Ὁ Καβάφης δὲν πῆρε τίποτε ἀπὸ τὸ λαϊκὸν ρεῦμα, συνεχίζει τὴν λόγια ἀλεξανδρινὴν ποίησιν, καὶ μάλιστα δὲν εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς λόγιας παράδοσης ὅπως ἐξελίχθηκε σήμερον, πάντα ἀπονεκρωμένη, εἶναι ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς, κ' ὄχι βέβαια τυχαῖα, ἐξωτερικὰ, μόνον γιατί ἂν καὶ γεννήθηκε στήν Πόλιν ἔζησε ὅλη του τὴν ζωὴν στήν Ἀλεξάνδρεια, οὔτε γιατί με-

λέτησε ιδιαίτερα την αλεξανρινή εποχή, ούτε γιατί εμπνεύσθηκε απ' αυτήν, είναι ένας γνήσιος αρχαίος αλεξανρινός λόγιος, αλλά πού θα είχε γεννηθεί τότε, αν είναι δυνατό να το φαντασθούμε, με τη σύγχρονή μας δυτική — όχι Έλληνική, ο Έλληνισμός δεν εκπολιτίσθηκε ακόμα — με τη σύγχρονη δυτική προπολεμική, υπερχολιτισμένη, κουρασμένη, ψυχή. Δε συγχρόνισε τον αλεξανρινό πολιτισμό, έφερε μια σύγχρονη ψυχή μέσα στην ίδια την παλιά Αλεξάνδρεια. Κι' αυτή η παράδοξη, αντίθετη στο πέρασμα του χρόνου, πρωτόφαντη επιστροφή χάρισε ζωτικότητα σε μια Τέχνη που υπήρξε πάντα νεκρή. Ο Καβάφης κατόρθωσε, και κείνο είναι το εξαιρετικό, το μοναδικό, να είναι ο μόνος, — ίσως κάπως να το κατώρθωσε κι' ο Κάλβος αλλά πολύ περιορισμένα — να είναι ο μόνος που μπόρεσε να δώσει έναν παλιό στη λόγια παράδοση, να χύσει μέσα της μια συγκίνηση. Έμεις οι αμείλιχοι έχθροί της από βαθιές και πλατιές κι' ουσιαστικές πεποιθήσεις έχουμε την υποχρέωση να διαπιστώσουμε το φαινόμενο, μια που παρουσιάζεται μπροστά μας, το φαινόμενο που όμως δεν ξυπνά μέσα μας καμιά αμφιβολία, τουναντίον επικυρώνει την πίστη μας. Μια προσωπικότητα από τις πιο δημιουργικές, από τις πιο αισθαντικά στοχαστικές αγάλασε τη λόγια παράδοση της έδωσε μια αναλαμπή σπάνια αισθητική, αλλά χλωμή θαμπή, εκφυλισμένη, μια αναλαμπή που δε μπορεί ν' ανάψει κανένα άλλο Φως. Ο κύκνος βουβός όλη του τη ζωή την ώρα που θα πεθάνει τραγουδεί. Ο Καβάφης έγραψε το κύκνιο άσμα της λόγιας παράδοσης.

Και τώρα που έντοπισθήκαμε, σύμφωνα με την αντίληψή μου βέβαια, στην τεχντροπία του Καβάφη που σ' αυτήν επέμενα τόσο γιατί νομίζω πως αυτή είναι η κυριότερη ιδιορρυθμία του, ίσως και γιατί πιστεύω πως το έργο ενός ποιητή ότι ιδιαίτερα ένδιαφέρει είναι όχι τόσο το τι είπε αλλά το πως το είπε, — ο ποιητής είναι πάντα πρώτα ποιητής και ύστερα φιλόσοφος — δε παρακολουθήσαμε τη δραματική εξέλιξη της απαισιόδοξης φιλοσοφίας του.

Κλείσθηκε, κλείσθηκε ο άνθρωπος γενικά, μέσα σ' αδιαπέραστα κι' άγκρέμιστα τείχη, χωρίς ούτε να το καταλάβει, γιατί τη μόνη στιγμή που ίσως μπορούσε ανταρτικά να ξεφύγει δεν άρπαξε τη στιγμή, μα και γιατί εΐταν μοιραίο να μη μπορέσει να την άρπάξει. Και πάλι αν παρουσιάζονταν μπροστά του, πάλι όχι θα έλεγε, πάλι ίδια θα την άφινε να ξεφύγει. Τα τείχη τὰ χτίζει ή κοινωνία ή ή ίδια ή Ζωή; Ο Καβάφης δεν το καθορίζει, μάς αφήνει εμάς να δώσουμε όποια έρμηνεύα θέλομε. Η καταστροφή είναι αναγκαστική γιατί είναι μέσα μας: Ένψ

..... σχεδιάζουμε το πως να κάμουμε για ν' αποφύγουμε τον βέβαιο

τόν κίνδυνο του έτσι φοικτά μάς άπειλεί

...
"Άλλη καταστροφή που δεν την φανταζόμεθα, έξαφνική, ραγδαία πέφτει επάνω μας, κι' άνέτομους — που πιά καιρός — μάς συνεπαίρνει.

(Τελειωμένα)

Φυλακίσθηκε ο άνθρωπος και τώρα σκλαβωμένος δεν άντιστέκεται, δε διαμαρτύρεται, ούτε συλλογίζεται ν' άνπειθήσει, ξέρει πως θα εΐταν άσκοπο, μα καρτερικά υποταγμένος άνεπιτίεται και πλήττει. Πως πλήττει! "Όλα είναι τόσο κούφια, τόσο τιποτένια! Περονούν οι μέρες και σβύνουν, οι μέρες που ίσως μια στιγμή, πριν τις ζήσουμε, τις φανταζόμαστε χρυσές και ζωηρές, περονούν σταχτιές, κ' ένώνονται ένεμπόδιστα με την όμοιομορφη και θλιβερή, πένθιμη σειρά των κυρτών λυωμένων κεριών.

Τι γρήγορα που ή σκοτεινή γραμμή μακραίνει, Τι γρήγορα που τὰ σβυστά κεριά πληθαίνουν.

(Τὰ κεριά.)

"Όλα είναι τόσο μονότονα!

Την μια μονότονη ήμέραν άλλη μονότονη, άπαράλλακτη ακολουθεί. θα γίνουν τὰ ίδια πράγματα, θα ξαναγίνουν πάλι — ή όμοιες στιγμές μάς βρίσκουνε και μάς αφήνουν.

Μήνας περνά και φέρνει άλλον μήνα.

Αυτά που έρχονται κανείς εύκολα τὰ εικάζει.

είναι τὰ χθεσινά τὰ βαρετά εκείνα.

Και καταντά το αύριο πιά σαν αύριο να μη μοιάζει.
(Μονοτονία)

Δε φαντάζομαι κανέναν άλλος ποιητής να μετάδωσε ποτέ πιο συγκλονιστικά το άφώρητο άνούσιο της ζωής απ' ό,τι το μετάδωσε ο Καβάφης με όλοκληρο αυτό το τρομαχτικά ήρεμο, λιτό ποίημα και ιδιαίτερα με τον τελευταίο του στίχο. Ο τελευταίος στίχος του Καβάφη συγκεκριαλιώνει συχνά έτσι αποκρυσταλλωμένα επιγραμματικά κ' έντατικά το νόημα του ποιήματος, κ' ή συγκέντρωση αυτή στον τελευταίο στίχο που έντυπώνεται ύστερα άξέχαστα επιβλητικός κατορθώνεται μόνον, όπως είναι γνωστό, από τους πολυ μεγάλους ποιητές. Μα κι' αν ακόμα κάποτε νομίζει ο άνθρωπος πως μπορεί να ξεφύγει από τὰ τείχη πάλι το ίδιο περίγυρο που τόσο το βαρέθηκε και το άηδίασε, πάλι τον εαυτό του θα ξαναβρεί.

Εΐπες: «Θα πάγω σ' άλλη γη, θα πάγω σ' άλλη
[θάλασσα.]

Μια πόλις άλλη θα βρεθεί καλύτερη απ' αυτή. Κάθε προσπάθειά μου μια καταδίκη είναι γραφτή κ' είν' ή καρδιά μου — σαν νεκρός — θαμένη. Ο νοῦς μου ως τότε μες στον μαρασμόν αυτόν θα μένει.

"Όπου το μάτι μου γνώσω, όπου κι' αν δώ έρείπια μαύρα της ζωής μου βλέπω έδω, που τόσα χρόνια πέρασα και ρήμαξα και χάλασα.»

Καινούριους τόπους δεν θα βρείς, δεν θάβρεις άλλες [θάλασσες.]

"Η πόλις θα σε ακολουθεΐ. Στους δρόμους θα γυρ- [νάς]

τους ίδιους. Και στες γειτονίες τες ίδιες θα γερνάς και μες στα ίδια σπίτια αυτά θ' άσπρίζεις.

Πάντα στην πόλι αυτή θα φθάνεις. Για τὰ άλλου — [μη έλπίζεις —

δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει όδό.

"Ετσι που τη ζωή σου ρήμαξες έδω

στην κόχη τούτη την μικρή, σ' όλην την γη την [χάλασε.]
(Η πόλις)

"Άλλωστε κι' αν κάποτε υπήρξε κάποιος από τους δυνατούς, τους ήρωικούς εκείνους που εΐπαν στην όρισμένη ώρα το μεγάλο Ναι, τι άποκόμισε από τον ήρωϊσμό του, τι είδε, τι θυσιαστικό άνακάλυψε πέρα από τὰ τείχη; Γυρεύουμε επίμονα, άνέλπιδα τὰ Παράθυρα, την παρηγοριά, κι' αν τὰ βρούμε «Ίσως το Φως θάναι μια νέα τυραννία». Δεν ξεφεύγει στον Καβάφη καμιά φωνή ίκεσίας ή όρηγης, κανέναν θρηνη, καμιά άπειλή, μόνο ένα παράπονο άσκητικό άπλά, σεμνά, πικρά, διαπιστώνει το άνώφελο της κάθε έλπίδας, το άδιέξοδο της Κατάρας. Κάθε τι καινούριο θάναι μια νέα άπογοήτευση.

"Όμως και πάλι, το επαναλαμβάνω, δεν ενδιαφέρει τόσο το τι είπε ο Καβάφης που το εΐπαν και πολλοί άλλοι πριν απ' αυτόν και θα το ξαναπουν είναι ποιητής γιατί την άπαισιόδοξία του τη μεταδίνει με όλη της την ένταση μες από εικόνες που θα τις εΐδατε και σεις άσύγκριτα πρωτότυπες, γεμάτες χαρακτηριστικές λεπτομέρειες, μ' όλη την άπλότητά τους, παραστατικές, — ένας ζωγράφος θα μπορούσε και μόνο άντιγράφοντάς τις να παρουσιάσει ένα έργο — και σύγχρονα έσωτερικές, συμβολικές, ύποβλητικές. Κάθε του πόνημα διαγράφει πλαστικά μια και μόνη εικόνα είναι ή κάθε μια πάρα πολυ καθορισμένη και σημαντική, πάρα πολυ σοφά διαλεγμένη για να φανερώσει άντικειμενικά τη σκέψη του, ώστε να είναι δυνατό να χωρέσουν δυο μέσα στο ίδιο ποίημα. Η τέτοια διασταίρωση θα εΐταν άλλωστε αντίθετη στη δυνατή έντύπωση της ένότητας και της απλότητας που επιζητεί. Κι' είναι άπόλυτη άνάγκη γ' αυτόν να εκφράζεται με μια εικόνα: όσα ποιήματά του, έλάχιστα δε συγκεντρώνουν το νόημά τους σ' έναν πίνακα, άφηγηματικά, διδοχτικά, καταντούν τὰ περισσότερα, πρέπει να τ' όμολογήσουμε, να μην είναι παρά μόνο πεζά. Τις εικόνες του τις άντλεί από την καθημερινή πραγματικότητα, από τὰ πολυ συνηθισμένα που βλέπει γύρω του. Από το περίγυρο της Πολιτείας πάντα.

Το Καφενείο, το Μαγαζί, ή ταβέρνα, οι δρόμοι, τὰ σπίτια, μια κάμαρα, του δίνουν την πρώτη παράσταση που ύστερα δημιουργικά την έπεξεργάζεται.

Τη Φύση δεν την είδε, δεν την ξέρει. Η θεάρηση, ή αγάπη της Φύσης, το χύσιμο της άτομικότητας μέσα στον πλατύ φυσικό κόσμο, άνήκουν στη λαϊκή, στη δημοτική παράδοση. Ο Καβάφης όμως δεν έμεινε μακριά της υπεροπτικά, ίκαντοποιημένα, όπως όλοι οι άλλοι λόγιοι ποιητές. Άποστρέφεται συνειδητά το υπερβολικό της Φως. Θα εΐταν μια νέα τυραννία. Ο διανοητικισμός του χρειάζεται ένα φως θαμπωμένο, τεχνητό, το φως του λυγαριού ή του πολυέλαιου. Κι' αν ένα και μοναδικό του ποίημα, το Ίωνι κ' ό θερμαίνεται κάπως από τον Αύγουστιάτικο ήλιο εύκολα διακρίνομε πως έγκεφαλαιώ μόνο σκιαγράφησε τις άχτίδες του για να παρουσιάσει κάπως τους αρχαίους θεούς του ποιήματος μέσα στην άμφοσφαιρά τους. Έξασθενημένος νιώθει πως γάθε άμνηση επικοινωνία με τους πλούσιους χιμους της ζωτικότητας θα τον πλήγωνε πια καιρία, θανάσιμα. Άλλά σε μια στιγμή άπόλυτης άνελπισίας επιθυμεί πια άπόλυτα και Κάτι Άλλο, και στρέφεται προς τη Φύση:

'Εδω άς σταθώ. Κι' άς δώ κ' εγώ τη φύση λίγο θάλασσας του προΐου κι' άνέφελου ούρανού λαμπρά μαβιά, και κίτρινη όχθη' όλα ώραίο και μεγάλα φωτισμένα.

'Εδω άς σταθώ. Κι' άς γελασθώ πως βλέπω αυτό (τὰ εΐδ' αλήθεια μια στιγμή σαν πρωτοστάθηκα), κι' όχι κ' έδω τες φαντασίες μου, τες άναμνήσεις μου, τὰ ένδάλματα της ήδονης.

(Θάλασσα προΐου)

Η Φύση δεν τον εκμηδένισε γιατί και πάλι δεν την είδε. Τώρα που θέλησε να την πλησιάσει είναι πολυ άργά. Χωρίσθηκε όλοτελα απ' αυτήν, κλείσθηκε όλοτελα στον εαυτό του, στον εαυτό του που δε μπορεί πια ν' άπλωθει, να ξεπερασθει. Κάθε προσέγγιση με ό,τι δήποτε ξένο στον εαυτό του είναι άκατόρθωτη. Τίποτε έξωτερικό δε μπορεί πια να τον συγκλονίσει, μα και τίποτε έξωτερικό να τον λυτρώσει. Εΐδε έναν πίνακα άντικειμενικά έντελώς ψεύτικο, άπαίσιμα σχηματοποιημένο, άκαμπτο, παγωμένο, αλλά βαθύτερα αληθινό, πολυ χαρακτηριστικό, που μάς συγκινεί, γιατί ειλικρινά τέτοιο τον είδε. Τίποτε δεν τον συνδέει με τη Φύση και μάς το δείχνει. Είναι ειλικρινά, όλοκληρωτικά, όδυνηρά λόγιος. Υποφέρει γιατί είναι λόγιος μ' άδυνατεί να είναι τίποτε άλλο. Δε μπορεί ούτε στιγμή να ξεχάσει τη σκέψη του. Αυτή στοιχιώνει το κάθε τι με δικές του άναμνήσεις, δικούς του συλλογισμούς, δικά του πλάσματα του νοῦ. Κι' όταν υπερβολικά κουρασμένος βγαίνει μια στιγμή στο μπαλκόνι ν' αναπνεύσει, ό,τι ζητά για άν ακούφιση είναι να δει

Όλίγη αγαπημένη πολιτεία
όλίγη κίνηση του δρόμου και των μαγαζιών

(Έν έσπέρα)

Κι' άλλοτε πάλι, αυτή τη φορά για μοναδική φορά,
τόν έπηρεασε επιφανιακά και ή μέρα «Όλο φυσά και
βρέχει» αναπαύεται κυττάζοντας μιá ώραία εικόνα.

Και μέσ' στην τέχνη πάλι, ξεκουράζομαι απ' την
[δούλεψη της
(Ζωγραφισμένα)

Τις εικόνες του όμως δεν τις άντλησε μόνο από την
καθημερινή πραγματικότητα, τις άντλησε τις περισ-
σότερες από την ιστορία που σ'α γνήσιος άλεξαντρι-
νός κατέχει όλες τις λεπτομέρειές της. Τα παλαιά
χειρόγραφα συχνά θά τα μελέτησε:

Έν μέρος για να εξακριβώσω μιá εποχή,
έν μέρος και την ώρα να περάσω,
την νύχτα χθές πήρα μιá συλλογή
έπιγραφών των Πτολεμαίων να διαβάσω
(Καισαρίων)

Άλλά και πάλι, και εδώ διαφέρει από τους άλλους
λόγιους δεν παρουσιάζει αφηγηματικά, ψυχρά, τις
βαθιές του γνώσεις, χύνει μέσα σ' αυτές ολόκληρο
τόν εαυτό του, δημιουργικά τις διαλέγει· κάθε σελίδα
της ιστορίας που περιγράφει, πάλι μιá σέ κάθε ποιή-
μα, πάντα πολύ ζωντανά ρεαλιστικά, γίνεται κ' ένα
σύμβολο, διηγείται μιá σελίδα της φιλοσοφίας του.
Δίνει νόημα, καθολικό, αιώνια ανθρώπινο, στις λό-
γιες γνώσεις του.

Φυσικά ό,τι σχεδόν αποκλειστικά τόν ενδιαφέρει, τόν
συγκινεί, είναι όχι οι μεγάλοι πρεπες, ήρωϊκές σελίδες,
άλλ' οι άσημαντες, σχεδόν άγνωστες, που φανερόνουν
τό τιποτένιο, τό άσκοπο της ανθρώπινης ζωής. Ανα-
σταίνει τα ιστορικά πρόσωπα εκείνα που έσβυσαν,
που κανένα δεν τα θυμάται, που κι' αυτή ή ιστορία
μόλις τ' αναφέρει «και με τό δικίο της» όπως τό
λέει σ' ένα του ποίημα (Όροφέρνης).

Στην ιστορία λίγες
γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα
(Καισαρίων)

ανασταίνει τους άσημους, τους ταπεινούς, τους άφ-
τερους που πέρασαν όλη τους την ύπαρξη μέσα σ'α
τείχη που γρήγορα ξέχασαν και τόν πόθο τους να
ξεφύγουν και μαράθηκαν στεϊρα.

Και βλέποντάς τους τόσο αναρίθμητους, ό πόνος του,
ή απογοήτευσή του σιγά άμβλύνονται, δεν αισθάνε-
ται πια συμπάθεια για τους ανθρώπους και τόν έαυ-
τό του, μόνο μιá ανάλαφρη περιφρόνηση ή πικρία
του παίρνει κ' έναν τόνο ειρωνικό. Αντιλαμβάνεται
όλη τη μικροπρέπεια, την ευτέλεια, την πανουργία,
τη ματαιότητα, τό ψεύτικο των αξιών, όλη τη διακο-
σμημένη κουφότητα που μ' αυτή προσπαθεί ό άνθρω-
πος να ξεγελάσει τόν άβάσταχτό του πόνο, κι' ανί-

κανος να υποφέρει ακόμα, του ξεφεύγει ένα χαμόγελο
σαρκαστικό. Μέσα στην τραγικότητα μπορεί κανένας
να διακρίνει τόσα στοιχεία κωμικά. Η σάτυρά του
είναι πάντα λεπτή, συγκρατημένη, γεμάτη οίχτο, μά
διαπεραστική, ξεσκεπάζει ότι οι άνθρωποι υποκρι-
τικά συνηθίζουν να κρύβουν γιατί δεν έχουν ούτε τό
θάρος να φανερωθούν όπως είναι, ταπεινοί, νικη-
μένοι, δυστυχισμένοι, έπιζητούν μιá θριαμβευτική
έπίδειξη τόσο γελοία. Η Άλεξαντρινή ιστορία, ή
Έλληνιστική εποχή, τόν εμπνέει ιδιαίτερα.

Στα πρώτα του ποιήματα μόνο παρουσίασε και μερι-
κές σελίδες της αρχαίας Έλληνικής ιστορίας. Ίσως
τότε να πίστευε ακόμα πως είναι δυνατό, κάποτε,
πολύ σπάνια, να υπάρξουν και οι άνθρωποι οι δυνα-
τοί που μπορούν να πουν τό μεγάλο Ναι, που έστω
και βέβαιοι πως θά ήττηθούν στις Θερμοπύλες

πως ό Έφιάλτης θά φανή στο τέλος
κι' οι Μήδοι επί τέλους θά διαβούν
(Θερμοπύλες)

έπιμένουν στο καθήκον τους, δεν άρνοούνται τό δικίο,
και σύγχρονα μεγαλόψυχοι, ανώτερα έπεικείς, συγ-
χωρούν τους δειλούς, τους προδότες, οι άνθρωπο
που προτιμούν μένοντας πιστοί στο υπέρτερο Έγώ
τους να πέσουν άκαμπτοί, υπερασπίζοντας τό ίδα-
νικό τους, παρά να δεχθούν να συνθηκολογήσουν
ν' άφομοιωθούν, να κλειστούν μέσα σ'α τείχη. Άρ-
γότερα όμως άπόχτησε την πεποίθηση πως οι Ήρωες
αυτοί, πώς ακόμα και οι Ήρωες των μεγάλων παρε-
κτροπών, οι άπόλυτα κακοί που έχουν κι' αυτοί ένα
μεγαλειό, πως όλοι οι Ήρωες με τα έντονα πάθη,
δεν είναι παρά θυρυλικοί, πως τούς δημιουργεί μο-
νάχα ή φαντασία των φυλακισμένων θέλοντας να
δώσει κάποια μορφή ζωντανή στους άνεπλήρωτους
πόθους τους, πως όλοι οι άνθρωποι δεν είναι παρά
μέτριοι, πως κι' αν τυχόν γεννηθεί μιá ψυχή ήρωϊκή
όπως του Δημητρίου Σωτήρος με πόθους να
ξυπνήσει τους πολλούς από τη νάρκη τους, να τους
άνορθώσει, να τους λυτρώσει, γρήγορα καταλαβαίνει
ότι τα τείχη είναι άγκρέμιστα, γρήγορα νικείται στην
προσπάθειά της κι' ισοπεδώνεται, και δέ ζωγράφισε
πια με θλιμένη ειρωνεία παρά αυτούς τους φυλακι-
σμένους, και τις παρσκηνακές στιγμές των δήθεν
Ήρώων που τους δείχνουν τόσο μικρούς.

Μερικούς, ελάχιστους, τους τοποθέτησε και στο Βυ-
ζάντιο όπου μεταφέρθηκε τόσο αυτοίςια ή λόγια
άλεξαντρινή διανοητικότητα, που παρουσιάζει κι' αυ-
τό τόσα πρότυπα μιáς ζωής έντελώς ψευτισμένης,
χωρισμένης από τους χυμούς της, έκφυλισμένης. Φα-
νερώνει την ψευτοπλουτέλεια της βυζαντινής θρη-
σκείας, μιáς θρησκείας που δεν υπήρξε ποτέ παρά
έπίδειξη, έξωτερική διακόσμηση, δόγμα, που ποτέ
δεν άνάβλινσε από τις ψυχές, που την άγκάλιαζαν οι
αίματόβρεχτοι από ποταπά έγκλήματα αυτοκράτορες

εκανοποιημένοι πως την ώρα που θά πεθάνουν θά
παρουσιασθούν προστά στον Κύριο μ' ένδύματα εκ-
λησιαστικά,

ντυμένοι μέσ' την πίστη των σεμνότατα
(Μανουήλ Κομνηνός)

που την άγκάλιαζαν όσοι μετά ένα βίο άμαρτωλό
ήθελαν να πλανέψουν τόν Κύριο με μιá υποκριτική
μεταμέλεια, γίνονταν μοναχοί για να ζήσουν δέκα
μήνες μέσα στην ασφάλεια του Χριστού (Ίγνατίου
Τάρου). Η χριστιανική θρησκεία δεν είναι για τόν
Καβάφη παρά μιá εκδήλωση της ανάγκης των πολλών
για τό ζωτικό ψέμα, γιατί άντικειμενικά ή Παναγία
δεν είναι τίποτε άλλο παρά μιá νέα ένσάρκωση της
αιώνιας Μοίρας, της άσυγκίνητης κι' άλύγιστης, που
επιβάλλει άτάραχη τό Νόμο, όπως τό δείχνει στο
νεανικό του, κάπως λυρικό ακόμα, ποίημα, που ίσως
αυτό να μοιάζει άμυδρά με ποίημα του Paul Fort.

Η θάλασσα στα βάθη της πήρ' ένα ναύτη. —
Η μάννα του, άνήξερα πιαίνει, κι' άνάφτει

στην Παναγία προστά ένα ύψηλό κερί
για να επιστρέψη γρήγορα και ν' αν' καλοί καιροί —
και όλο προς τόν άνεμο στήνει τ' αυτί.
Άλλά ένω προσεύχεται και δέεται αυτή,

ή εικών άκούει, σοβαρή και λυπημένη
ξέροντας πως δεν θάλλθη πια ό υίός που περιμένει.
(Δέησης)

Μά γρήγορα άφίνει ό Καβάφης τόν ένδοξό μας Βυ-
ζαντινισμό όπως ειρωνικά τόν άποκαλεί (Στην εκ-
κλησία) κι' επιστρέφει στην Άλεξάντρεια, γιατί εκεί
συγκεντρώθηκε πια πλούσια όλη ή κουρασμένη πα-
ρακμή, ή τόσο σύμφωνη με την κοσμοθεωρία του, μά
και γιατί ό ίδιος, όπως σ'α είπα ζει μέσα στην αρχαία
Άλεξάντρεια τα πρόσωπα που παρουσιάζει υπάρχον,
κουνιούνται πραγματικά γύρω του, μόνο που αν και
τόσο κοντά τους, τόσο σύγχρονός τους, κατορθώνει να
τους βλέπει κι' από κάποια άπόσταση, σ'α σκεπτικώς
θεατής. Ζωγραφίζει τόσο ζωηρά και τόσο έσωτερικά
υποβλητικά τη ματαιοδοξία ένός ήγεμονίσκου που αν
και δέ νιώθει τίποτε από τόν Έλληνικό πολιτισμό, δέ
θέλει να φανεί πως είναι βάρβαρος, και παραγγέλνει
νομίσματα φανταχτερά όπου θά χαραχθεί ό τίτλος
του: Φιλέλλην, και τό ποίημα γίνεται καθολικό,
παρουσιάζει γενικά τόν καλλιτεχνικό σνομπισμό των
άνιδεων. Στους Άλεξανδρινούς Βασιλείς
περιγράφει, πάντα με την άπλη, σχηματοποιη-
μένη παραστατική του συντομία, τη γιορτή της στέ-
ψης Βασιλιάδων, που είναι παιδιά ακόμα, τέλεια
άνικανων,

Οί Άλεξανδρινοί έννοιωθαν βέβαια
που ήσαν λόγια αυτά και θεατρικά,

Άλλά ή μέρα ήτανε ζεστή και ποιητική,
...
των αυλικών ή πολυτέλεια έκτακτη,
ό Καισαρίων όλο χάρις κ' έμορφία

...
κι' οι Άλεξανδρινοί έτρεχαν πια στην έορτή
κι' ένθουσιάζονταν κ' έπευφημούσαν

...
μ' όλο που βέβαια ήξευραν τι άζίζαν αυτά,
τι κούφια λόγια ήσανε αυτές οι Βασιλείες.
(Άλεξανδρινοί Βασιλείς.)

Όλόκληρη ή λατρεία του λαού στην πλάνη, έστω και
χωρίς πίστη, από συνήθεια, ξεσκεπάζεται εδώ. Άλ-
λου λιτά μ'α δείχνει ό Καβάφης την κολακεία, την
επιβουλή, την προδοσία, την κρυμένη φιλοδοξία
που κυριαρχούν στις αυλές και γενικότερα στην κοι-
νωνία, (Αριστόβουλος), τη μάσκα που φορούν
όλοι οι άνθρωποι, οι άντρες και οι γυναίκες. Οι ελά-
χιστες γυναίκες μορφές που εμφανίζονται στο έργο
του τυχαία, — τη γυναίκα την άγνόησε έντελώς — είναι
μέλη κι' αυτές του θλιβερού αυτού θύσου και τί-
ποτε άλλο. Άλλού μ'α δείχνει και πάλι, ιστορικά
τόρα, την καταστροφή που παραμονεύει αναπόφευ-
χτη και γελά με την προσπάθειά μας να της ξεφύγο-
με, (Βήματα, Νέρον). Κι' όλο διαβαίνει ή άτέλιω-
τη σειρά των ανθρώπων που σ' αυτούς δέ συμβαίνει
τίποτε, που κι' αν ξέπεσαν κάποτε ή στιγμή που
δνειρεύθηκαν ένα φερούγισμα είναι τόσο μακρυνή
που την ξέχασαν, και σέρνονται λυγισμένοι, σχεδόν
ευχαριστημένοι μέσα στην ευτέλεια, μέσα στην άσχή-
μα, μέσα στην ψευτιά, χωρίς βούληση, χωρίς πίστη,
χωρίς θέληση, χωρίς δράση, και ζούν γιατί αυτή εί-
ναι ή ζωή. Η Σατραπεία, Όροφέρνης,
Άπό τη Σχολή του περιωνύμου Φιλο-
σόφου κτλ. Μ'α ζωγραφίζει ακόμα ό Καβάφης
και τους ποιητές αυτής της παρακμασμένης κοινο-
νίας, της ελληνιστικής εποχής, τους ποιητές χωρίς
έμπνευση, σχολαστικούς, αυλόδουλους: Δαρείος,
Ούτος Έκεϊνος, Έξόριστος στιχουργών.
Η ειρωνία του γίνεται όλοένα πιο πικρή, και
πιο δειχτική.

Άλλά ξαφνικά έρχεται μιá μέρα που κι' αυτοί οι
έξευτελισμένοι, οι εκφυλισμένοι, που συνείθισαν τη
σκλαβιά τους και την αγάπησαν, επιθυμούν, αδύνα-
μα βέβαια πάντα, παθητικά, όμως επιθυμούν μιá
σωτηρία, κάτι που θά χύσει κάποιον χυμό μέσα στις
άναμικές τους φλέβες. Κι' αν αυτό τό κάτι τους
υποδουλώσει ακόμα περισσότερο, άδιάφορο, θάνα
τουλάχιστο μιá νέα υποδούλωση! Μαθαίνουν πως
άπροσδόκητα αναγγέλθηκε πως έρχονται οι Βάρβα-
ροι. Βέβαια δέ θ' άντισταθούν. Που να βρούν τη
δύναμη; Θα τους δεχθούν μ' ανακούφιση, με χαρά:

— Τι περιμένουμε στην αγορά συναθροισμένοι; Είναι οι βάρβαροι να φθάσουν σήμερα.

Γιατί μέσα στη Σύγκλητο μιὰ τέτοια ἀπραξία; τι κάθονται οι Σύγκλητικοί και δὲν νομοθετοῦνε;

Γιατί οι βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα, τι νόμους πιά νὰ κάμουν οι Σύγκλητικοί; Οι βάρβαροι σὰν ἔχθουν, θὰ νομοθετήσουν.

— Γιατί ὁ Αὐτοκράτωρ μας τόσο προῶ σιγῶν, καὶ κάθεται στῆς πόλεως τὴν πιὸ μεγάλη πύλη, στὸν δρόμο ἐπάνω, ἐπίσημος, φορώντας τὴν κορώνα;

Γιατί οι βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα, κ' ὁ Αὐτοκράτωρ περιμένει νὰ δεχθῆ τὸν ἀρχηγό τους. Μάλιστα ἐτοίμασε γιὰ νὰ τὸν δώση μιὰ περγαμινή. Ἐκεῖ τὸν ἔγραψε τίτλους πολλοὺς κ' ὄνόματα.

— Γιατί οι δύο μας ὑπατοὶ κ' οι πρῶτοι ἐβγήκαν σήμερα με τὶς κόκκινες τῆς κεντημένες τόγες; γιατί βραχιόλια φόρεσαν με τόσους ἀμειψύστους καὶ δαχτυλίδα με λαμπρὰ γυαλιστερά σμαράγδια;

Γιατί οι βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα καὶ τέτοια πράγματα θαμπώνουν τοὺς βαρβάρους.

— Γιατί κ' οι ἄξιοι ρήτορες δὲν ἔρχονται σὰν πάντα νὰ βγάλουνε τοὺς λόγους τους, νὰ ποῦνε τὰ δικὰ [τους;

Γιατί οι βάρβαροι θὰ φθάσουν σήμερα κ' αὐτοὶ βαριοῦνται εὐφράδειες καὶ δημηγορίες.

— Γιατί ν' ἀρχίσῃ μονομασίς αὐτὴ ἢ ἀνησυχία κ' ἢ σύγχυσις; (Τὰ πρόσωπα τι σοβαρὰ ποὺ ἔγιναν). Γιατί ἀδειάζουν γρήγορα οι δρόμοι κ' οι πλατεῖες κ' ὄλοι γυρνοῦν στὰ σπίτια των πολλῶν [συλλογισμένοι;

Γιατί ἐνύχτωσε κ' οι βάρβαροι δὲν ἦλθαν, καὶ μερικοὶ ἔφθασαν ἀπ' τὰ σύνορα καὶ εἶπανε πὼς βάρβαροι πιά δὲν ὑπάρχουν.

Καὶ τώρα τι θὰ γίνουμε χωρὶς βαρβάρους; Οι ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν μιὰ κάποια λύσις. (Οἱ βάρβαροι)

Δὲν φαντάζομαι νὰ γράφθηκε συχνὰ ποίημα ποὺ νὰ ἐκφράζει πιὸ ὑποβλητικὰ καὶ πιὸ ἥρομα ἀπελπισμένα τὴν ἀπεριόριστη ἀνίατη κούραση. Μάταιη εἶταν κ' ἢ στερνὴ πιζοὴ ἐλπίδα. Κανένας δὲ θὰ ἔρθει νὰ γροεμίσει τὰ τείχη, οὔτε κἂν οι Βάρβαροι οι ὑγιεῖς καταχτητές, κ' αὐτοὶ δὲν ὑπάρχουν πιά, κανένας δὲ θὰ φέρει κάτι καινούριο μέσα στὴν πλήξη, μέσα στὸ μαρσαμὸ τῆς Πολιτείας. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμμιά λύσις: Ἡ ἄγνοηση ἢ τελιωτικὴ ἐπιβάλλεται πιά στὸν Καβάφη. Ἀντιδρῶ. Καρφωμένος ἀπέναντι στὸ φάσμα τοῦ θανάτου ποὺ ὀρθώνεται τώρα μπροστά του ἐπιταχτικό, ὅ,τι κληρονόμησε μέσα του ἀπὸ τοὺς ἀρ-

χαίους Ἕλληνες προγόνους του ξυπνᾷ κ' ἀντιστέκεται. Βέβαια τὴν ὥρα ποὺ θὰ ἔρ'ει τὸ καρὰβι τοῦ θανάτου νὰ τὸν πάρει. — ἀξίζει ἰδιαίτερα νὰ προσέξουμε στὸ πόσο πρωτότυπα, δημιουργικά, παραλλάζει ὁ Καβάφης στὸ Ἀπολείπειν ὁ Θεὸς Ἀντώνιον τὸ γνωστὸ μοτίβο τῆς βάρκας τοῦ Χάροντα — δὲ θὰ θρηνήσει τὴν ἀποτυχημένη του ζωὴ. Θὰ φύγει περήφανα, ἀξιόπρεπα, γαλήνιος, ἀδάκρυτος, ἀλλ' ὄχι χαρούμενα.

Σὰν ἔξαφνα ὥρα μεσάνυχτα ἀκουσθεῖ ἀόρατος θίασος νὰ περνᾷ με μουσικὲς ἐξαισίες, με φωνὲς τὴν τύχη σου ποὺ ἐνδίδει πιά, τὰ ἔργα σου ποὺ ἀπέτυχαν, τὰ σχέδια τῆς ζωῆς σου ποὺ βγήκαν ὅλα πλάνες μὴ ἀνοφέλευτα θρηνήσεις. Σὰν ἐτοιμος ἀπὸ καιρὸ, σὰ θαρραλέος, ἀποχαιρέτα τὴν, τὴν Ἀλεξάνδρεια ποὺ φεύγει. Πρὸ πάντων νὰ μὴ γελασθεῖς, μὴ πῆς πὼς ἦταν ἓνα ὄνειρο, πὼς ἀπατήθηκεν ἢ ἀκοή σου μάταιες ἐλπίδες τέτοιες μὴν καταδεχθεῖς. Σὰν ἐτοιμος ἀπὸ καιρὸ, σὰ θαρραλέος, σὰν ποὺ ταιριάζει σε ποὺ ἀξιώθηκες μιὰ τέτοια πόλι, πλησίασε σταθερὰ πρὸς τὸ παράθυρο, κ' ἄκουσε με συγκίνησιν, ἀλλ' ὄχι με τῶν δειλῶν τὰ παρακάλια καὶ παράπονα, ὡς τελευταῖα ἀπόλασι τοὺς ἦχους, τὰ ἐξαισία ὄργανα τοῦ μυστικοῦ θιάσου. κ' ἀποχαιρέτα τὴν, τὴν Ἀλεξάνδρεια ποὺ χάνεις. (Ἀπολείπειν ὁ Θεὸς Ἀντώνιον)

Δὲν εἶνε ὁ θάνατος ἢ σωτηρία. Ἡ ζωὴ, ὅσο κ' ἂν εἶναι ὀδυνηρὴ, κ' ἄσχημη καὶ περιορισμένη εἶναι πάντα ἢ ζωὴ ποὺ τὴν ἀγαποῦμε. Μὰ τότε πρέπει ν' ἀνακαλύψουμε καὶ μέσα στὴν ποταπότητά της ἓνα θησαυρὸ. Ὁ θησαυρὸς εἶναι ἢ Ὁμορφιά. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Καβάφης, ἢ πρώτη θετικὴ πίστη ποὺ γεννιέται μέσα του, εἶναι φυσικὰ κ' αὐτὴ πολὺ ἀδύναμη, ἔξασθενημένη ἢ Ὁμορφιά ποὺ τὸν γοητεύει δὲν εἶναι ἢ πλούσια, ἢ πλέρια, ἢ ἄρτια, ἢ θριαμβευτικὴ ὄραϊότητα ποὺ δημιουργοῦν οι γόνιμες ἐποχὲς στὴν ἀνθήση τοῦ πολιτισμοῦ τους, εἶναι ἢ γλωμὴ, ἀναιμικὴ Ὁμορφιά κάποιων ἀρρωστημένων ὑπάρξεων. Οἱ εὐτελεῖ, οἱ ἄσημοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ποὺ ψυχολόγησε, ἄς εἶναι τοῦλάχιστο ἔξωτερικὰ ὄραιοι, ὅς μαθαίνονται τοῦλάχιστο ὄραιοι ἀφοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο.

Καὶ μᾶς ζωγραφίζει πάντα με τὸ δικό του τρόπο τῆς πρωτόγονης πλαστικότητος διάφορους παραστατικούς πίνακες ὄραϊων ἐφίβων. Τὰ τελευταῖα του ποιήματα ἰδιαίτερα δὲ ζωγραφίζουν πιά παρὰ τέτοιους πίνακες ποὺ ὅσο κ' ὄν εἶναι αἰσθητικοὶ καταντοῦν κάπως μονότονοι, καὶ γι' αὐτὸ σᾶς εἶπα στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας μου πὼς ὁ κύκλος τῆς ἐμπνευσῆς του συμπληρώθηκε πιά. Ζωγραφίζει τοὺς

τοὺς ὄραϊοὺς ἐφίβους ποὺ ὑπάρχουν καὶ σήμερα, ποὺ τοὺς συναντᾷ κανένας στὸ καφενεῖο, στὴν ταβέρνα, στὰ σοκκάκια, στὶς γειτονιές, μέσα στὴν ἀθλιότητα τῆς ζωῆς, ποὺ μόνοι τῆς δίνουν κάποια χάρη, ἀλλὰ κίρια ἀνατρέχει πάλι στὶς παρασκηνακὲς σελίδες τῆς ἱστορίας, στὴν Ἀλεξανδρινὴ ἐποχὴ. Χαράζει σὲ τάφους ἀλεξανδρινὰ ἐπιγράμματα ποὺ ἕμνοῦν τὴν ὁμορφιά τῶν νεκρῶν. Καὶ γιὰ νὰ δώσει πιστότερα τὴν ἐντύπωση τοῦ ἐπιτύμβιου ρητοῦ δὲ διστάζει ν' ἀφίνει κενὰ στὸ στίχο, ποὺ τὰ γεμίζει ὕστερα με λέξεις μέσα σὲ παρενθέσεις, σὰ νὰ διαβάσει ἐπιγραφὰς σὲ τάφους μισοσβυμένες ἀπὸ τὸ χρόνο, ποὺ τὶς συμπληρώνει ἢ φαντασία του. Ἡ τέτοια φράση ἔχει βέβαια κάτι τὸ φαινομενικὰ πολὺ πεζὸ ἀλλὰ κ' ἐξαιρετικὰ ὑποβλητικὸ. Ὁ κ. Βρισμιτζάκης κατηγόρησε δριμύτατα τὸν Καβάφη γιὰ τὴν ταφολατρεία του. Νομίζω πὼς τὴν παρανόησε ἀρκετά. Ὁ Καβάφης καίτε ἄλλο παρὰ λατρεύει τοὺς τάφους, οἱ ἐπιτύμβιοι του δὲν ἔχουν κανένα χριστιανικὸ ἢ ρομαντικὸ μοτίβο, τοῦναντίον θέλει νὰ δώσει κάποια παρηγοριὰ στοὺς νεκρούς, τὴν παρηγοριὰ πὼς ὅσο κ' ὄν εἶταν ἀσήμαντὴ ἢ ζωὴ τους εἶχε καὶ κάποια ἀξία, τὴ μόνη ἀξία ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει, ἀφοῦ εἶσαν ὄραιοι, ἀφοῦ χάρισαν σποὺς ἄλλους μιὰ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση.

Ἴσως κ' ὁ ποιητὴς νὰ μὴ διάβηκε στὴ ζωὴ δλότελα ἄσκοπα

Ἐξηνητημένος καὶ κυρτὸς
.....
μελετᾷ
τὸ μερικὸ ποὺ ἔχει ἀκόμη αὐτὸς στὰ νεῖατα.
Ἐφηβοὶ τώρα τοὺς δικούς του στίχους λένε.
Στὰ μάτια των τὰ ζωερὰ περνοῦν ἢ ὀπτασίες του
.....
Μὲ τὴν δική του ἔκφρασι τοῦ ὄραϊοῦ συγκινοῦνται.
Πολὺ σπανίως.

Μὰ τὴν ἰδέα αὐτὴ τῆς ἐπιβίωσης μέσο τῆς δημιουργίας, τοῦ ἔργου, μόνο σ' ἓνα του ποίημα τὴν ἀγγίζει ὁ Καβάφης. Καὶ πάλι ὁ ποιητὴς ἀξίζει γιὰ συγκινεῖ τὰ ὄμορφα νιάτα. Ὁ Καβάφης φτάνει στὴν κάθαρση τοῦ ἐνιαίου δράματος ποὺ ξετυλίγεται σ' ὅλο του τὸ ἔργο. Φτάνει σὲ μιὰ κάθαρση καθαρὰ αἰσθητικὴ, σύμφωνη με τὴν κοσμοθεωρία του, ὄχι καὶ πολὺ ἀπολυτωρικὴ, σὲ μιὰ κάθαρση τεχνητὴ, παιθητικὴ, ποὺ ἐντείνει τὴν παρακμὴ πολὺ περισσότερο παρὰ ποὺ ἀγωνίζεται ἐναντίά της. Καὶ γι' αὐτὴ τὴν κάθαρση κατηγορήθηκε βαρύτερα ἀπὸ τοὺς ἀντικαβαφιστές. Δὲ φαντάζομαι πὼς εἶναι δικαίωμα τοῦ κριτικοῦ νὰ κρίνει ἓνα ἔργο σύμφωνα με τὰ στοιχεῖα τῆς ὑγείας ἢ τῆς νοσηρότητας ποὺ παρουσιάζει. Μπορεῖ μόνο νὰ τὰ διαπιστώνει, νὰ τοποθετεῖ ἓνα ἔργο στὴ θέση ποὺ νομίζει πὼς κατέχει, νὰ ἐξετάζει τὴν ἔκφραση ἔδωσε ὁ ποιητὴς στὰ

θέματα ποὺ τὸν ἐμπνεύσανε. Ἀμέσως στὴν ἀρχὴ εἶπα καὶ τὸ ξανατονίζω πὼς τὸ ἔργο τοῦ Καβάφης πρέπει νὰ μείνει ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, γιὰ τὸ πολὺ αἰσθητικὸ, πολὺ γοητευτικὸ, χύνει εὐκόλα μέσα σ' ἀδύναμες ψυχὲς τὸ φαρμάκι τῆς καθολικῆς ἀμφιβολίας ποὺ φρονεῖ καίτε διάθεση γιὰ καίτε προσπάθεια, ποὺ ἐκμηδενίζει καίτε θέληση, πὼς εἶναι ἓνα ἔργο ἀτομιστικὸ, παρακμῆς, ποὺ δὲν ἔχει κανένα δικαίωμα, οὔτε καὶ συμφῆρον φυσικὰ, ὁ Ἕλληνισμὸς νὰ τὸ θεωρήσει ἀντιπροσωπευτικὸ καὶ νὰ ζητήσει νὰ τὸ συνεχίσει, ποὺ ἄλλωστε δὲ μπορεῖ νὰ ἔχει παρὰ κομικοὺς μιμητές, μ' αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει ὅσους τὸ πλησίασαν ἀληθινὰ νὰ αἰσθάνονται ἀναγκασμένοι καλλιτεχνικὰ βαθιὰ νὰ τὸ θαυμάσουν.

Ἄς εἶναι κανένας ὄραϊος κ' ἄς χαίρεται ὅ,τι μονάχα προσφέρει ἢ ζωὴ, τὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαυση καὶ τὴν ἠδονή, Τέτοιο τὸ καταστάλαγμα, ἢ Νόησι, τῆς πιζοῆς σοφίας τοῦ Καβάφης. Ἡ Ἰθάκη ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ εἶναι μακριά, ἢ μᾶλλον δὲν ὑπάρχει, δὲ θὰ φθάσουμε ποτὲ πουθενά, σ' ὅ,τι πιστέψαμε προορισμὸ μας, μὰ ὅσο διαρκεῖ τὸ ταξίδι, τὸ περιορισμένο πάντα μέσα στὴ σκιά τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἄς ἀποκομίζουμε ἐντυπώσεις, ἄς ζοῦμε τὶς περιπέτειες, ἄς ζοῦμε τὶς στιγμὲς. Καὶ τότε «θὰ καταλάβουμε ἢ Ἰθάκη τί σημαίνουν».

Φυσικὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἢ ἠδονὴ μιὰ πλάνη. Ὁ σκεπτικισμὸς τοῦ Καβάφα δὲν πιστεύει καὶ σ' αὐτὴν ἀπόλυτα. Ἡ μόνη του θετικὴ πίστη ἐπιρεάσθηκε πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρνησικὴ του γνώση. Δὲν τὸν ξεγελάει κ' ἢ ἀπόλαυση, δὲ μετᾷ ἀπὸ τὸ κρασί της, δὲν τὸ πίνει ὅπως τὸ πίνουν οι ἀντρεῖοι, καθὼς τὸ λείει σ' ἓνα του ποίημα, (Πολυέλαιος) δὲν ἐνθουσιάζεται, ἴσως ἀληθινὰ καὶ νὰ τὴν περιφρονεῖ, ξέρει πὼς κ' αὐτὴ στὸ βάθος εἶναι μάταιη, μὰ εἶναι ἢ μόνη πραγματικότητα ποὺ μπορεῖ νὰ δώσει κάποια ἐνταση στὸ ἄδειο τῆς ζωῆς, ποὺ μπορεῖ κάποτε διαβατικὰ νὰ τὸν κάνει νὰ ξεχάσει ὅ,τι ξέρει, νὰ τὸν ἀνακουφίσει, νὰ ἀποκομίσει, νὰ ἐξαφανίσει διαβατικὰ τὴν τυραννία τῆς σκέψης του, καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἀγαπᾷ. Μὲ πολὺ διανοητισμὸ πάντα, ὅσο κ' ἂν αὐτὸν ἀκριβῶς ζητᾷ ν' ἀποφύγει, χωρὶς καμμιά ὀρμή, κανένα πάθος. Ὑμνεῖ τὸν ἱλιγγο, ὄχι τὴν ἀγάπη, τὰ πρόσωπα ποὺ τοῦ τὸν δώσανε γιὰ τὴ στιγμὴ ποὺ τυχαῖα συναντήθηκαν. Ὑστερα χωρίστηκαν. Δὲ συνδέθηκε ποτὲ με κανένα, μᾶζι ν' ἀνακαλύψουν πόσο ἐπιφανιακὸς εἶταν ὁ δεσμὸς ποὺ τοὺς σύνδεσε. Κάποτε μόνο τὰ θυμᾶται αὐτὰ τὰ πρόσωπα, ἀργότερα, με συγκινημένη συμπάθεια, ἀνάλαφρη, πολὺ ἀόριστα. Ἀπ' τὶς ἐννιά ὀφωνές, Γκρίζα, Μακριά,

Μόλις θυμοῦμαι πιά τὰ μάτια ἦσαν, θαρρῶ μαβιά...
Ἄ, ναί μαβιά: ἓνα σαμψέρινο μαβί....
Μακριὰ
Πόσο λεπτὰ ὑποβάλλον οι δύο αὐτοὶ στίχοι τὴν

ἀπέραντη ἀπομάκρυνση. Ἐδωσαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ὅ,τι μπορούσαν νὰ δώσουν. Πρὶ δεῖ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὴν ἀσκήμια πού ἔχουν πὸς ὑπάρχει μέσα στὸν κάθε ἄνθρωπο, χωρίστηκαν. Κ' ἔτσι ἡ ἀνάμνηση ἔμεινε γλυκιά. Δὲν ἀφίνει νὰ ξυπνήσει καμμιὰ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ συγκεντρωθεῖ πάλι μονάχα στὸν ἑαυτό του. Ἄλλωστε κι' ἄ μεταμελοῦσε γιατί κάποτε ζήτησε ὑπεκφυγές ἀπὸ τὸ Νόμο τοῦ Πόνου, θάταν περιττό. Ὅσο κι' ἂν ὀμνύει κανένας πὸς ἡ' ἀλλάξει ζωὴ μιὰ πού παρὰσφύθησε ἀπὸ τὸν ἴλιγγο, κι' ἂν ἀκόμα ἀποχτήσει τὴν πεποίθησι πὸς ὀδηγεῖ στὸ γκορεμὸ γοηγορότερα ἀπὸ τὴν ἀνία, ἡ' ξαναζητήσει τὸν ἴλιγγο. Κ' ἔτσι πρέπει. Ὅλα εἶναι μάταια, τιποτένια, ὅλα εἶναι πλανερὰ. Ἄς ἀκολοῦθῆσει κανένας τοῦλάχιστο τὴν πλάνη πού ὑπόσχεται χαρές. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπαισιότερο μέσα στὴν ἀπαισιότητα ἀπὸ τίς ψυχές τῶν γερόντων πού ποτὲ δὲ χάρηκαν.

Στοῦ καφενείου τοῦ βοερού τὸ μέσα μέρος σκυμένος στὸ τραπέζι κά' ετ' ἕνας γέρος με μιὰν ἐφημερίδα ἐμπρὸς του. χωρὶς συντροφιά.

Καὶ μες τῶν αἰθλιῶν γηρατειῶν τὴν καταφρόνεια σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τὰ χρόνια πού εἶχε καὶ δύναμι, καὶ λόγο, καὶ ἐμορφιά.

Ξέρει πού γέρασε πολὺ τὸ νοιώθει, τὸ κυττάζει. Κι' ἐν τούτοις ὁ καιρὸς πού ἦταν νέος μοιάζει σὰν χιθές. Τὶ διάστημα μικρὸ, τὶ διάστημα μικρὸ.

Καὶ συλλογίστηκε ἡ Φρόνησις πὸς τὸν ἐγέλα καὶ πὸς τῆς ἐμπιστευόνταν πάντα—τὶ τρέλλα!—τὴν ψεύτρα πού ἔλεγε: «Αὔριο. Ἐχεις πολὺν καιρό».

Θυμᾶται ὁμῆς πού βάσταγε καὶ πόση χαρὰ θυσίαζε. Τὴν ἀμναλή του γνῶσι καθ' εἰςκαίρια χαμένη τώρα τὴν ἐμπαίζει.

... Μὰ ἀπ' τὸ πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται ὁ γέρος ἐξάλισθησε. Κι' ἀποκοιμᾶται στοῦ καφενείου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.
(Ἐνας γέρος)

Τὸ ποίημα αὐτὸ ἂν κι' ὄχι ἀπὸ τὰ τελευταῖα τοῦ Καβάφη μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ πὸς χαράζει τὴν τελευταῖα λέξη τῆς ἀπογνωσμένης του στοχαστικότητας. Εἶναι ὁ ἠλιβερός ἐπίλογος τῆς ἠλιβερῆς καὶ πολὺ αἰσθητικῆς του ποιήσεως.

Κύριοι καὶ Κυρίες,

Στὶς φρετινές μου ὀμιλίες προσπάθησα νὰ τοποθετήσω καὶ ν' ἀναλύσω τὸ ἔργο τεσσάρων ποιητῶν πού πιστεύω τοὺς πὸς χαρακτηριστικούς. Προσπάθησα βέβαια νὰ στηρίξω τίς τέσσερες αὐτὲς μελέτες μου στὴ γενική μου ἀντίληψη γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, κι' ἔτσι κάπως νὰ τίς συνδέσω ἀναμεταξύ τους, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦν παρὰ

κομμάτια τῆς Λογοτεχνίας μας πού ἐλπίζω κάποτε νὰ μπορέσω νὰ γράψω ἕνας γενικὸς ἐπίλογος πού θὰ ἔδινε σὶς ὀμιλίες μου αὐτὲς περισσότερη ἐνότητα ἀπ' ὅ,τι εἶναι δυνατὸ νὰ ἔχουν, θὰ εἶταν τοῦλάχιστο παράκαιρος. Ἄλλωστε καὶ με τὸ ἔργο τοῦ Σικελιανοῦ δὲν πρόφθασα ν' ἀσχοληθῶ φέτος ὅπως τὸ εἶχα σκοπὸ.

Ἐπιπλέον θέλησα ἐνιαῖα νὰ τονίσω εἶναι πὸς ὁ Ἑλληνισμὸς δὲ στερεῖται ἀπὸ προσωποκλίτητες ἀπὸ ἰδιοφυῖες ἐξαιρετικές, ἀλλὰ πὸς οἱ ἰδιοφυῖες αὐτὲς δὲ μπορούν νὰ ὀρμάσουν πλέρια, γιατί δὲ βρίσκουν ἕνα περιγύρο γόνιμο, γιατί ἀτομικὲς μαραινόνται μέσα σ' ὁ ἀδιαφορο περιγύρο. Δὲν ἔχομε συνολικὸ πολιτισμὸ. Καὶ τὸν πολιτισμὸ δὲν τὸν δημιουργοῦν οἱ Ἐκκλητοί, τὸν καθοδογοῦν, τὸν ἀναπτύσσουν, ἀφοῦ τὸν διαπλάσουν με τὴ βοήθεια τῶν προδρομῶν οἱ πολλοί. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀναγέννησις πού τόσοις αἰῶνες καθυστέρησε σκλαβωμένη σὰ ν' ἀρχίζει τελευταῖα νὰ σπᾶνει τὰ δεσμά της. Ἡ ἀπολευθέρωσή της ἀπαιτεῖ τεράστιες δυνάμεις γιατί γίνονται ἀσήκωτες οἱ ἀλυσίδες πού πίεσαν αἰῶνες. Στὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἀπολευθέρωσι, τὴ σημαντικώτερη ἴσως κι' ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 21, κι' ἀπὸ κάθε ἐνοπλῆ ἀπολευθέρωσι, εἶναι ἀνάγκη γιὰ νὰ ἐπιτύχει ν' ἀφοσιώσουν ὅλοι οἱ πολλοὶ ὅλες τοὺς τίς δυνάμεις. Ὅλοι οἱ δρόμοι πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις εἶναι κλεισμένοι καὶ πρέπει ν' ἀνοιχτοῦν. Οἱ Λίγοι, μόνοι, εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐπαρκέσουν. Μόνον ἂν κανένας δὲν ἀρνηθεῖ τὸ κάλεσμα τῆς ἐργασίας, κι' ὅλοι προσφέρουν ὀλόψυχα τὸν ἑαυτό τους στὸ βαρὺ πολὺπλεθρο ἀλλ' ἐνιαῖο ἀγῶνα γιὰ τὴ Νεοελληνικὴ Ἀναγέννησι θ' ἀποχτήσομε μιὰ μέρα Νεοελληνικὸ Πολιτισμὸ, θ' ἀποχτήσομε πλατεῖα, ἀληθινά, Νεοελληνικὴ Ἐπιστήμη καὶ Νεοελληνικὴ Τέχνη.

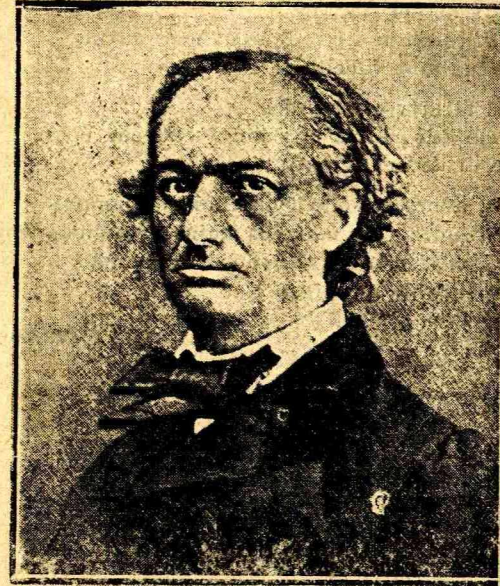
ΑΛΚΗΣ ΘΥΡΛΟΣ

Ἄπριλιος 1924

ΣΗΜ.—Ὁ Παλαμᾶς πού δὲν ἔχει ἀφήσει ἕνα συγγραφεῖα μας καὶ τὸν πὸς ἀνάξιο χωρὶς νὰ τοῦ ἀφιερῶσι τοῦλάχιστον ἕνα ἀρθρο, ποτὲ δὲν ἔγραψε τίποτε γιὰ τὸν Καβάφη γανερὰ γιατί ὁ Καβάφης τὸν ὀλοκοῦρει, δὲ θέλει ὅμως καὶ νὰ γράψει γιὰ νὰ μὴ ἐπαινεῖσι. Τὸ δεύτερο μέρος τῆς φράσεως αὐτῆς πού ὑπάρχει στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης μου γιὰ τὸν Καβάφη ἔμαθα πὸς παρεξηγήθηκε ἐντελῶς ἀπὸ μερικοὺς, κι' ἴσως ἀλήθεια νὰ ἐκφράστηκα με ἀρκετὴ ἀσάφεια. Ἐπειδὴ μοῦ εἶναι ἀφόρητη ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι δυνατὸ νὰ φαντάστηκαν μερικοὶ πὸς θὰ μπορούσα ποτὲ νὰ θελήσω νὰ προσβάλλω κανένα, καὶ μάλιστα τὸν Ποιητὴ πού τόσο βαθιὰ ἔχτιμῶ, θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νὰ ἀναλύσω περισσότερο τὴ φράσι, διασαφηνίζοντάς την. Ἐπειδὴ, γιατί ὁ Καβάφης, ἡ ποίησις τοῦ Καβάφη, τοῦ εἶναι ἀποκρουστικῆ, δὲ θέλει ὅμως καὶ νὰ γράψει ὅταν δὲ μπορεῖ νὰ ἐπαινεῖσι ὅταν ἡ συνείδησή του τοῦ ἐπιβάλλει ἄ γράψει νὰ κατηγορήσει προτιμᾶ νὰ σιωπήσει. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπιεικεία τοῦ Παλαμᾶ, ἡ συχνὰ ὑπερβολικὴ, ἀλλ' ἐμπνευσμένη πάντα ἀπὸ ἐντελῶς ἀγνά κι' εὐγενικὰ ἐλατήρια.

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΑΛΛΙΚΗ: CHARLES BAUDELAIRE: ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΟΛΑΣΜΕΝΕΣ

Καθὼς κοπάδι σκεπτικὸ στὴν ἄμμο ἀναπαμμένες, τὸν πελαγισιο ὀρίζοντα με τὴ ματιὰ ἀνατρέχουν, τὰ πόδια των ψηλαφητά, οἱ παλάμες των σμιγμένες, λίγγεμα ὀλόγλυκο ἔχουνε καὶ ὀίγη ὀλόπικρα ἔχουν. Ἄλλες, καρδιές ὀποῦ τ' ἀργὰ ἐρωτόλογα κεντροῖζουν, σὲ περιβόλια ὀποῦ γλυκὰ φλυαροῦν τὰ ποταμάκια, τὸ φοβισμένο παιδικὸν ἔρωτα συλλαβίζουν, τὸν πρᾶσινο ἀνασκάβουνε κορομὸ στὰ νέα δειντράκια. Ἄλλες ἀργὰ, καὶ σοβαρὲς σὰ μοναχές, διαβαίνουν σὲ βράχους ὀποῦ βρίθουνε ἀπὸ φαντασπᾶνων πλήθη, ὁ Ἄγιος, ὀπου, Ἀντώνιος, σὰ λάβες ν' ἀνεβαίνουν, τῶν πειρασμῶν του τὰ γυμνὰ ὀλοπόρφουρα εἶδε

[στήθη].

Ἄλλες, στὰ φῶτα τῶν δαδιῶν ὀποῦ τριζοβολοῦνε. Μεσ' τίς εἰδωλοατοικὲς βουβὲς σπηλιές πού ὀρίζεις, τῶν πυρετῶν πού οὐρλιάζονε βοήθεια σε καλοῦνε, ὁ Διόνυσος, πού τίς παληγὲς τύψεις ἀποκοιμίζεις. Κι' ἄλλες, ὀποῦ τὰ ξῶμετρα οἱ λαίμοι τους ἀγαπᾶνε, πού κρύβουνε στὰ ροῦχα τους μιὰ μᾶστιγα, κι'

[ἀντάμα

σὲ βαθειὰ δάση ἐρημικὰ τίς νύχτες συγκερνᾶνε, τῶν ἀπολαύσεων τὸν ἀφρὸ στῶν μαρτυριῶν τὸ

[κλάμμα.

Ἄπαρθένες, ὁ δαίμονες, ὁ τέρατα, ὁ μαρτύροι, πού τὴν πραγματικὴ περιφρονεῖτε, φρένες μεγάλες, τ' ἀπειροῦ ἐραστές, καὶ θρησκῶ καὶ

[μαρτύροι,

πότε στὰ ὄργια, κι' ἄλλοτε στὰ δάκρυα βουτηγμένες. Μεσ' στὴ φοιχτὴ σας κόλασι ἀπὸ με κνηγνημένος, φτωχὲς σὰς ἀγαπῶ ἀδερφές καὶ σὰς οἰκτείρω πάλι, τὶ ἀκόρεστη εἶν' ἡ δίψα σας, οἱ λύπες βουρκοιμένες, καὶ κάλπη ἀγάπης ἡ καρδιά, ἡ καρδιά σας ἡ μεγάλη.

Η ΖΩΝΤΑΝΗ ΛΑΜΠΑΔΑ

Ἀνὸ μάτια ἐμπρὸς μου ὀδεύουνε πού φῶς εἶνε ἡ [ματιὰ τους] π' Ἄγγελος, βέβαια, πάνσοφος τάχει μαγνητισμένα καὶ σὸν, οἱ θεῖοι ἀδερφοί, πούνε ἀδερφοὶ κι' ἐμένα, τὴ διαμαντένια, ἀνάμεσα στὰ μάτια μου, φωτιά τους.

Σωτήρες μου, στῆς ὀμορφᾶς τὸ δρόμο, καὶ ὀδηγοὶ [μου,] νὰ μὴν πέσω σ' ἀμάρτημα ἡ παγίδα με προσέχουν' ἐγὼ τᾶχω ὀπηρέτες μου, κι' αὐτὰ σκλάβο τους [μ' ἔχουν,] κι' ὀλη ὀπακούει, στὴ ζῶσα αὐτὴ λαμπάδα, ἡ

[ἡ ὕπαρξί μου.] Ἄ μάτια ὀραῖα τὴ μυστικὴν αἴγλη ἀκτινοβολεῖτε, καὶ τὴ φανταστικὴ, κερῶν πού μέρα καίουν, πού [μῆτε

ὁ ἥλιος δὲ σβεί, ἀλλὰ μοναχὰ χροῦμα ἄλιγο τους

[δίνει]

Τὸ Θάνατο αὐτὰ, κι' ἐσεῖς μιὰ Ἀνάστασι ἀνυμνεῖτε. τὴ νεκροναστημένη μου ψυχή ὀξολογεῖτε, ἀστέρια ὀπου τὴ φλόγα σας ἥλιος κανεῖς δὲ σβύνει!

Ο ΕΧΘΡΟΣ

Μιὰ ἀδιόκοπη τὰ νεῖατα μου καὶ σκοτεινὴ ἦταν

[μύθορα] ἀπὸ λαμπρούς, ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἥλιους διαπερασμένη' τόσο ἡ βροχὲς τους ρήμαξαν, πού πιά δὲ μ' ἀπομένει στοὺς κήπους, παρὰ λιγαστὴ ροδοβαμμένη ὀπώρα. Τὸν τρυγητὴ τῶν ἰδεῶν ἀγγίζω, ὀρα πρὸς ὀρα, καὶ γιὰ νὰ στρώσω ἀπὸ ἔραχης τὴ γῆ τὴ ρημαγμένη, π' ἀπ' τὸ νερὸ τρύπες βαθειές σὰ μνήματα ἔχουν

[γένει,

τὸ φιαρί καὶ τὴ δίκελλα πρέπει ν' ἀδράξω τώρα. Ἄλλὰ τὴ μυστικὴ θροφή, σὲ τοῦτο ἐδῶ τὸ χῶμα ὀποῦνε σὰν πλακόστρωτο πλυμένο, τάχα, ἀκόμα θὰ βροῦν οἱ νέοι πού λαχταρῶ λουλουδιασμένοι

[κλώνοι;

Ἄ πόνε! ὁ πόνε! Τὴ ζῶη μᾶς κατατρώει ὁ Χρόνος, κι' ὁ Ἐχθρός, κρυφὰ πού τὴν καρδιά μᾶς ροκανίζει, [μόνος

ἀπ' ὀσον αἶμα χύνουμε θρέφει καὶ δυναμώνει!

ΑΙΝΟΣ

Στὴν πλέον ὀραῖα, τὴν πλέον ἀγαπημένη, τῆς καρδιάς μου τὸ φῶς, τὸν ἄγγελό μου, τὸν ἄχραντο, τ' ἀθάνατο εἰδωλό μου, ἕνα χαιρε πού ἀθάνατο νὰ μένη. Ἄπ' ἄρμη ποτισμένος ἔχει γίνει ἕνας ἄερας μέσα στὴ ζῶή μου, καὶ μέσα στὴν ἀκόρεστη ψυχή μου, τὴν ἐνοδιὰ τῆς ἀφθορίας μου χύνει.

Μυρογυαλι π' ὀλόδροση γιομίζει μοσκοβολιὰ ἕνα σπὶτι ἀγαπημένο, λιβανιστήρι ὀποῦ λησιμονημένο μέσα στὴ νύχτα μυστικὰ καπνίζει,

Πὸς νὰ σὲ κράξω, ὁ ἀφθορτε ἔρωτά μου, Πὸς νὰ σὲ ζωγραφίσω ὀποῦ νὰ μοιάζης; Μόσκου σπυρί, π' ὀς τὸ βυθὸ εὐωδιάζεις ἄόρατο, τὴν αἰωνιότητά μου!

Στὴν πλέον ὀραῖα, τὴν πλέον ἀγαπημένη, ὀποῦν' ὕγεια μου καὶ χαρὰ, στὸν ἄγγελό μου, τὸν ἄχραντο, τ' ἀθάνατο εἰδωλό μου, ἕνα χαιρε πού ἀθάνατο νὰ μένη!

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΑΞ

ΕΥΣΤΡ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ: ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Ούτε μάχας διέπεν Τιτάνων
οὐδὲ γιγάντων

ΧΕΝΟΡΗΑΝΙ

Στὸν ἴσιο σου κι' ἀπρόσκοφτον τὸ δρόμο, δὲ σὲ κρά-
[ζω,
μηδὲ ὅταν—στῶν καινούργιων σου συναρπασμῶν τῆ
[μέθη,—
—τὴν ὥρα ποῦ ἀναφαίνεσαι στὸ οὐρανοδρόμον ἄρ-
[μα—
ροδίζου τῶν ἀλόγων σου τὰ χαλινάρια μ' αἶμα.

Μὰ τότες πού, — τ' Ὀλυμπικὸ συμπόσιο παραιτῶν-
[τας—

γνώση καὶ κάματο μεστός, τὸν οὐρανὸν ἀφήνεις,
Θεέ, ἀπ' τὸ νικημένο σου ποῦ ὄλο καὶ λυώνει στέμμα,
θρύψαλο ἀγέρινο ἄφησε νάρθη στὸ μέτωπό μου!

Προσπάθεια

ΤΕΛΟΥ ΑΓΡΑ

ÉMILE VERHAEREN

"ΒΡΑΔΥΝΕΣ ΩΡΕΣ,"

Όταν στο φῶς τὰ μάτια μου, θὰ κλείσης, φίλησέ τε
ὥρα πολλή, κι' αὐτὰ θὰ σοῦ χαρίσουν
ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης μου ὅ,τι θάχει μείνει
στοῦ τελευταίου μου βλέμματος τὴν τελευταία φωτιά.

Στὴ λάμψη τὴν ἀσάλευτη τοῦ νεκρικοῦ δαυλοῦ
σκῦψε τ' ὄραϊο σου πρόσωπο νὰ τ' ἀποχαιρετήσης
γιὰ νὰ σφραγίσῃς μέσα τους γιὰ πάντα τὴν εἰκόνα
ποῦ, μόνη, θὰ φυλάξουν μὲς τὸν τάφο.

Καὶ γιὰ νὰ νοιώσω, πρὶν τὸ φέρετρό μου νὰ καρφώ-
[σουν,

στὴν κλίνη τῆ λευκῆ κι' ἀγνῆ, τὰ χέρια μας δεμένα,
νὰ μένης γιὰ στερνὴ φορὰ στὰ ὄχρα προσκέφαλά μου
τὸ μάγουλό σου πλαῖ στὸ μέτωπό μου.

Κι' ὕστερα νὰ μισέσω πὰ μισοῦν, μὲ τὴ καρδιά μου
ποῦ θὰ κρατῆ ἀπὸ σὲ μιὰ φλόγα τόσο ζωντανή,
ποῦ ἀκόμα μεσ' ἀπ' τὸ πυκνὸ καὶ πεδαμμένο χῶμα
θὰ νοιώθουνε τὴν πύρα τῆς κι' οἱ γύρω μου νεκροί.

Μετάφραση

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΓΛΙΚΗ: RUPERT BROOK

ΟΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

Μὲ χαρὲς κι' ἔννοιες οἱ καρδιές τῶν ἦτανε ὑφασμέ-
[νες·

Πληγές, ἐξαισίες μέσα τῶν ἢ λύπη εἶχε ἀνοιγμένες.
Μὲ τὸν καιρὸ μακρόθυμοι εἶχαν γίνει· ἢ χαραυγῆ
Δικὴ τους ἦταν, μὲ τὰ χρώματά τῆς ὅλα ἢ γῆ.

Εἶχαν ἰδεῖ τὴν κίνηση, τὴν μουσικὴ ἀγροικίσει.
Σὲ καλῶν φίλων τὸ πλευρὸ στητοῖ εἶχαν περπατήσει.
Ἀγάλησαν, ἐδάκρυσαν, χαϊδέψαν ἀπαλά

* Ἀνθη καὶ μάγουλα....

Τώρα τελειώσαν ὅλ' αὐτά...

Παράφρασις

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΗΣΧΟΣ

ANGE SIK LIANOS: ANADYOMENE

Vers la bienfaisante lumire de l'aurore
Je m'elance les bras tendus.
La douce sérénité de l'onde me fait surgir
Vers l'éther Azuré.
Les souffles de la terre dilatent ma poitrine
Et me font vaciller.

O Zeus! la mer est lourde
Et comme des pierres mes longs cheveux épars
Menacent de m'engloutir!

Accourez aubes et vous Kymothoi et Glauques,
Venez! Tendez vers moi vos mains! Soutenez moi
Le soleil m'a surprise et trop brusquement
Etreinte de sa caresse!

Extrait du livre "VERS,"

Traduction par

ARY-RENE D'YVERMONT

LORD BYRON: ΑΠΟ ΤΟ MANFRED

(Ποίξις Α. σκηνή Α.)

Τὸ τρίτο Πνεῦμα στὸ Μάνφρεδ

Στὰ βάρη τοῦ πελάου τὰ γαλανά,
ποῦ μήτε κῦμα οὔτ' ἄνεμος ταράζει,
ὅπου τὸ φεῖδι τὸ θαλάσσιο τοιγυρῶ,
ὅπου ἢ Σειρήνα μὲ κοχύλια. σιάζει
τὰ βαθυπράσινα μαλλιά,

καθὼς τὸν ἄνεμο στὸ πέλαο ποῦ βοᾷ
ὁ ἀντίλαλος ἐκύλησε τῆς πρόσκλησής σου
μεσ' τὸ κοράλλινο παλάτι μου βαθεῖα.
Στὸ Πνεῦμα τ' Ὠκεάνιο, τῆς ψυχῆς σου,
φανέρωσε τὰ μυστικά!

Μετάφρ.

Χρ. Λαγοπάτης

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ: J. L. UHLAND

Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

Τὸν πλατὺ κάμπο γοργὰ διαβαίνει
γέρος ντυμένος μ' ἄρματωσιά,
στὸ κοιμητήρι τ' ἀρχαῖο πηγαίνει
κι' ὡς φτάνει, πέφτει γύρω ἢ νυχτιά.

Ἀράδα οἱ τάφοι, καθὼς περναίει,
τῶν προγονῶ του στὴ σιγαλιὰ
στέκουν. Τραγοῦδι ξάφνου ἀγροικαίει
ἀπὸ τὰ βάρη καὶ σταματᾷ.

« Πνεύματα θεῖα, πῶς τῆς φωνῆς σας
καλὰ τὸν νοιώθω γὰρ τὸ σκοπὸ!
Νὰ μείνω πρέπει τώρα μαζί σας,
χαρὰ σ' ἐμένα, τ' ἀξίζω αὐτό! »

Λησμονισμένο ἦταν παρέχει
ἄδειο κιβούρι, μοναχικό.
Ἔγειρε μέσα καὶ τὸ ντουφέκι
γιὰ προσκεφάλι πέρνει γλυκό.

Τ' ἄξιο σπαθί του στὸ στήθος βάζει
κι' ἀποκοιμείται. Καὶ νὰ ἢ φωνὴ
ἀπὸ τὰ βάρη τώρα σωπάει,
γίνεται πάλι βαθεῖα σιγή.—

Μετάφρ.

Χρ. Λαγοπάτης

ΡΩΣΣΙΚΗ FEDOR DOSTOIEWSKI

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΕΝΤΡΟ

(* Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα διηγήματα του).

Αὐτὲς τὶς μέρες εἶδα ἓνα γάμο.... ἢ καλλίτερα ἄ-
σᾶς πῶ γιὰ τὸ χριστουγεννιάτικο δέντρο. Ἡ τελετὴ
ποῦ εἶδα τώρα ἦταν ἐκτακτὴ: μ' ἄρσε πολλὴ, μὰ τ' ἄλλο
εἶχε πιότερο ἐνδιαφέρον· καὶ θὰ δῆτε γιὰτι αὐτὸς ὁ
γάμος μοῦ θύμισε τὸ χριστουγεννιάτικο δέντρο.
Θᾶνε λοιπὸν πάνω κάτω πέντε χρόνια ποῦ βρέθη-
κα σὲ μιὰ ἐορτὴ δοσμένη ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν χρι-
στουγέννων. Τὸ πρόσωπο ποῦ μὲ εἶχε προσκαλέσει
ἦταν ἓνας σοβαρὸς ἐπιχειρηματίας, μὲ κεφάλαια,
προστασίες καὶ σχέσεις. Ἡ συγκέντρωσις αὐτῆ τῶν
μικροῦλιδων δὲν ἦταν παρὰ ἓνα πρόσχημα στοὺς
γονεῖς νὰ μιλήσουν γιὰ ὑποθέσεις τους, ἔτσι σὰν νὰ
βρέθηκαν τυχαῖα καὶ ἀπροσδόκητα. Ὅπως ἤμουν
ξένος στὶς ὑποθέσεις τους περνοῦσα τὴ βραδιά μου
ἀπέχοντας λίγο ἀπ' τὶς συζητήσεις τους, μὲ ἀσχολία
νὰ βλέπω καὶ νὰ παρατηρῶ.

Ἔτσι δὲν ἄργησα πολὺ νὰ ξεχωρίσω ἓνα ἄλλο
προσκαλεσμένο ποῦ κι' αὐτὸς, ὅπως κι' ἐγώ, φαινό-
ταν πεσμένος στὸ μέσον αὐτῆς τῆς ἐορτῆς, μ' ἓνα
τρόπο ἀρκετὰ ξεκαρφωτο.

Ἦταν ἓνα ἄτομο ψηλό, ἀδύνατο, πολὺ σοβαρὸ,
ντυμένο κομψά. Φαινόταν ν' ἀπέχη ἀπὸ κάθε χαρὰ,
γιατὶ μόλις τραβήχθηκε σὲ μιὰ γωνιά, τὸ στόμα του
ἄφησε τὸ χαμόγελο καὶ τὰ μαῦρα, πυκνά του φρύδια,
σοῦρωσαν ἀνησυχαστικά.

Ἐβλεπε κανεὶς πῶς ἐκτὸς ἀπ' τὸν οἰκοδεσπότη
δὲν γνώριζε κανέναν ἄλλο καὶ πλήττωντας, ἔπερνε
ἀπόφασι νὰ παίξῃ ὡς τὸ τέλος τὸ ὄλο τοῦ εὐτυχισ-
μένου ἀνθρώπου.

Ἐμαθα ἀργότερα πῶς ἦταν ἓνας ἐπαρχιώτης
ποῦρθε στὴν πρωτεύουσα γιὰ μιὰ μεγάλη δουλειά.
Κι' ὅπως ἦταν συστημένος μ' ἓνα γράμμα στὸν οἰκο-
δεσπότη μας, αὐτὸς τὸν προστάτευε, χωρὶς ὅμως πολὺ
ἐνδιαφέρον κι' ἔτσι, ἀπὸ εὐγένεια, τὸν προσκάλεσε
στὴν παιδικὴ αὐτῆ ἐσπερίδα του. Δὲν παίζαν μαζί
του χαριὰ, δὲν τοῦ πλανε τὰ λόγια, ὁ ἀνθρώπος μου ἦταν
ὑποχρεωμένος ἔτσι γιὰ νὰ κἀνη κάτι, νὰ χαυδεύῃ τὶς
φαβορίτες του, ἀληθινὰ ἄλλοστε ὄρατες. Μὰ ἔκανε
τὴ δουλειὰ αὐτῆ μὲ τόση ἐπιμέλεια, ὥστε νόμιζε κανεὶς,
πῶς πρῶτα ἦρθαν στὸν κόσμον οἱ φαβορίτες,
κι' ὕστερα βάλαν τὸν ἀνθρώπο αὐτὸ νὰ τὶς περι-
ποιεῖται.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο π' ἔπερνε ἔτσι μέρος
στὴν οἰκογενειακὴ χαρὰ τοῦ ἐπιχειρηματία πατέρα
πέντε ὁμορφαν, μικρῶν καὶ καλοθρεμμένων ἀγοριῶν,
ἢ προσοχὴ μου στράφηκε σ' ἓνα ἄλλον ἀνθρώπο
τελείως διαφορετικὸ.

Ἦταν ἓνας ἀξιωματοῦχος ἐπίσημος καὶ λεγότανε
Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς. Ὅπως καταλάβαινε κανεὶς

ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τὸν περιποιότανε σὰν ἐκλεκτὸ προ-
καλεσμένο αὐτό, φερότανε στὸν οἰκοδεσπότη
ὅπως ἐκεῖνος στὸν ἀνθρώπο μὲ τὶς φαβορίτες.
Οἱ οἰκοδεσπότες δὲν παύαν νὰ τὸν φορτώνουν μὲ
ἄπειρες περιποιήσεις. Τὸν περιποιότανε, τοῦ πρόσφε-
ραν νὰ πίνῃ, τοῦ φέροναν νὰ τοῦ παρουσιάσουν κόσμο.
Μάλιστα παρατήρησα, πῶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶχε δά-
κρυα στὰ μάτια, ὅταν στὸ τέλος, ὁ Ἰουλιανὸς Μασ-
τάκοβιτς, εὐαρεστήθηκε νὰ βεβαιώσῃ πῶς ἀπὸ και-
ρὸ δὲν εἶχε περᾶση στιγμὲς τόσον εὐχάριστες.

Πρέπει νὰ ξεμολογηθῶ τὸ φόβο ποῦ αἰστάνθηκα
νὰ βρεθῶ πρόσωπο μὲ πρόσωπο, μὲ μιὰ τέτοια ἐν-
διαφέρουσα προσωπικότητα. Ἔτσι, ἀφοῦ καμάρωσα
τὰ παιδάκια, τραβήχθηκα σ' ἓνα σαλονάκι καταφεύ-
γοντας πίσω ἀπὸ κάτι πραινάδες ποῦ κράταγαν, κον-
τά, τὸ μισὸ δωμάτιο.

Τὰ παιδιά, ποῦ φαινότανε νὰ μὴ δίνουν καμμιά
προσοχὴ στὲς συστάσεις ποῦ τοὺς ἔκαναν οἱ γκουβε-
νάντες τους, δὲν θέλαν καθόλου νὰ μοιάσουν τοὺς
μεγάλους. Ἦταν ἀρκετὰ χαριτωμένα. Σὲ λίγα λεπτά
μαδησαν ὄλο τὸ δέντρο ἀπ' τὶς καραμέλλες του καὶ
τὰ γλυκιά του. Ὑστερα καταγινότανε δραστηρίως νὰ
γχερμίσουν τὰ παιχνίδια, πρὶν μάλιστα νὰ ξέρον,
γιὰ ποιόν, καθὲν ἀπ' αὐτά, ἦταν προωρισμένο.

Ἐνα μικρὸ ἀγοράκι, μὲ μαλλιά μπουνκλάτα καὶ μὲ
μαῦρα μάτια, μοῦ φάνηκε ἰδιαίτερος εὐχάριστο. ἀπο-
φασισμένο μὲ κάθε θυσία νὰ μὲ σκοτώσῃ μὲ τὸ ξύ-
λινο τουφεκάκι του μὲ κυνήγησε ὡς τὴν κρῶπτη μου.

Ἐνα μικρὸ ἀγοράκι, μὲ μαλλιά μπουνκλάτα καὶ μὲ
μαῦρα μάτια, μοῦ φάνηκε ἰδιαίτερος εὐχάριστο. ἀπο-
φασισμένο μὲ κάθε θυσία νὰ μὲ σκοτώσῃ μὲ τὸ ξύ-
λινο τουφεκάκι του μὲ κυνήγησε ὡς τὴν κρῶπτη μου.
Μὰ κείνο ποῦ τραβήξε περισσότερο τὴν προσοχὴ μου,
ἦταν ἢ ἀδερφή του, μόλις ἔντεκα χρονῶν ὄραια σὰν
ἓνας ἔρωτας, σιωπηλὴ καὶ χλωμοῦλα μὲ μεγάλα μά-
τια ὄνειροπόλα. Θὰ τὴν εἶχε χωρὶς ἄλλο, προσβάλλη
κανέναν μικροῦλης, γιατί εἶχε καταφύγη στὸ σαλο-
νάκι ποῦ ἔμουν ἐγὼ καὶ κάθησε σὲ μιὰ γωνιά νὰ ἀσ-
χοληθῆ μὲ τὴν κοῦκλα τῆς. Εἶχα ἀκούσῃ τοὺς προσ-
καλεσμένους νὰ δείχνουν γιὰ πατέρα τῆς, ἓνα πλού-
σιο ἔμπορο· ἓνας ἄλλος ἔλεγε μάλιστα, πῶς θάχη 300.
000 ῥοῦβλια προῖκα. Κι' ὅπως κοίταξα τὸ κόσμον, π'
ἐνδιαφερόταν εἰδικὰ γιὰ τὴν τελευταία αὐτῆ λεπτο-
μέρεια, ἡματιὰ μου ἔπεσε στὸν Ἰουλιανὸ Μαστάκο-
βιτς. Μὲ τὰ χέρια πίσω τις πλάτες καὶ γέροντας στὰ
πλάγια τὸ κεφάλι, ἀκουγε προσεχτικὰ τὴ φλυαρία
αὐτῶν τῶν κυριῶν.

Ἀργότερα δὲν μπόρεσα πια νὰ θαυμάσω τὴ φρό-
νησι τῶν οἰκοδεσποτῶν στὸ ζήτημα τῆς μοιρασιάς
τῶν δώρων. Τὸ κοριτσάκι ποῦ εἶχε ἤδη τὶς 300,
000 προῖκα, πήρε τὴν πὸ ὁμορφὴ κοῦκλα τῆς
σύλλογῆς καί... τραβὰ κορδόνι: Ἡ ἀξία τοῦ δώρου
ἦταν ἀνάλογη μὲ τὴν οἰκονομικὴν θέσι τῶν γονιῶν
τοῦ παιδιοῦ. Ἐπὶ τέλους τὸ τελευταῖο ἀπ' τὰ
εὐτυχισμένα ἦταν ἓνα μικρὸ δέκα χρονῶν, ἀδύνατο,
κοκκινομάλλικο μὲ μούρη γεμάτη κηλίδες· πήρε
ἓνα τιποτένιο βιβλιάρικι ποῦ γράφε γιὰ τὸ με-

γαλειόν της φύσεως, γὰ δάκρυα, τρυφερότητα κ.λ.π. καὶ ποῦ δὲν εἶχε οὔτε μιὰ ζωγραφία. Δὲν ἄργησα νὰ μάθω πῶς ὁ μικρὸς ἦταν γυιὸς τῆς δασκάλας τῶν παιδιῶν τοῦ οἰκοδεσπότη, μιᾶς φτωχῆς χήρας ποῦ δὲν εἶχε παρὰ μόνο αὐτὸ τὸ ἀγοράκι, δειλὸ καὶ ἀποβλακωμένο. Φοροῦσε μιὰν ἄθλιαμπλουζίτσα ἀπὸ χονδρόπανο καὶ σὰν πῆρε τὸ δῶρο του στὴν κατοχὴ του, γύρισε τὴ ματιά του γιὰ πολὺ γύρω στᾶλλα παιχνιδάκια. Ἐβλεπε κανεὶς τὴν ἐπιθυμία ποῦχε νὰ διασκεδάσῃ με τᾶλλα παιδιά, μὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ κἀνῃ, λογαριάζοντας, χωρὶς ἄλλο, τὸ κατώτερο τῆς θέσης του.

Μάρεση πολὺ νὰ παρατηρῶ τὰ παιδιά· καὶ βρίσκω πῶς ἐκεῖνο ποῦνε πῶς περιέργο σ' αὐτά, εἶνε ἀκριβῶς οἱ πρώτες ἐκδηλώσεις τῆς ἀνεξάρτητης ζωῆς τους. Εἶδα λοιπὸν πῶς τὸ κοκκινομάλλικο παιδάκι ἐνθουσιασμέτο με τὴ θεὰ τῶν παιχνιδιῶν, ποῦταν προορισμένα γιὰ τ'ἄλλα παιδιά καὶ ἰδιαιτέρα ἀπὸ τὸ θέατρο, ποῦ ἤθελε ἴσως νὰ παίξῃ ἓνα ὄλο, ἦταν ἀπολύτως ἀποφασισμένο νὰ ταπεινωθῇ λιγάκι. Χαμογελώντας, ὄντωντας τ'ἄλλα παιδιά, χάρισε τὸ μῆλο του σ' ἓνα μικρὸ χοντὸ ποῦ κράταγε ἤδη ἓνα μαντῆλι γεμάτο γλυκίσματα. Ἀργότερα δέχθηκε ἀκόμη νὰ χρησιμεύῃ γιὰ ὑποζύγιο, σ' ἓναν ἀπ' τοὺς συντρόφους του μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ φανῇ ἀπομακρυσμένος ἀπ' τὴ μέση τοῦ θεάτρου. Μὰ μ' ὄλες αὐτὲς τὲς παραχωρήσεις π' ἔκανε δὲν ἄργησε νὰ πάρῃ μιὰ τρικλωποδιά ἀπὸ ἓνα ἀγορὶ μεγαλύτερό του. Ἐν τούτοις δὲν τόλμησε νὰ κλάψῃ γιὰ τὴ μητέρα του, ἢ δασκάλα, τοῦ παράγγελε νὰ μὴν ἐμποδίζῃ τὰ παιδιά στὰ παιχνίδια τους. Ἀφοῦ στάθηκε κάμποσο στὴν πόρτα, πλησίασε τὸ κοριτσάκι ποῦ, πολὺ καλὸ χωρὶς ἄλλο, δὲν τὸν ἔδωξε καθόλου καὶ ἄρχισαν μαζί τὰ δυὸ νὰ ντύνουν δραστηριῶς τὴν ὤμορφη κοῦκλα.

Ξεμοναχιασμένος ἀπὸ μισὴ ὥρα στὴν κρύπτη, πίσω ἀπ' τὴ μάζα τῶν γλαστρῶν, ἄκουγα τὴ συνομιλία τοῦ ἀγοριοῦ καὶ τῆς μικροῦλας με τὶς 300.000 ἑνὺβλια προῖκα, ὅταν ἄξαφνα, βλέπω νὰ μπαίνη ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς. Μὲ τὴν εὐκαιρία φαίνεται τῆς μάχης π' ἄρχισαν οἱ μικροὶ στὸ μεγάλο σαλόνι, κατέφυγε κ' αὐτὸς στὸ σαλονάκι. Τὸν ἔβλεπα μιλώντας ἐπὶ πολὺ με τὸν μπαμπὰ τοῦ μέλλοντος πλουτοῦ κομματιοῦ κ' ἔμεινε ὕστερα συλλογισμένος μ' ἓνα ὕψος σὰν νὰ μετροῦσε στὰ δάχτυλα.

— Τρακόσες... τρακόσες, μουρμούριζε Ἐντεκα..., δώδεκα... δεκατρία... κ.λ.π.... Δεκάξη! μᾶς κάνουν πέντε χρόνια. Ἄς προστέσουμε ἓκατὸ πέντε ἐπὶ δώδεκα μᾶς κάνουν ἐξήντα... με τὶς ἐξήντα..., ἄς βάλλουμε ὄλ' αὐτὰ σὲ πέντε χρόνια μᾶς κάνουν τετρακόσες χιλιάδες ναί... μὰ αὐτὸς ὁ κανάγιας δὲ δανείζει βέβαια με τέσσερα τοῖς ἓκατό! Ὁχτώ καὶ δέκα

μάλιστα ἀν ἀγαπᾶτε! Λοιπὸν μ' ἓνα λόγο πεντακόσες χιλιάδες καὶ τὰ λοιπὰ σὲ προικιά.

Τελειώνοντας τὸ λογαριασμὸ του ὁ ἐπίσημος, σκουπίστηκε κ' ἐτοιμάστηκε νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ δωμάτιο, ὅταν ἄξαφνα ἢ ματιὰ του ἔπεσε πάνω στὸ κοριτσάκι. Θὰ μ' ἔκρουβαν χωρὶς ἄλλο καλὰ οἱ πρασινάδες γιὰ τὸν δὲν μ' εἶδε καθόλου μὰ ἐγὼ πρόσεξα κάτι σὰν ταραχὴ νὰ πλανιέται στὰ χαρακτηριστικά του. Ἦταν ἄρα γε ποῦ τὸ λογάρισμα ἐνεργοῦσε ἢ καλλίτερα τίποτ' ἄλλο; μὰ εὐτὺς ἔτριψε τὰ χέρια του εὐχαριστημένος καὶ τὴ στιγμή ποῦ ἔτριχε βλέμμα ἀποφασιστικὸ στὴ μέλλουσα μνηστή του, ἢ ταραχὴ του μεγαλύτερη περισσότερο.

Πρὶν πάει ἐκεῖ ποῦ βρισχόταν τὰ δύο παιδιά, ἐπιθεώρησε ὀλοτοίγυρα με μιὰ γοήγηση ματιὰ. Ὑστερα περπατώντας στὰ δάχτυλα, σὰν νᾶνοιωσε πῶς σφάλει, ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς, πλησίασε τὸ μικρὸ ζευγαράκι. Ἐνα γλυκαμένο χαμόγελο ἀνθίσε στὴ στρογγυλὴ του μούρη, κ' ἔσκυψε γιὰ νὰ φήσῃ ἓνα τρυφερὸ φιλί σὲ κεφαλάκι τῆς μικροῦλας.

Αὐτὴ μὴ περιμένοντας τέτοια ἐπίθεσι, ἄφησε μιὰ φωνὴ ἐκπλήξεως.

— Τὶ κάνετε λοιπὸν ἐδῶ γοητευτικὸ παιδί; εἶπε καὶ ξαναγυρίζοντας ἄλλη μιὰ φορὰ χτύπησε χαιδεύοντας τὸ μάγουλο τοῦ παιδιοῦ.

— Παίζουμε...

Ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς ἔτριξε στ' ἀγοράκι μιὰ ματιὰ ποῦ δὲν ἦταν καθόλου προσηνής.

— Μαζὺ μ' αὐτόν;

Ὑστερα στρέφοντας στὸ μικρὸ καβαλλιέρο «πρέπει νὰ πᾶς στὸ σαλόνι μικρὸ μου» τοῦπε σ' ἓνα τόνο σκληρό.

Ἀφοῦ εἶδε ὅμως πῶς ὁ μικρὸς δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ τὸ κουνήσῃ, ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς, ἔσκυψε πάλι σὲ κοριτσάκι ἀφοῦ πρώτα κύτταξε γύρω του.

— Ἐχετε μιὰ κοῦκλα λοιπὸν, δὲν εἶν' ἔτσι ἀγαπητό μου παιδάκι;

— Μιὰ κοῦκλα, ἀπάντησε τὸ κοριτσάκι ποῦ προφανῶς δὲ φαινόταν εὐχαριστημένο.

— Καὶ ξέρετε, ἀγαπητό μου παιδί, με τὶ εἶναι φκιαγμένη ἢ κοῦκλα σας;

— Ὁχι δὲν ξέρω, ἀπάντησε με κατεβασμένα μούτρα.

— Μὲ πανιά, ἀκριβὸ μικροῦλι...

Ἐδῶ ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς ἔτριξε πάλι μιὰ σκληρὴ ματιὰ στ' ἀγόρι.

— Πρέπει νὰ πᾶς νὰ δῆς τοὺς φίλους σου, εἶπε.

Τὰ δύο παιδιά σφίχτηκαν τῶνα κοντὰ στᾶλλο· δὲν θέλαν βέβαια νὰ χωριστοῦν.

— Καὶ ξέρετε γιὰ τὴν ὅσιν κἀναν δῶρο αὐτὴ τὴν κοῦκλα; ρώτησε ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς με φωνὴ σιγανότερη.

— Δὲν ξέρω.

— Εἶνε γιὰ τὴν εἶστε ἓνα πολὺ, πολὺ χαριτωμένο παιδάκι. Λέγοντας αὐτά, ὁ ἐπίσημος μὴ μπορῶντας νὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησί του, κύτταξε ἓνα γύρω του καὶ χαμηλόνοντας ὀλοένα περισσότερο τὴ φωνὴ του ποῦ τώρα ἔτριχε:

— Θὰ μ' ἀγαπήσετε, ἀκριβὸ μου κοριτσι ἀν ἔρθω νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς γονεῖς σας;

Ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς θέλησε, ἀκόμη μιὰ φορὰ, νὰ φιλήσῃ τὸ κοριτσάκι, μὰ ὁ μικρὸς βλέποντας πῶς ἦταν ἐτοιμὴ ν' ἀρχίσῃ τὰ κλάμματα, ἄρχισε καὶ ὁ ἴδιος νὰ κλαίει σὰν ἀπὸ συμπάθεια. Ἡ «προσωπικότητά» μου κοκκίνισε ἀπὸ θυμὸ.

— Φύγ' ἀπὸ δῶ, κακομαθημένο, φώναξε, ἄντε νὰ βρῆς τοὺς φίλους σου.

— Ὁχι δὲν πρέπει νὰ φύγῃ! φύγετε σεῖς, φώναξε ἢ μικρὴ μεσ' τὰ δάκρυα: Ἀφήστε τον, ἀφήστε τον. Ἐνας θόρυβος στὴν πόρτα ἔκανε τὸν Ἰουλιανὸ Μαστάκοβιτς νὰ σηκωθῇ ξαφνιασμένος, μὰ πῶς τρομαγμένο ἀκόμη ἀπ' αὐτόν, τ' ἀγοράκι κύτταξε ὡς νὰ φησίσῃ πᾶ στὴν πόρτα. Πήγαινε σιγὰ σιγὰ κολλημένο σὲ τὸν τοῖχο. Γιὰ νὰ μὴν τὸν ὑποψιαστοῦν, ὁ ἐπίσημος ἔτριχε καλὸ νὰ φύγῃ κ' αὐτὸς ἀπ' τὸ σαλονάκι. Ἦταν κόκκινος σὰν καραβίδα. Ντράπηκε ἴσως γιὰ τὴν βιάστηκε; Μποροῦσε καὶ τὸ λογάρισμα π' ἔκανε στὰ δάχτυλα νὰ τὸν σκανδάλισε ὥστε νὰ φερθῇ σὰ χαμίνι, σὰν νᾶθελε νὰ δοκιμάσῃ τὸ ἀντικείμενο τοῦ ὄνειρου του ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ πραγματικότητα παρὰ μόνο ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια.

Ἀκολούθησα τὸν ἄνθρωπο στὴν τραπεζαρία ὅπου εἶδα ἓνα ἔξαφνικὸ θέαμα: πορφυρὸς ἀπὸ θυμὸ ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς γύρευε νὰ φοβερίσῃ τ' ἀγοράκι ποῦ δὲν ἤξερε πᾶ ποῦ νὰ κρυφθῇ.

— Τὶ κάνεις ἐδῶ παληόπαιδο; φύγε, φύγε, κακομαθημένο, κλέβεις φροῦτα ἔ; Φύγ' ἀπὸ δῶ, φύγε συχαμένο φύγε σοῦ λέω!

Κατατρομαγμένος ὁ μικρὸς ἔτριχε στὰ ἔσχατα! χώθηκε κἀπ' τὸ τραπέζι. Μὰ ὁ διώκτης του βιάζοντας ἓνα μαντῆλι ἀπὸ μπατίστα, τὸ κουνούσε προσπαθώντας νὰ χτυπήσῃ τὸν ἐγκληματία.

Πρέπει νὰ σημειώσωμ' ἐδῶ πῶς ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς ἦταν ἓνας ἄνθρωπος καλοθετημένος με μούρη κατακόκκινη, κοντός, με μιὰ κοιλιὰ στρογγυλὴ καὶ πόδια χοντὰ πρὸς τὰ ἑπάνω.

Ἀγκομαχώντας σὰν νὰ πνιγότανε, κοπίαζε χωρὶς ἀποτέλεσμα. Καὶ στὸ τέλος πᾶ κρυμμένος ἀπὸ ἓνα αἶσθημα θυμοῦ καὶ (ποῦς ξέρει) ἴσως καὶ ζήλειας, γίνηκε χωρὶς ὑπερβολὴ σὰν λυσσασμένος.

Δὲν μπόρεσα πᾶ νὰ βασταχθῶ καὶ ἔσπασα σ' ἓνα γέλιο ὀμηρικόν. Τότε μόνο σὰν με εἶδε, ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς στενοχωρήθηκε ἀληθινὰ κ' ἓνα περισσότερο ποῦ ὁ οἰκοδεσπότης φάνηκε στὴν πόρτα. Ὁ μορτάκος, βγήκε ἀπὸ κἀπ' ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ σκού-

πιζε τὰ γόνατά του. Ὅσο γιὰ τὸν Ἰουλιανὸ Μαστάκοβιτς, αὐτὸς βιαζότανε νὰ φέρῃ στὴ μύτη του τὸ μαντῆλι ποῦ τὸ βαστοῦσε ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη.

Ἐκκληκτος, ποῦ μᾶς εἰςοῖσε καὶ τοὺς τρεῖς σὲ μιὰ τόσο παράξενη στάση, ὁ ἀμφιτρώων, μᾶς κοίταξε με μιὰ ματιὰ ἀνήσυχη· μὰ εὐθύς, σὰν ἄνθρωπος ποῦ ξέρει τὸν κόσμον ἐπωφελήθηκε τὴν εὐκαιρία ποῦ τὸν ἔφερε κοντὰ στὸν ἐπίσημο.

— Νὰ λοιπὸν τὸ μικρὸ ἀγοράκι, εἶπε δείχνοντας τὸν μικρὸ: εἶνε γι' αὐτόν ποῦ εἶχα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς μιλήσω....

— Ἄ, ἄ! ἔκανε ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς, ὁ ὁποῖος ἀκόμη δὲν εἶχε συνεφέρεση.

— Εἶνε γυιὸς τῆς δασκάλας μας, ἐξακολούθησε ὁ ἄλλος καὶ πέρνοντας ἓνα ὕψος παρακλητικόν: φτωχῆς χήρας ἓνος ἐντίμου δημοσίου ὑπαλλήλου· καὶ νὰ γιὰ τὴν Ἰουλιανὸ Μαστάκοβιτς, ἀν ἦταν στὸ χερί σας....

— Ἄ.... ὄχι, ὄχι, ἔκανε ζωηρὰ ὁ στρογγυλὸς ἀνθρωπάκος, ὄχι με συγχωρεῖτε, Φίλιππε Ἀλεξίεβιτς εἶνε ἀδύνα ο. Ἐχω ἤδη συστάσεις. Δὲν ὑπάρχει θέσις, κ' ἂν ὑπῆρχε μιὰ, θᾶνε δέκα ὑποψήφιοι πᾶχουν περισσό ἔρα δικαιώματα ἀπ' αὐτόν.... πολὺ λυποῦμαι.... πολὺ λυποῦμαι.

— Εἶνε κριμα, εἶπε ὁ οἰκοδεσπότης. Εἶνε ἓνα ἀγοράκι πολὺ νόστιμο, σιωπηλὸ καὶ φρόνιμο....

— Ἐνας βρομιαρῶκος πιστεύω, ἀπάντησεν ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς ἀνοίγοντας ἄσχημα τὸ στόμα του, φύγε λοιπὸν, τὶ κάθεσαι δῶ; πήγαινε νὰ βρῆς τοὺς φίλους σου.

Μὴ μπορῶντας πᾶ νὰ κρατηθῇ ὁ ἐπίσημος μοῦριξε μιὰν ἀνήσυχη ματιὰ. Ὅσο γιὰ μένα νομίζοντας πῶς μοῦ ἦταν δύσκολο νὰ φανῶ ἀδιάφορος, ἔσπασα σ' ἓνα γέλιο κατὰ πρόσωπο τοῦ ὀλοστρογγυλοῦ ἀνθρώπου ποῦ τὸν ἔκανε νὰ γυρίσῃ στὸν οἰκοδεσπότη ρωτώντας ποῖος εἶνε ὁ ἀλλόκοτος αὐτὸς νεαρός.

Μουρμούρισαν μερικὲς λέξεις μεταξύ τους καὶ βγήκαν.

Μὲ τὴ σειρά μου γύρισα σὲ τὸ σαλόνι. Ὁ μέγας ἀνήρ περιστοιχισμένος ἀπ' τοὺς οἰκοδεσπότες ἔχοντας ὀλογογυρὰ τους τοὺς πατέρες, τὶς μητέρες,μίλαγε με ἔκφρασι σὲ μιὰ κυρία πρὸς τὴν ὁποίαν τὸν εἶχαν ὀδηγήσῃ. Αὐτὴ κρατοῦσε ἀπ' τὸ χερί τὴν μικροῦλα ποῦ, δέκα λεπτὰ πρὶν, ὁ Ἰουλιανὸς Μαστάκοβιτς εἶχε τὴ σκηνὴ ποῦ ἔγραφα παραπάνω. Τώρα ἔκανε ζοπλιμένα γιὰ τὴν ὀμορφιά, τὰ ταλέντα καὶ τὴν καλὴ ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ. Ἡ μητέρα τ' ἄκουγε αὐτὰ ὅλα με δάκρυα στὰ μάτια. Εἶδα ἐπίσης τὰ χεῖλη τοῦ πατέρα νὰ τρέμουν σ' ἓνα χαμόγελο συγκινημένο, ἐνῶ ὁ ἀμφιτρώων μας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψῃ νὴ χαρὰ ποῦ τοῦ προξενούσαν αὐτὲς αἰ διαχύσεις.

Κι' οἱ προσκαλεσμένοι ἀκόμη χαιρόταν μ' αὐτόν τὸν ἐνθουσιασμό· τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν εἶχαν πάψη

για να μην ενοχλούνε τη συνομιλία. Ός κι' αυτός ό άγέρας τής σάλας φαινότανε χορρασμένος από σεβασμό.

Άκουσα πώς ή μαμά του παιδιού συγκινημένη, ός τή βάθη τής καρδιάς, άπ' τή κοιλίμεντα πού τής έκανεν ό μέγας άνήρ τόν προκαλούσε με έκλεχτές φράσεις άν είχε τήν καλωσύνη νά τιμούσε τή σπήτι τους με τήν πολύτιμη φιλία του' ό Ίουλιανός Μαστάζοβιτς άπάντησε με μιάν ειλικρινή συγκίνηση και οι προσκαλεσμένοι ξεσπασαν σε άτέλειωτους επαίνους για τόν οικοδεσπότη, τήν οικοδέσποινα, τόν έμπορο, τήν γυναίκα του, τή κοριτσάκι τους και πρό πάντων για τόν Ίουλιανό Μαστάζοβιτς.

— Είνε παντρεμένος αυτός ό κύριος; ρώτησα έναν άπ' τούς προσκαλεσμένους πού βρίσκονταν κοντά μου.

Ό όλοστορόγγυλος άνθρωπος, πού θάκουσε χωρίς άλλο, τήν ερώτησί μου, με άναμέτησε μ' ένα βλέμμα άσκημο.

— Όχι άπάντησε ό γείονάς μου πολύ στενοχωρημένος γι' αυτή μου τήν ερώτησι πού τή θεωρούσε όχι λεπτή και τήν όποιαν είχα ρίξει σ' ή μέση με σκοπό.

Θάνε, λοιπόν, μερικές μέρες πού περνώντας άπ' τήν εκκλησιά τράβηξε τήν προσοχή μου μιή μεγάλη σύναξη άμαξιών. Ένα πλήθος στεκότανε στήν πλατεία. Μιλούσαν για ένα μεγάλο γάμο. Η μέρα ήταν σκοτεινιασμένη κι' έχιόνιζεν άκατάπαυτα. Άπό περιέργεια μπήκα στήν εκκλησιά και τή βλέμμα μου ζήτησε τή μελλονίμοφο ήταν ένας άνδρωπάκος στρογγυλός, καλοθερμένος, κοιλαγός, στολισμένος με πολλά παράσημα. Έτορεχε, παραφερόταν, έδινε διαταγές. Τέλος ένας ψίδυρος σηκώθηκε άπ' τούς παρισταμένους: φέρον τή νύφη.

Σπρόχροντας πήρα μιή θέσι στήν πρώτη σειρά και τή μάτι μου έπεσε σε μιάν ξηρασία καλλονή στήν αήγη άκόμη τής άνοιξης της. Έν τούτοις ήταν γλωμική και λιπημένη. Η άφηρημένη της ματιά, πλαγιώταν γύρω και μου φάνηκε πώς τή μάτι της ήταν κόκκινα άπ' τή κλάμμα. Η άρχαϊκή άγνότησα τών χαρακτηριστικών της έδινε στήν εύμορφία της μιή όψη άνεκφράστως έπίσημη. Μά πόνοντας μεσ' άπ' όλη αυτή τήν σκληρότητα και λύπη, κάτι τή παιδικό και άπειρο άφελές, έμοιαζε σαν νά ζήταγε χάρη. Η ματιά αυτή ζύπνησε μέσα μου άόριστες άναμνήσεις και προσπαθούσα νά θυμηθώ ποιή ήταν ή νύφη, όταν άξαφνα γνώρισα στή πρόσωπο τού γαμπρού τόν Ίουλιανό Μαστάζοβιτς πού είχα νά τόν ξαναδώ από πέντε χρόνια. Έπειτά ή ματιά μου έπεσε στή νέα κόρη και...

Θεέ μου!... χωρίς νά ζητήσω νά δω περισσότερα έφτασα στήν πόρτα άκολουθούμενος από μιή άόριστη μορμούρα τού παρισταμένου κόσμου.

— Η νύφη έχει πεντακόσες χιλιάδες ρούβλια προίκα, χωρίς νά λογαριάσει κανείς τή ρουχικά!... άκουσα.

Όταν έφτασα πιά στή δρόμο σκέφτηκα:

— Ό λογαριασμός του ήταν σωστός!

Μεταφράσεις

Ιο. Μιχαηλίδης

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΛΙΓΗ ΩΡΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ

[Άγαπητέ φίλε κ. Βαϊίνε, σάς δίνω μιάν άντιγραφή τών όσων άκουσα από τή στόμα τού σεβαστού μας Διδασκάλου τήν ήμέραν τής εύτυχίας του]:

Ό κ. Καβάφης είναι πολύ ευχαριστημένος. Τόν είδα μαζί με τρεις άλλους φίλους στή σπίτι του, χτες τή βράδυ (ήμέρα πού έφτασε και τή τεύχος σας στήν Άλεξάνδρεια). Ήταν ή ώρα έννη και είκοσι. Μας έδέχθη για ένα κάρτο τής ώρας. Ήταν άδιάθετος λίγο, άλλ' ή χαρά του δύσκολα κρυβότανε.

Μεταξύ άλλων έλεγε: «... Καλό τεύχος, πολύ καλό, πολύ καλό... Τι ώραία ή άπάντησις τού Γρυπάρη άν καλά κι' εκείνο τή «φαρσέρ» τή χαλάει κάπως, άνεπισθήτως όμως... Δέν βλέπω μάλιστα τή λόγο γιατί ό Παράσχος νά μη είναι ευχαριστημένος από τήν άπάντησιν τού Γρυπάρη...» Ναι, λέγω εγώ, δέν βρίσκω γιατί νά μην ικανοποιεί ή άπάντησις τού Γρυπάρη. Ό ποιητής αυτός είναι έλεύθερος νά μη συγκινείται από τήν αισθητική σας... «Άπολύτως», μου άπαντά... Και άργότερα προσθέτει: «Είσε μιή πολύ καλή...σελίδα πού έγραψε ό Γρυπάρης!» Η τελευταία του φράση άναιρεί (για κείνον πού μαντεύει τή σκέψη του από τή φράση του τήν λεπτή ερωτική) όλα τή προηγουμένα. Κατά βάθος ό Καβάφης δέν ήταν ικανοποιημένος από τήν άπάντησις τού Γρυπάρη και προσπαθούσε νά μη με δυσαρεστήσει (άγαπώ πολύ τόν Γρυπάρη). Έκεινο τή «... ό Γρυπάρης έγραψε μιή καλή σελίδα» είναι μιή λεπτή άρνησις κρυμμένη μέσα σ' ένα έπαινο.

Όστερ' από μιή μικρή σιωπή τού λέγω: Ό Παλαμάς δέν έγραψε, γιατί;

— Όπως νά έγραφε από τούς πρώτους, σ' ένα τεύχος «Αντί-Καβαφικό», προσθέτει ό φίλος μου Β. Άθανασόπουλος.

«Όχι! όχι! μής άπαντά ό Κ. Καβάφης. Ό Παλαμάς δέν θά έγραφε ή τ ε σ ε Κ α β α φ ι κ ό τεύχος άλλα μήτε κ α ι σ ε ά ν τ ι - Κ α β α φ ι κ ό!»

—Μά τότε τί είναι ό κ. Παλαμάς, ερωτώ πάλι, ύπερ σας ή εναντίον σας; «Τίποτα, τίποτ' άπ' όλ' αυτά, άπλούστατα είναι neutre... ουδέτερος...» Είναι αλήθεια, τού λέγω, ότι ό Παλαμάς είπε κάπου ότι ξεβιδώσατε ύπούλως τόν δεκαπεντασύλλαβο; «Πολύ ώραία, ό Καβάφης έκανε όλ' αυτά τή έγκλήματα, άλλα γιατί «ύπούλως»... δέν καταλαβαίνω διόλου εκείνο τή ύπούλωσ...»

Μου παίρνει τή τεύχος από τή χέρια και τή φυλλομετρεί. Άνοίγει τήν πρώτη σελίδα και στέκεται. Είναι ή ρεχλάμα τών «Σπονδών» τού κ. Κουράκου. Κάποιος τού λέγει: Κύριε Καβάφης δέν νομίζετε ότι ή ρεχλάμα αυτή είναι άσχημα βαλμένη; και ότι άλλοι μόν θά νομίζουν ότι τή τεύχος είναι άφιερωμένο στόν κ. Κουράκο και άλλοι ότι τή σκίσιμο τού νέου αυτού είναι τή δική σας;

Τότε ό κ. Καβάφης παίρνει εκείνη τή γνωστή του στάση τήν στάση πού παίρνει σαν θέλει νά σταματήσει μιή κουβέντα ή όποια θά τόν άναγκάσει νά εκφρασθή καθαρά, τεντώνεται λίγο πρὸς τή όπίσω και σηκώνοντας έλαφρά, παράξενα, τή χέρι του, ως εάν επρόκειτο νά ρητορεύσει, λέγει: «Τι ώραίος νέος, ώραίος, τί ώραίος νέος...»

Κάποιος από τούς παρευρισκομένους φίλους βαστά τή τεύχος και τή εκτιμά ως όγκον και ως εκτύπωσι. Ό κ. Καβάφης τόν κυττάζει και λέγει «τὸ τεύχος αυτό είναι πολύ καλό, πρώτης τάξεως...» Τότ' εγώ, βρίσκω ευκαιρία και τού λέ-

γω πειρακτικά τόν στίχο του «αυτό, Κύριε Καβάφης, τουλάχιστον θά μείνη» — «Ναι, Τίμο, μου άπαντά επιδοκιμάζοντας, αυτό τουλάχιστον θά μείνη...» Και μιή λάμψη χαράς φαίνεται μέσα στή πολύ μεγάλη κι' εκφραστικά του μάτια.

Μου προσφέρει σοκολάτες, εις τόν φίλο μου Γιαννακίδη προσφέρει κονιάκ, οι άδελφοί Άθανασόπουλοι τρώνε ένα κομμάτι κέικ. «...Φίλοι, δέν έχω νά σας προσφέρω τίποτα». Όστερ' από λίγο τού λέγω πάλι για τόν πειράξω: Κύριε Καβάφης, έμένα προσωπικώς, άπ' όλο τή τεύχος μου άρέσει τή άνέκδοτο τού «δρόμου». Έκει πού περιγράφουν τόν τρόπο πού ξεφορτώνεσθε τούς φίλους σας στή δρόμο!! Μή κυττάζει δίχως νά λέγη τίποτα. Έγώ τότε προσθέτω: είναι έκτακτο. Τότε μου λέγει. «...Ποιός νά τή έγραψε: Τίμο; δέν είναι άσχημα...» — Φαντάζομαι, τού λέγω, με μιή βεβαιότητα 25 τοίς 100, ότι θά τή έχει γράψη ό Κόμης «...Ναι, Τίμο, ό Κόμης... ό Κόμης... ό Κόμης...» και ύστερ' από μιή μικρή παύση «...τώρα πού τή λές, Τίμο, συλλογίζομαι πώς δέν είναι άλλος παρά ό Κόμης... δέν τή είχα βάλλη στή νού μου... άλλα τώρα πού μου είπες τή όνομα δέν ύπάρχει άμφιβολία...» ό Κόμης...»

Πώς σας φαίνεται, Κύριε Καβάφης, τόν ερωτώ, εκείνο πού λέγει κάπου ό Γρυπάρης ότι σάς έδιάβσε για πρώτη φορά στή μαθητικά του θρανία; Κάποιο λάθος, τί λέτε...

«Αναμφιβόλως θά πρόκειται περί λάθους, μου άπαντά. Τόν Γρυπάρη θά τόν περνά τέσσερα ή πέντε χρόνια, όχι παραπάνω, όχι παρακάτω... τέσσερα πέντε χρόνια... κάποιιο λάθος, θά τού διέφυγε τού Γρυπάρη, αναμφιβόλως κάποιιο λάθος...»

Ό Ξενόπουλος δέν έμίλησε σ' αυτό τή τεύχος Κύριε Καβάφης, γιατί;

«Παράξενο με φαίνεται πώς νά μη μιλήσει ό Ξενόπουλος».

Ό Μάγνης κ. Καβάφης δέν έγραψε τίποτα για σάς γιατί άραγε; «...Μά, έχει τή καθαριότητα τού ποιήμα... άγκαλά και τή Καβαφικό τού Λαπαθιώτη είναι άνώτερο, άνώτερο... δέν είναι άνωτέρο, Τίμο;»

— Ό Βελμούρας είναι εναντίον σας. «...δικαιωμά του... ή γνώμη του. ή γνώμη του...»

— Δέν βλέπω τή λόγο κ. Καβάφης γιατί νά μην άφίσουν τή γνώμη τού Ψυχάρη. «...δέν μπορούσαν, ήταν ύβριστική»

—Κι' όστόσο κ. Καβάφης, λέγει ό φίλος μου Άθανασόπουλος, σεις εκτιμούσατε τόν Ψυχάρη... «ως έπιστήμονα, προφθάνει και άπαντά ό κ. Καβάφης, ως έπιστήμονα... και εξακολουθώ νά τόν εκτιμώ... άλλ' ως έπιστήμονα...»

Είπαμε άκόμη μερικά πράγματα και τόν άποχαιρητήσαμε. Έκεινος έκαμε νά σηκωθεί από τήν πολυθρόνα του για νά μής συνοδεύσει ως τήν πόρτα. Έγώ είχα βγή από τή σαλόνι του και από τή διάδρομο λέγω. —Κύριε Καβάφης τή κόκκινο καντυλάκι δέν άνάβει, άποψε, όπως τή περιγράφουν... Και ή φωνή τού Καβάφης άκούεται μέσα από τή σαλόνι του, σαν νά ε χεται από πολύ μακριά «...Τι λέει πάλι ό Τίμο...Τι λέει πάλι ό Τίμο...»

Τίμος Μιλληνος

Υ.Γ.Πρέπει νά σας συχαρώ πολύ, μά πάρα πολύ, γι' αυτό πού κατορθώσατε. Κανείς άλλος, πιστέψατέ με, δέν θά μπορούσε νά παρουσιάσει τόσες γνώμες μέσα σ' ένα τεύχος. Τι κατορθώμα! Τό συλλογίζομαι και, μοιραίως, κάνω τή σκέψη ότι μονάχα ένας φανατισμός μπορεί νά καταφέρει τέτοια πράγματα. Άμ' έξείνα τ' άνέκδοτα! τέλεια, τέλεια, τέλεια.

Τ. Μ

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ "Ο ΣΚΕΛΕΘΡΑΣ", ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΕΚΔΟΣΙΣ "ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ", - ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 1924

Ό κύριος Ν. Νικολαΐδης είναι άσυζήτητα ένας από τούς λίγους ξελεπτισμένους νεοέλληνες συγγραφείς. Πιθανόν ό όρος ξελεπτισμένος νά είναι κάπως άόριστος κι' άσαφής όμως νομίζω πώς κανέναν άλλος δέ χαρακτηρίζει καλλίτερα τή είδος Τέχνης πού καλλιέργησαν πρώτοι στήν Ελλάδα ό Χρηστομάνος κι' ό Κατζόπουλος. Τό διήγημα στήν Ελλάδα, κι' ίσως και ή ποιήσις—μ' αυτό γι' ν' άποδειχθεί άπαιτεί βαθύτερη άνάλυσις—περιορίσθηκε για καιρό στήν ήθογραφία, ύστερα έγινε συνθετότερο μά διατηρώντας πάντα για κύρια τή στοιχειά τή ήθογραφικά, δηλαδή τήν περιγραφή τής έξωτερικής ζωής. Ζωγραφίζονται με πλείστα χρώματα οι πρόξεις, τή αίτια όμως τών πράξεων δέν αναλύονται καθόλου, ή αναφέρονται μόνο κάποτε έντελώς άπλά, σχηματοποιημένα, μάλλον στατικά. Τελευταία αναπτύσσεται τή κοινωνικό διήγημα, άλλα κι' αυτό εμφανίζεται τή συχνά περισσότερο περιγραφικό παρά ψυχολογικό, και δυστυχώς συχνά διακρίνεται μέσα τού τή κήρυγμα όχι άπόλυτα μετοισιωμένο από τήν Τέχνη. Υπάρχουν βέβαια κι' άρκετοί συγγραφείς πού μπορούν νά όνομασθούν λυρικοί, πού μερικοί μ' εκφραση πολύ αισθητική κι' άλλοι με άρκετή μονοτονία μιλούν για τόν ψυχικό τους κόσμο, όμως κι' αυτοί μάλλον τόν διηγούνται παρά τόν αναλύουν, και περιορίζονται στόν έντελώς στενό, ύποκειμενικό δικό τους. Άλλοι πάλι όπως ό κ. Βουτυράς, ό κ. Κόντογλου, μής μεταδίνουν ένταντικά, συγκλονητικά, τήν αίσθησιν τής άτιμόσφαιρας πού μέσα τής κινούνται νά πρόσωπά τους, χωρίς και νά ξεχωρίζει άναγνωφικά ή προσωπικότητα αυτών τών προσώπων. Έλάχιστοι, κι' από τούς νέους, έσκυψαν νά μελετήσουν τόν άνθρωπο τόν έξωτερικό, τόν πολύμορφο και περίπλοκο μηχανισμό του. Μέσα σ' αυτούς τούς έλάχιστους συγκαταλέγεται από τούς πρώτους ό κ. Νικολαΐδης.

Είναι άνάγκη νά τονίσω πώς δέν έπιζητώ καθόλου νά έξάρω πάνω από τή άλλα ένα είδος διηγήματος: σε κάθε είδος διηγήματος μπορούν νά δημιουργηθούν άριστουργήματα σε κανέναν κριτικό δέν επιτρέπεται νά προτιμώ ένα είδος: προσπαθώ άπλά νά δώσω μερικους χαρακτηρισμούς, νά προσδιορίσω τή θέση τού κ. Ν. πού στή είδος τού αναλυτικού έσώφυγου διηγήματος μής έδωσε τήν άριστοτερη πιθανό για τήν ώρα στήν Ελλάδα μελέτη, λογοτεχνικά διατυπωμένη, τού έξωτερικού άνθρώπου. Έτσι μιή πλατιά άνάλυσις όλόκληρου τού έργου του, άν και δέν είναι ακόμα καθόλου συμπληρωμένο, θά επιβίλλονταν νά γίνει από τώρα, έστω και μόνο για νά προσελκύσει σ' αυτό τή έργο τή καθόλου μονόχορδο, κι' ως έμπνέεται όλο από τήν ίδια διάθεση.

τήν προσοχή του κοινού που υπερβολικά το αγνοεί· δυστυχώς σήμερα πρόκειται να μιλήσω μόνο για το «Σκέλεθρα».

Ο Σκέλεθρας είναι το μακρύτερο διήγημα της σειράς και γι' αυτό δίνει και τον τίτλο του στο βιβλίο που αποτελείται κι' από άλλα πέντε διηγήματα. Στο καθένα ο κ. Ν. ψυχολογεί ένα άτομο, ένα άτομο αρκετά ιδιόρρυθμο, άλλ' ο κ. Ν. κατορθώνει ακριβώς γιατί εισχωρεί βαθιά μέσα στην ψυχρόνυση του κάθε του προσώπου, γιατί αναλύει και τις πιο λεπτές της διακνυάνσεις, γιατί παρουσιάζει χαρακτηρισμούς κι' όχι τύπους, να μη μ'ας δίνει ποτέ την εντύπωση του εκζητημένου, του αυθαίρετου, του υπερβολικού. Παρακολουθούμε την ανάπτυξη ενός παράδοξου χαρακτήρα σε κάθε της απόκλιση, τη ζούμε.

Η πρωτοτυπία του κ. Ν. έχει όλη τη δροσιά του κίτι καινούριου, χωρίς να διακρίνεται ποτέ πώς το καινούριο αυτό το κυνήγησε, πώς προσπάθησε, ή έστω και μόνο σκέφθηκε να προσεγγίσει αίσθηση ή πρωτοτυπία του είναι έντελως φυσική. Αξίζει εξαιρετικά να έχτιμηθῆ το σημαντικώτατο αυτό προτέρημα. Στο «Σκέλεθρα» μ'ας διηγείται όλη την αγωνία ενός ανθρώπου που κάποτε σε στιγμή ανάγκης πούλησε το σκελετό του· μετά το θάνατό του ο άρτιος σκελετός του θ' ανήκει σ' ένα γιατροικό ινστιτούτο· με τα χρήματα που πήρε από το παράδοξο αυτό εμπόριο και που τα πολλαπλασίασε ύστερα ανοίγοντας ένα μαγαζί, ο άνθρωπος αυτός ζει τώρα άνετα· όμως για μιάς τον κυριεύει σπαραχτικά το μίσος για το άνατομείο, ή νοσταλγία του τάφου.

Περνούμε μαζί του όλες τις φάσεις της αγωνίας του που στο τέλος τον σπρώχνει να κάψει τον εαυτό του ζωντανό για ν' απαλλαχθεί από το αποτρόπαιο συμβόλαιο. Θα παρατηρήσω μόνο πώς ο κ. Ν. θα έπρεπε να είχε σταματήσει εδώ: στην πρόθεση που έχτελείται, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ο «Σκέλεθρας» θέλησε κι' έκαψε, σκότωσε τον εαυτό του· γιατί να μ'ας τον δείξει στο τέλος ο κ. Ν. πραγματικά μεταμορφωμένο «σ' ένα σωρό κρύα στάχτη» μέσα στο δωμάτιο που δεν έπιασε κι' αυτό φωτιά; Το άνθρωπινο κομμάτι όπως είνε γνωστό, δεν καίεται τόσο εύκολα. Το λάθος είναι σημαντικό μα επειδή είναι το μόνο μπορεί να θεωρηθῆ λεπτομερειακό. Η ψυχολογία ενδιαφέρει κι' αυτή είναι αληθινά συγκλονιστική. Στην «Περιφάνεια της Υγίας» περιγράφεται με λεπτές και βαιθνές ανατομικές παρατηρήσεις όλο το μίσος του φτωχού που έχει ως μόνο του θησαυρό την υγία του για τον πλούσιο σακάτη, τον άχρηστο παράσιτο. Στο «Μυστικό» ζωγραφίζεται με μιά ένταση που αληθινά μ'ας παρασέρνει ή μανία που καταλαμβάνει δυο γέροντες να μάθουν ένα σκάνδαλο, ένα σκάνδαλο αγάπης, που διαδραματίστηκε κρυφά γύρω τους.

Οι άνθρωποι που ψυχολογεί ο κ. Ν. είναι όλοι άνθρωποι φαινομενικά απλοί· όμως ξέρει ν' ανακαλύπτει και μέσα τους, αντικειμενικά, χωρίς ποτέ να το επιβάλλει ο ίδιος, όλο το πολυσύνθετο, όλο το τυραννισμένο του σύγχρονου ανθρώπου. Ο κ. Ν. μ'ας δείχνει πόση εσωψυχική ζωή μπορεί να προσφέρει και το ελληνικό περίγυρο, το ασυζήτητο ακόμα

αρκετά πρωτόγονο, στο συγγραφέα που θα θελήσει να τη δει.

Και δέν είναι μόνο οι υποθέσεις που διαλέγει ο κ. Ν. και που ύστερα τόσο έντεχνα τις αναπτύσσει—όλα τα διηγήματά του στέκονται αρχιτεκτονικά άρτια—και δέν είναι μόνο οι υποθέσεις του ψυχολογικές, ξελεπτισμένες. Η γλώσσα του, το ύφος τους όλα τα εκφραστικά του μέσα δουλεμένα χωρίς να χάσουν τη φυσικότητά του, εξαιρετικά εύγενικά, χωρίς καμιά ωμότητα, φανερώνουν μιά συγγραφική ιδιοσυγκρασία σπάνια πολιτισμένη. Ο κ. Ν. λύγισε τη δημοτική για ν' αποδώσει όλες τις περιπλοκές, διακνυάνσεις των σύγχρονων αισθημάτων και σκέψεων όσο ίσως κανένας άλλος.

Και σύγχρονα γράφει έντελως λιτά, ρεαλιστικά. Το εσωψυχο διήγημα του κ. Ν. απαλλάχθηκε έντελως από τα λυρικά, διακοσμησηκά στοιχεία που μ' αυτά το είχε αρκετά υπερφορτώσει ο Χρηστομάνος, προσπέρασε και το νεφέλωμα που δέ μπόρεσε ή δέν πρόφθασε να υπερνικήσει ο Χατζόπουλος· μ'ας λέει ιστορίες πραγματικές, πολύ βαθιά ανθρώπινες, μ'ας τις λέει μ' εκφράσεις καθόλου ποιητικές ή συμβολικές αλλά που μεταδίνουν όλο το δράμα που παίζεται μέσα μας.

18 Ιαν. 1925

ΒΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (ΡΗΓΑΣ ΡΑΓΙΑΣ) "Τ' ΑΝΙΣΤΟΡΗΤΑ,, (1922 - 1924). ΠΟΙΗΜΑΤΑ - ΑΘΗΝΑΙ 1925

Είναι πράγματα που ήρεμα και ψύχραιμα μπορούμε να τα διηγηθούμε, να τα παραστήσουμε, να τα ξαναφέρουμε στη μνήμη μας. Μα είναι και πράγματα τόσο τρομερά, είναι αισθήματα τόσο τραγικά και άπαισια που δέν μπορούμε να τα ιστορήσουμε. Είναι παραπάνω από κάθε εξίστωση. Μόνο μ'ας δίνουν μιά παραφορά, μ'ας σέβουν σε μίαν άνείπωτη τραγική λαχτάρα, μ'ας κάνουν να ξεσπάμε σέναν όρημτικό λυρισμό. Τέτοια είναι και τα μαρτύρια της Έλληνικής Μικρασίας. Ο κ. Μιχ. Άργυρόπουλος φέρνει μπροστά μας τ' ανιστόρητα του πόνου της καταστροφής! Γύρω σ' αυτό τον τεράστιο και πολύκλαδο πόνο περιστρέφεται ή τελευταία λυρική σειρά του γνωστού και παλιού και αγαπητού και σεβαστού μαζί ποιητή. Η λυρική του όρημη ξεχειλάει σ' όλα τα ποιήματα αυτά, αγχαιασμένη με τον μεγάλο καιμό, με τη θανάσιμη θλίψη του άδικου αφανισμού μα και με την τεράστια δημοιογική πνοή της έλπίδας. Περνούν οι εικόνες της εοήμωσης αγχαιαστές με τα φώτα της πρην εϋτυχίας και ξεσπούν όλ' αυτά σ' έναν πόνο, μα δημοιογικών και υπέροχο πόνο. Ο ποιητής της Σμύονης είναι ξεχωριστός τεχνίτης και φαίνεται και στο έργο του αυτό κι' ως τες κυριεύει ο πόνος. Δίνει σ' ένα πλήθος μορφές του ή εκδήλωσης το μεγάλο δράμα της πατρίδας του, μα ύψώνει όλο αυτό το δράμα σ' ένα οικοδόμημα ισόροπο, με τοικιλίες μέτρον, μουσικής, εικόνων και μορφών. Δημιουργεί κόσμοις, τους συγκρίνει, τους ύψώνει, τους κομματιάζει... Με ασυγκράτητες λυρικές εκφράσεις ο κ. Μιχ. Άργυρόπουλος μ'ας εκάλεσε αυτή τη φορά όχι για να μ'ας δείξει τη ζωή της Ανατολής, με τον τραγικό της καιμό. Και έδωσε γερή, ισχυρή, συνταραχτική την εντύπωση του μεγάλου καιμού. Κι' ως λέει ο ίδιος πώς:

κανένας δέ θέ να ιστορήσει
τον ανιστόρητο καιμό.

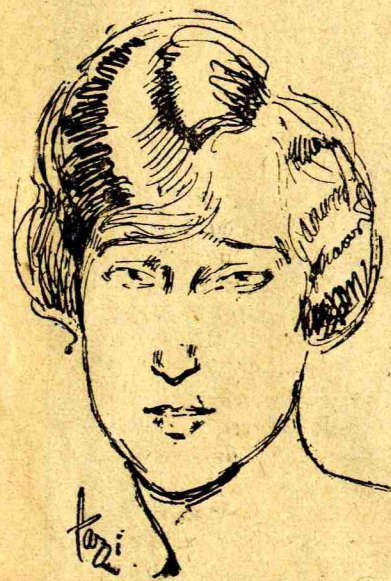
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ: Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ
(του Άλεξανδρινού σκετσογράφου ΚΕΜ)

Α. ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ (Pazzi)

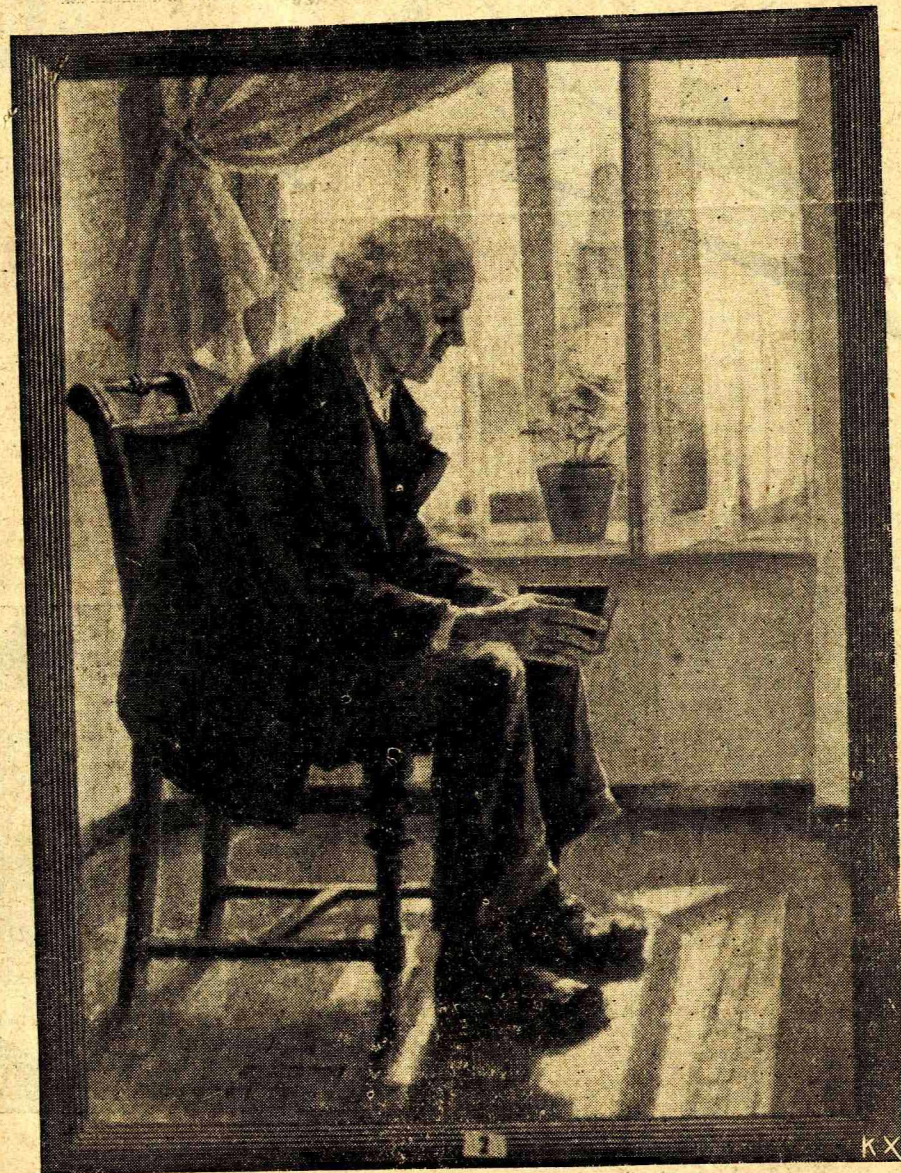
ΒΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΟΥΜΒΕΡΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ:

ΦΙΛΙΚΗ ΕΚΔΟΥΛΕΥΣΙΣ

ΟΥΜΒΕΡΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΥ:

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΞΕΝΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

BLASCO IBANEZ.—'Η ελευθερία του Λόγου εστραγγαλίσθη από ημερών στο Παρίσι, «στό κέντρον του πολιτισμού και των φώτων» χωρίς να έγερθη από τους κύκλους των ποιητών και λογοτεχνών καμμία απόλυτως διαμαρτυρία. Μετά τον Ούναμουν, ο μέγας και παγκοσμίως φήμης Ισπανός συγγραφέας κ. Μπλάσκο Ίμπανέζ εξεδόθη υπό της Γαλλικής Κυβερνήσεως όπου διέμενε, κατόπιν απαιτήσεως της Κυβερνήσεώς του, διότι έγραψεν ένα βιβλίο κατά του βασιλέως του με τον τίτλο «'Ο Αλφόνσος ΙΓ'». χωρίς μάσκαν». Δέν περιμέναμε αληθινά, να δεσμεύεται τόσο «ο λόγος» ώστε να μην έχει κανείς την ελευθερία να γράψη τις απόψεις του και μάλιστα όπως τας παριστάνει ο Ίμπανέζ. Γι' αυτό ύψόνουμε φωνήν διαμαρτυρίας, σαν θανατωσάι του και φίλοι του,—εστω και μακρυνοί, εστω και εν γνώσει μας ότι δέν θ' ακουσθῆ μά ούτε θά ληφθῆ ὑπ' ὄψει—καταπληκτοί γιατί αυτό συνέβη στή Γαλλία. Με την ευκαιρίαν αὐτή ἀναγγέλλομε πως κατόπιν ὑποσχέσεώς του ἀπ' εὐθείας πολύ γρήγορα θάχομε την εὐτυχίαν καί την τιμήν να δημοσιεύσομε ένα ἀνέκδοτο τοῦ κομματίου που ὑπεσχέθη να μᾶς στείλει μαζί με την τελευταίαν καί ἀνέκδοτην του φωτογραφία.

JACQUES RIVIÈRE.—Τά ξένα Γράμματα θρηνοῦν ἐπί πλέον, ἕναν ἀκόμη εὐτυνεϊδίτην ἐργάτην των. Μετά τὸν Anatole France, τὸν Herman Soudermann, τὸν Marcel Proust, τὸν μεγάλον Ἑλβετὸν ποιητὴν Karl Spitteler, τὸν Γάλλον διηγηματογράφον Victor Cyril, ἀπέθανε πρό μηνὸς στοῦ Παρισι οὗ Γάλλος συγγραφέας καί διευθυντῆς τῆς «Nouvelle Revue Française», Jacques Rivière. Ἀγγέλλοντες ἀπλῶς τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ ποῦ «μόλι ἤρχισε να ἐκφράζεται» κατὰ την γνώμην τοῦ κ. Edm. Jaloux, πληροφοροῦμε πως στοῦ ἄλλο φύλλο θά δημοσιεύσομε ἄνεκδοτην συνεργασίαν του ποῦ ὑπεσχέθη να μᾶς στείλει ἡ συντροφία τῆς «N. R. F.» με φωτογραφία καί μελέτη.

GUY DE MAUPASSANT.—Τὸν προσεχῆ Ἰούλιον καί ἀκριβῶς στίς 19.7.1925 ἡμέρα Κυριακῆ εἰς τὸν πύργον τοῦ Miro-mesnil θά ἐωχασθοῦν πανηγυρικώτατα στή Γαλλία τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀνεγερθέντος διὰ κοινοῦ ἐράνου εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου συγγραφέως Γ'υὸ ντὲ Μωπασσάν, τοῦ ἀθανάτου συγγραφέως τοῦ «Φιλαράκου» καί τῆς «Καρδιάς μας». Στὴ Γαλλία ἐπὶ τῆς ευκαιρίας αὐτῆς θά διοργανωθῆ μία ἀγροτικὴ εορτή, ἀρκετὰ διεθνῆς.

GABRIELA MISTRAL.—'Η ἐκ Χιλῆς ποιήτρια Γαβριέλλα Μιστράλ ποῦ βρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμήν στήν Ἑδρῶπην, ἀναγγέλλει ὅτι καί ἡ Ἑλλάς περιλαμβάνεται στοῦ δρομολογίου τῆς. Θά γῆθῃ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς Μαδρίτης ὅπου ὑπῆρξεν ἀντιζήμενον θερμοτάτων ἐκδηλώσεων καί ὑποδοχῆς. Ἡ ποιήτρια αὐτὴ ὀρεῖται πρό παντός τῆς φήμης τῆς στή δημοσίευση δύο τῶν ἔργων, τῶν κυριωτέρων τῆς «Προσευχῆς μας» καί τοῦ «Ὕμνος στοῦ θάνατου». Σὲ συνέντευξίν τῆς με Ἰσπανὸ δημοσιογράφον, ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ ποίας περιστάσεις ἐπῆρε τὸ ἐπώνυμο τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Fr. Mistral τοῦ συγγραφέως τῆς «Mireille» ἀπήντησεν:—

— Τρία εἶναι τὰ αἷτια: α) ὁ σεβασμὸς μου ὁ μέγας στίον ποιητῆ, β) ἡ ἀγάπη μου στίον ἀ ἐ ρ α καί γ) καί τελευταίον ἡ ἀγάπη μου πρὸς τῆς εὐφώνως λέξεις. Ἐπιθυμοῦσα να πάρω ψευδώνυμο ποῦ να σημαίνει ἀ ἐ ρ α, χωρίς καταγίγδας καί θορύβους, κα' ἔτσι, ἐδιάλεξα τὸ ὄνομα: Mistral...

A. R. D'YVERMONT

COMTESSE DE NOAILLES.—'Η Γαλλικὴ Κυβερνήσις ἐβράβευσεν τὴν μεγάλην Γαλλίδα ποιήτριαν, τὴν συγγραφέαν τῶν «Ζωντανῶν καί Πεθαμμένων» με τὸν χρυσὸν σταυρὸν τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΑΣ.—ΕΝΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.—'Απὸ σήμερον ἡ «ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ» εἰσέρχεται στοῦ β. τῆς χρόνου ταῦτοχρόνος ἀπὸ τὸ σημερινὸ γίνεται καί δέμημος ἐκδοσις, με διπλές, ὅπως βλέπετε σελίδες, μεστὲς ἀπὸ ἐκλεκτῆς συνεργασίας πρωτότυπῆ καί μεταφραστικῆς. Γιὰ τὸν νέον χρόνον, δέν ἔχομε τίποτε να ὑποσχεθοῦμε στοὺς φίλους μας: πολλὰς φορὰς ἡ ὑποσχέσεις εἶναι δόλωμα. Καί γιαντὸ θέλομε ν' ἀποφύγομε τὴν παρεξήγησιν αὐτήν. Θά προσπαθήσομε στίς σελίδες μας να συγκεντρώσομε κάθε εἶδους σοβαρὴν ἐκδηλώσιν τῆς Τέχνης, τόσο τοῦ τόπου μας, ὅσο καί τῶν ξένων Γραμμάτων. Εἰδικὸι συνεργάτες ποῦ προστίθενται ἀπὸ σήμερον, καί ποῦ τὰ ὀνόματά των καίχουν κάποιο ὄλο στή λογοτεχνία, τὸ ἐγγυοῦνται. Ὁ κ. Agy René d'Yvermont, ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῶν καλλιτέρων ξένων περιο-

δικῶν, ὁ γνωστὸς μεταφραστῆς τῶν Ἑλληνικῶν ποιημάτων στὰ Γαλλικά, ἀνέλαβε να μᾶς κρατεῖ ἐνημέρους τῆς ἐξω λογοτεχνικῆς καί καλλιτεχνικῆς κίνησις. Ὁ κ. Yiotis Manuel Lelis, διευθυντῆς ἐνὸς πολὺ σοβαροῦ Γαλλικοῦ περιοδικοῦ, τῆς «Revue Nouvelle», ἀνέλαβεν ἐκτὸς τῶν θεατρικῶν ἀρθρων γιὰ τὰ ἔργα ποῦ καίχονται στοῦ Παρισι, να πᾶρῃ συνεντεύξεις γιὰ τὸ περιοδικὸ μᾶς καί ἀνέκδοτην συνεργασίαν με φωτογραφίας των ἀπὸ τοὺς πρὸ μεγάλους συγχρόνους συγγραφείς, τῆς ἀξίας ἐνὸς Ibanéz, ἐνὸς Zid, ἐνὸς Claudel, ἐνὸς Rosny, ἐνὸς Regnier, ἐνὸς Jaloux, καί ἄλλων πολλῶν. Τέλος οἱ κ. κ. Αἰμ. Ριάδης, κριτικὰ ἄρθρα γιὰ τῆς μουσικῆς συναυλίας, Τ. Μπαρλᾶς, Ἄλ. Θυλό, Ρ. Ménestrel κριτικὰς γιὰ τὰ ἔργα ποῦ θ' ὀξίξει τὸν κόπο να κριθεῖν καί τὰ ὅποια ἀνεβάζουν οἱ διάφοροι Ἀθηναῖκοι θίασοι. Ταῦτοχρόνος ἀρχίζομεν πολὺ προσεχῶς τῆς ἐκδόσεις ποῦ ἀπὸ πέρσει ἀναγγέλλομε: θά εἶναι ὀγκώδεις τριμηνες λογοτεχνικῆς καί κριτικῆς ἐρευνης ἀφιερωμένες στοῦ ἔργου τῶν καλλιτέρων καί σημαντικωτέρων μας ποιητῶν καί συγγραφέων ποῦ πέθαναν, με συνεργασίαν των ἀνέκδοτη, τῆς φωτογραφίας των, με κριτικὰ ἄρθρα γι' αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς διατρεπεστέρους ξένους καί δικούς μας συγγραφείς, πίνακα τῶν ὁποίων ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, σὲ σχῆμα βιβλίου, κλπ. Ἐπὶ πλέον δίνομε τὰ πρῶτα στοιχεία ἐνὸς ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ποῦ προκηρύσομε σήμερον καί τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα θά βγοῦν τὰ τέλη τοῦ ἐρχομένου Σεπτεμβρίου, καί μᾶς ποιητικῆς «Ἐκλογῆς Ἑλληνικῶν Ποιημάτων» τὴν ὁποίαν κατὰ πρότασιν μας θά ἐκδώσει ὁ γνωστὸς ἄλλος ἐκδότης Eugène Figuiere (Rue Campagne 17) με πρόλογο γιὰ τὴν Νεοελληνικὴν ποιητικὴν δύο γνωστῶν Γάλλων ἀκαδημαϊκῶν τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θά γνωρίσομε στοῦ ἄλλο μας φύλλο, καί με ἐπιμέλειαν καί μεταφορὰ στὰ Γαλλικά τοῦ κ. Agy-René d'Yvermont. Ἡ ἐκλογικὴ αὐτὴ Ἀνθολογία, ποῦ θά περιλάβῃ σκίτσα καί βιογραφικὰ τῶν συγγραφέων ποῦ θά περιληφθοῦν μέσα, θά διαιρεθεῖ σὲ τρεῖς ὀγκώδεις τόμους, ὡστε κανείς σύγχρονος συγγραφέας καί ποιητῆς νέος ἢ παλαιὸς να μὴ παραλειθεῖ: α) στοὺς γνωστὸς ποιητῆς, β) στοὺς γνωστὸς πεζογράφους καί γ) στοὺς νέους, τῶν ὁποίων ἡ συνεργασία ποῦ πρέπει να σταλλεῖ στή διευθυνσῆς μας, θά ἐγκριθεῖ ἀπὸ εἰδικῆ Ἐπιτροπῆ ποῦ θά ὀρισθεῖ τὴν τελευταία στιγμή. Τὴν ἀνθολογίαν αὐτὴν ἀντιπροσωπεύει φιλολογικῶς τὸ περιοδικὸν μας. Τώρα, στίον πρωτότυπον διαγωνισμὸν ποῦ προκηρύσομε γιὰ τὸν Νέον:

— Καί πρῶτον δίδομε ἀπεριόριστον ελευθερίαν θέματος τόσο, ὅσον καί σχολῆς καί ἰδεολογίας. Ἡ ἐπιτροπὴ δέν θά μεροληπιτῆ καθόλου θά ζητήσῃ τὴν οὐσίαν, τὴν μορφήν, τὸ βάθος, κλπ. Τέτοια ελευθερία δίδεται καί στοῦ μέγεθος τοῦ ποιήματος. Θά βραβευθοῦν 2 ἢ 3, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον θά ἔχει τὰ ἠθικά βραβεῖα: θά τονισθεῖ καί θά ἐκτελεσθεῖ ἀπὸ τὸν διαπρεπῆ μουσικὸν κ. Αἰμ. Ριάδην, σὲ εἰδικὴ φιλολογικὴ ἐσοπερὶδᾶ ποῦ θά ὀργανώσομε θ' ἀπαγγελθεῖ ἀπὸ τὴν καθηγήτριαν τοῦ Ἑλλην. Ὀδείου κ. Θ. Δρακοπούλου (Μυρτιώτισσαν) θ' ἀπαγγελθοῦν ἐπίσης καί τὰ κατόπιν ἐρχόμενα δύο. Θά δημοσιευθῆ σὲ εἰδικὸ φύλλο τοῦ περιοδικοῦ μαζί με τ' ἄλλα δύο καί με ὅσα ἄλλα βραβευθοῦν, ποῦ θά ἀπερρωθῆ οὕτως εἰπεῖν σ' αὐτοῦ, καί ποῦ θά δημοσιευθοῦν καί φωτογραφίας των, βιογραφικὰ, κλπ. Τὰ βραβεῖα εἶναι 2,000 δραχ. Εἰς τὸ κατοπινὸ φύλλο (ἐπειδὴ καί ὁ χρόνος δέν ἐπαρκεῖ σήμερον) θά ἐξηγηθοῦμε σαφέστερα. Δικαίωμα συμμετοχῆς δραχ. 5 ἐπὶ ἐκάστου ποιήματος γιὰ τὰ ἔξοδα τῶν clichés καί τῆς ἐπεξηγηματικῆς ἀλληλογραφίας. Τὰ τρία ἐγκεκριμένα τοῦ διαγωνισμοῦ ἄς σημειωθῆ πως θά μεταφραστοῦν στὰ Γαλλικά ἀπὸ τὸν κ. A. R. d'Yvermont, θά δημοσιευθοῦν στοῦ εἰδικὸ μας φύλλο, καί θ' ἀναδημοσιευθοῦν συγχρόνως σὲ δύο ἀπὸ τὰ καλλίτερα Γαλλικά περιοδικά. Συναίμα θά τραγουδηθοῦν στήν εορτὴ (πιθανῶς ἀπὸ τὴν Δδα Ἀνθ. Κομποθέζου) καί θά ἐκδοθοῦν ἀπὸ γνωστὸν Μουσικὸν Οἶκον. Ἡ συνεργασία δέν να στέλλεται κλειστὴ καί ἀνωλύτως. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως να εἶναι κλεισμένο σὲ μικρὸ φάκελλο σφραγισμένο καλά, ποῦ ἀπ' ἐξω πρέπει να φέρῃ κάποιο ῥητὸ ἢ σημάδι ἄλλο, τὸ ὁποῖον θά ἔχει ἀναγραφεῖ καί στήν προμετωπίδα τῆς πρὸς κρίσιν συνεργασίας.

ERRATA: Στὸ σημερινὸ φύλλο διορθώσομε μερικὰ λάθη του περασμένου μας ὀριθμοῦ, ἀρκετὰ σημαντικὰ: Στὸ ἄρθρον τοῦ κ. Μ. Βάλσα να προηγηθῆ ὁ τίτλος: ΕΙΡΑΝΕΙΑ ποῦ παρελήφθη ἀπὸ ἀπροσεξία, καί στὴ γνώμην τοῦ κ. Μιχ. Ροδά να διορθωθῆ εἰς «πνευματικῆ [ἀντὶ πνευματικ(στικῆ)] εὐτυχία».

Π. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1925:

ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ

ΑΥΣΤΗΡΩΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ REVUE
ΜΕ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΝ ΟΚΤΑΣΕΛΙΔΟΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΣΚΙ-
ΤΣΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ, ΕΚΛΕΚΤΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑ-
ΣΕΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΩΝ, Η
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ, ΑΝΕΚ-
ΔΟΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΞΕΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙ-
ΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ, ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΘΕΑΤΡΟΥ, ΣΑΤΥΡΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ
ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΝ ΠΟΙΗΤΑΣ,
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΓΝΩΣΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΦ-
ΟΣΟΝ ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: ○ ○ ○ ○ ○

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑ-
ΝΟΣ, ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ, ΙΣ. ΑΡΙΣ, ΜΑΡ.
ΒΑΪΑΝΟΣ, ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ, ΝΑΠ. ΛΑ-
ΠΑΘΙΩΤΗΣ, Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ, Τ. ΜΠΑΡ-
ΛΑΣ, ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ, ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥ-
ΛΟΣ, ΚΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ, Τ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ
ΣΤΕΛ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ, ΑΘΗΝΑ ΣΑ-
ΡΑΝΤΙΔΗ, Φ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ARY
RENE D' YVERMONT.

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗ ΤΟ ΒΟΝ ΔΕΚΑΗΜΕΡΟΝ
ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: ΣΕΛΙΔΕΣ 28. ΤΙΜΗ
ΔΡΑΧ. 3.50

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.— Τὸ φύλλον τοῦ Ἰανουαρίου περιέχει: Ποιήματα: Καβάφη, Σικελιανοῦ, Θεοτόκη, Μι-
χαλόπουλου, Ἄγρα, Ἄρι, Παπατζώνη, Λαπαθιώτη, Μπαρλά, Μυρτιώτισσας, Σπεράντσα.— Κριτικὴ ἐπισκόπη-
σις τῆς Γαλλ. Φιλολογίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς. Μελέτες γιὰ τὸ Ρωσικὸ θέατρο, παραλειφθεῖσαι μελέτες γιὰ
τὸν Καβάφη, Καλλιτεχνικὴ κίνησις τοῦ μηνός, Κριτικὰ σημεῖωματα, Μεταφράσεις: Bandelaire, France,
Heine, Σάιτσα Pazzi, Μαλέα κ.λ.π.

ΦΑΝΤΑΣΤΑΣΕΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΜΕ ΤΑ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΔΙΠΛΟΥΝ ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΜΕΝΑ ΦΥΛΛΑ. ΣΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΑΒΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ:

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ "ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ,"

Η ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
(Κατὰ 15ήμερον, με 8 σελίδας, φιλολογικὰ καὶ
κριτικὰ άρθρα.—Ρεπορτάζ.—Καλλιτεχνικὴ Κίνησις).

ΠΟΛΥ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Διὰ τὰ ΟΦΘΑΛΜΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Συνιστώμεν τὴν τελειοτέραν Ὀφθαλμο-
λογικὴν Κλινικὴν κ.

ΣΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

Υψηλοῦ τῆς Ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Πα-
νεπιστημίῳ. Μέλους τῆς Γαλλικῆς Ὀφθαλ-
μολογικῆς Ἐταιρίας. Δευθυντοῦ Ὀφθαλ-
μολογικῶν Κλινικῶν. Ὀφθαλμολόγου Σχο-
λῆς Παρισίων.

ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ: Καταρράκτης ἀμέσως καὶ
ἀσφαλῶς. Τραχώματα, τριχίας, ἀλλοιω-
θῆα κλπ. διὰ τὸν ἀσφαλεστέρον θεραπείων
καὶ πάντα τὰ ὀφθαλμικὰ νοσήματα.

27 ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 27 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 1-68

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ (ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ):

[Τὰ βιβλία ποῦ στέλλονται διπλά κρίνονται τὰ μονὰ, ἀναγγέλλονται].

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ»

Βιβλιοθήκη: Ἐκλεκτὰ Ἔργα	
ΜΩΠΑΣΑΝ: «Ἰσχυρὸς ὡς ὁ θάνατος»	Δοχ. 12.50
ΝΤΕΚΟΥΡΣΕΛ: «Ἡ κοκέττα Λήδα»	» 20.—
ΟΥΓΚΕΦΟΡΑ: «Μάρβελ»	» 15.—
ΜΠΑΛΖΑΚ: «Μπάριμπα Γκοριὸ»	» 20.—
ΚΟΚΚΙΝΟΥ: «Μυστικὴ Φωλιά»	» 15.—
ΣΥΛΒΙΟΥ: «Ματωμένα τριαντάφυλλα»	» 12.50
Φιλοσοφικὰ—Κοινωνιολογικὰ	
ΦΛΑΜΑΡΙΩΝ: «Ὁ Θεὸς ἐν τῇ Φύσει»	» 30.—
ΦΟΥΡΝΙΕΡ: «Ὁ ἀτομικισμὸς»	» 15.—

Βιβλιοπωλεῖον «Ἐστίας» Ἰω. Κολλάρου	
Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ: «Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἀσώτου»	» 10.—
Κ. ΠΑΛΑΜΑ: Καῦμοι Λιμονθάλασσα»	» 15.—
Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ: «Ὁ Ἀρχαιολόγος»	» 15.—
» «Ὁ Ζητιάνος»	» 15.—
Π. ΝΙΡΒΑΝΑ: «Λόγοι—Ἀντίλογοι»	» 10.—
ΣΜΑΓΛΑΣ: «Βοήθει σαυτὸν»	» 25.—
ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «Θέατρον τόμ. Β'»	» 25.—
» «Κόκκινος Βράχος»	» 15.—
Α. ΜΕΓΑ: «Ἱστορία γλωσ. ζητημάτων»	» 25.—

Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἡ Λογοτεχνία»	
Δ. ΒΟΥΤΥΡΑ: «Ἡ σιδερένια πόρτα»	» 15.—
ΓΑΒΡ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ (μετάφρ. Γ. Σπαταλά): Οἱ δύο παρθένες»	» 15.—
ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ: «Σκοτάδια τῆς ψυχῆς»	» 12.—

Ἐκδοτικὴ Ἐταιρεία Γ. Παπαδημητρίου	
ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΥ: «Ἄννα Νεζβάνοβα»	» 16.—
ΦΡ. ΝΙΤΣΕ: «Ἡ χαρούμενη ἐπιστήμη»	» 14.—
» «Ecce Homo»	» 20.—
ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ: «Ὁ Ἀλήτης»	» 16.—

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου	
ΟΝ. ΜΠΑΛΖΑΚ: «Οἱ ἀταίριαστοι»	» 15.—
ΔΗΜ. ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΥ: «Ὁ Τύπος»	» 15.—
Γ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ: «Κράτος καὶ πολιταί»	» 16.—
Δ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ: «Ἡ Νεράϊδα τοῦ Κάστρου»	» 7.50
» «Νιμπελοῦγκεν»	» 10.—

Ἀθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖον Χ. Γανιάση	
Δ. ΤΟΛΣΤΟΓ: «Μετὰ τὸ χορὸ»	» 6.—
ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἡ ἀναθρεφτὴ»	» 6.—
ΠΙΕΡ ΛΟΥΓΙΣ: «Ἡ νέα ἡδονή»	» 6.—
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: «Ἡ γῆσσα τῶν Ἀθηνῶν»	» 20.—
» «Δύο ψυχῆς»	» 12.—

Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Μουσικὴ» Ζαχ. Μακρῆ (Στοὰ Ἀρσακείου 13—15)	
ΕΡΗΣ ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΟΥ ΜΑΡΚΟΥ-ΓΙΖΟΥ: «Καὶ-κλα Καποισόζα» Fox-Trot, «Μάτα χαϊδεμμένα» Blues Fox (Βραβευμένο στὸ διαγωνισμὸ τοῦ Group «Μουσικὴ» ἀπὸ τὸν κ. Θ. Σακελλαρίδη).	
Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ: «Rosita» (Δύο τραγούδια ποῦ τὰ τραγούδησε καὶ ἡ κ. Λύδα Μπέργκ στὸ «Πάνθεο», στὸ ὁμώνυμον ἔργον).	
ΚΑ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ: «Γαγκὸ μᾶς βραδυᾶς».	

Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Χαραυγὴ» Καλλιθέα

[Ἐνας νέος ἐκδοτικὸς Οἶκος ποῦ ἔχει σκοπὸ νὰ μᾶς δώσει τὰς σοβαρωτέρας μεταφράσεις ἐκ τῶν ξένων λογοτεχνιῶν ὡς καὶ τὰ καλλίτερα Ἑλληνικὰ βιβλία. Ἐξεδόθησαν μέχρι σήμερα]:

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ: «Ἐνας ἀλήτης παίζει με σουρντίνα» κατ' ἀριστοτεχνικὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Β. Δασκαλάκη	Δοχ. 25.—
---	-----------

ΙΒ. ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ: «Τὸ ραντεβου» μυθιστόρημα	» 10.—
--	--------

Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Δυὸ ἀγάπες» μυθ.	» 15.—
-----------------------------------	--------

ΒΟΚΚΑΚΙΟΥ: «Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸ Δεκαήμερον»	» 12.—
--	--------

Ἄλλα βιβλία:

ΑΓΓ. ΤΕΡΖΑΚΗ: «Ὁ ξεχασμένος» διηγήματα. (Θὰ γράψομε στὸ ἐρχόμενο)	» 20.—
---	--------

Κ. ΚΟΥΡΑΚΟΥ: «Σπονδές» ποιήματα	» 25.—
---------------------------------	--------

Μ. ΒΑΛΣΑ: «Ἐπικρατικὸ Συμβούλιον» σκηρικὴ κοροϊδία. (Θὰ γράψομε στὸ ἄλλο)	» 20.—
---	--------

Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΗ: «Κρινάκια τοῦ ἀγροῦ» ποιήματα	» 15.—
---	--------

Θ. ΔΟΓΑΝΗ: «Τὸ καπέλλο» διηγήματα. (Θὰ γράψομε στὸ ἐρχόμενο)	» 10.—
--	--------

ΤΑΚΗ ΔΑΝΑ: «Με τοὺς πολλοὺς κ' ἐγὼ» ποιήματα. (Θὰ γράψομε στὸ ἄλλο)	» 10.—
---	--------

ΜΑΡΙΑΣ ΖΑΜΠΑ: «Τὰ τραγούδια μου» ποιήματα. (Θὰ γράψομε στὸ ἄλλο)	» 15.—
--	--------

Μ. ΠΕΤΡΙΔΗ: «Ἡ νέα πας ποίηση» λογοτεχνικὴ μελέτη σημασίας. (Θ' ἀσχοληθοῦμε στὸ ἄλλο μας φύλλον)	» 5.—
--	-------

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Μιχ. Ζηκάκη.

ΛΟΥΔ. ΜΠΗΡΩ: «Σερπολέτ»	» 20.—
-------------------------	--------

ΑΙΜ. ΖΟΛΑ: «Ἡ Ταβέρνα»	» 25.—
------------------------	--------

Ν. ΧΡΥΣΑΦΗ: «Τὸ Νορβηγικὸ μυθιστόρημα»	» 15.—
--	--------

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ: «Ὁ φιλαρῆκος» μετάφρ. Κλ. Παράσχου, τόμοι 2	» 30.—
--	--------

ΓΚΑΙΤΕ: «Ἐγμοντ»	» 18.—
------------------	--------

Κ. ΦΑΛΤΑΓΙΤΣ: «Χαρίλαος Φαρέλης»	» 15.—
----------------------------------	--------

ΣΤΑΝΤΑΛ: «Τὸ κόκκινον καὶ τὸ ἄσπρον» μετάφρ. Π. Χάση, τόμοι 2	» 30.—
---	--------

ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ: «Παιδικὸι διάλογοι»	» 18.—
----------------------------------	--------

ΜΑΡΣΕΛ ΠΡΕΒΩ: «Ὁ Φιλήδονος»	» 20.—
-----------------------------	--------

ΜΟΛΙΣ ΕΞΕΔΟΘΗ: ΑΘΑΝ. Σ. ΧΙΟΤΕΛΙ

«**ΑΜΑΔΡΥΦΔΕΣ,**» ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: ΣΩΜΟΥ & ΚΑΛΛΙΝΗ 52, ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ 52
ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧ. 15

Ἡ στοιχειοθεσία ἄρχισε στίς 10/2/25 καὶ τελείωσε στίς 22/4/25 ἀπὸ τὰ Καλλιτεχνικὰ Τυπογραφεῖα ΣΩΜΟΥ & ΚΑΛΛΙΝΗ

